FIDES

FIDES

LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION
Vault
093
Am35
1492
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23820 5006

In vſu Societatis Jeſu Aug

Conſolatoriū theologicū.

Annotatio notabiliũ dictoꝝ iuxta alphabeticũ oꝛdinẽ in opuſculũ ſeq̄ns.

Bſtinentia mater eſt ſanitatis: mater egritudinis voluptas. Folio.lx.
Actiue vite opib⁹ ꝯtingit magis mereri.fol.lxxxv.
Aduerſa foꝛtuna plus ꝓdeſt.fol.vii.
Agnoſce q̄ peccaueris ⁊ deo pꝛopitio libereris.fol.xxiiij
Amici moꝛs nō moleſtet te.fol. l.
Amoꝛ mūdi: de quo Greg⁹ dicit: tanto quiſq; a ſupno amoꝛe diſiungit: quāto inferius delectatur.lxxxix.
Anime regnū bñ gubernat cū ratio recte cōſulit: voluntas recte imperat.xciij.
Arta via que ducit ad vitā.vi.
Auarus valde eſt: cui deus nō ſufficit.xij.
Audacia plures cadere facit.xcviij.
Auditus carētia nō debet te turbare.lxxxvij.
Ona vita nō eſt bene valere.xx.
Bōis pñtib⁹ ⁊ futurꝭ frui ē īpoſſibile.v.
Bonoꝝ coꝛpis carētiā ñ grauit feras. lxxxv.
Aptiuitate ſi fueris detēt⁹ leterꝭ.lxxviij
Carcere ſi fuerꝭ icluſus ñ triſterꝭ. ibidē.

Carnalis cognatio mīme eſt curāda.xxxix.
Cec⁹ ē q̄ ſupne ꝯtēplatiōis lucē ıḡrat.lxxxvij
Cenſur͂ eccl̄iaſticis ſi ligarı̄ ñ triſterı̄.lxxix.
Cib⁹ modic⁹ ⁊ tpatus carni ⁊ aīe vtilis eſt.lx.
Citat͂ homo trina citatione:ꝑma infirmitas:
ſcd̄a defectio corꝑis:tertia ꝑemptoria. xci.
Colloquij carentia nō cōtriſteris.lxvi.
Cōfabulatio nō eſt neceſſaria qñ vicē homi-
nū ſupplent libri.lxvij.
Confidens in dn̄o benedictus eſt.liiij.
Confiteri nō ſit tibi amarū xxvij.
Conſciētia dicit͂ erronea q͂ nimis lata vel ni-
mis arta.xcv.
Conſciētiā erroneā habēti
cōpatiēdū eſt et benigne cōſulēdū ⁊c̄.xcvij.
Cōſolatio terrena ꝑuat quē celeſti ꝯſolatiōe:
Nō ḡ triſter͂ ď carētia t͂rene ꝯſolatōis.liiij.
Cōſuetudine vitiū naſcit͂:⁊ ecōtra vitiū diſſol
uitur.xciiij.
Cōtēplatiōis turbatiua ñ te moleſtent. lxxx.
Contēptus ſi fueris nō ꝑturberis.xxvi.
Cōtumelie gaudēter patiantur.xxx.
Cor v͂tuoſū cōparatur celo:et cor vitioſū di-
cit͂ infern⁹.xix.
Corꝑis bona ſi nō habeas
nō triſteris:paruipendēda eñ ſūt.lxxxvi
Corporis debilitas nō ſit tibi moleſta.xc.

Cupio diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o: quō accipiēdū:
et quō ſperandū eſt ꝙ in meliori articulo de
hoc ſeculo quis vocetur.ix.
Eriſionē non cures.xxiij.
Deſpectus ſi fueris nō ꝑturberis.xxvi.
Detractionis tribulatio coronā fabricat.xiij.
Detractionibus non turberis.fol.xxix.
Deus multipliciter eſt preſidio homini.liiij.
Deū timere: amare et in eo ſperare.xcix.
Diabolus plerūqꝫ vult nocere: ſ nō pōt.c.
Diaboli ē ſuggerere: nr̄m ē nō ꝯſentire: quo/
tiens reſiſtimus: totiēs ſuperamus.ibidem.
Diſciplina dei eſt arra data filijs: ⁊ ꝙ ſint he/
redes.xxij.
Diuitiarū turbatiua remediantur.xlij.
Diuitiarū carētia nō debet te cōtriſtari.ibid.
Diuitias quō chriſtian⁹ queret poſtqꝫ xp̄us
btōs pauꝑes predicauit.xliij.
Diuitijs cor apponere mortiferū eſt.xlij.
Dolor ſi habeat̄ nō eſt dolendū.lxx.
Piſcop⁹ n̄ excuſat̄ a correctiōe ꝑpl̄i.xxxvi.
Euchariſtie ſacramento tibi interdicto cō/
ſoleris quod non priuaris neceſſario re ip/
ſa.fol.lxxxi.
Excōmunicatus ſi fueris nō triſteris.lxxix.

Excōicatiōis ſnia maioꝛ ē oīb⁹ penis eccleſia
Exiliū ſuſtinēs: totū mundū (ſticis.lxxix
exiliū reputet.xv.
Exoſus ſi fueris aliīs: n̄ turberꝭ ſ; gaude. lvi.
Felicitas hūana parui pcij cōputāda. iii
Felicitates oēs hūanas ſi haberes: qd
pſūt cū caro dat᷑ vmib⁹ ⁊ aīa demōib⁹. iiii
Felicitas mūdana ſi cōtinue habet᷑: ſignū eſt
eterne damnationis.vij.
Flagellat deus hic vt in eternū parcat.xxi.
Flagellatur omnis filius.xxij.
Flagellamur p culpis: quia peccauimus in
deū et pximū.ibidem. (rum.lxx.
Fletus eſt lauacꝝ culpaꝝ: abſolutio peccato⸗
Fratꝝ carētia vꝉ ꝯſāguineoꝝ n̄ turberꝭ.xxxix
Fraternitas carnalis non conſtituit heredes
regni.ibidem.
Gaudiū cōuertitur in luctum.lxv.
Gaudia pelle: pelle timoꝛē ⁊c. ibidem.
Gaudij exterioꝛis carētia n̄ te faciat triſtē.lxiiij.
Gloꝛia mūdi et honoꝛ trāſit.xxv. (et lxv
Guſtato ſpiritu deſipit omnis caro.lxi.
Habitatio arta nō debet te turbare: nam
recolligendo mentē plus diſponit.lxij
Homo nouus fit doctrina ſpūali.xc.
Honoꝛ quē tu perdis in ꝯfeſſione: pfecte recō

UPB

penſantur.fol.xxviij.
Honoris turbatiua remediant.xxv.
Humiliari conſolatoriū eſt.xxvij.
Eſus eſt mel in ore:melos ī aure ⁊c̃.dul/
ce remediū ignominie.xxxi.
Ieiuniū calores febriū extīguit:ꝑaliſiʒ ⁊c̃.lx.
Impoſſibiliū nō eſt obligatio.lxxvij.
Infirmitas nō te ꝑturbet quia liberat a pur/
gatorio fol.xci.
Infortuniū nō cadit in bonū hominē.viij.
Inimicoꝝ odiū plus confert tibi q̃ȝ dilectio
Iniurias patiēdo mereť q̄s.xv. (amicoꝝ.lvi
In ꝑncipio erat v̄b.ꝯtra tēpeſtates legiť.ci.
Interdictū aufert recreationē ab infirmis eti
am ſanis membris.lxxx.et lxxxi
Ira aliquādo eſt de ꝑfectione virtutis. xcv.
Irā q̄ vincit melior ē q̃ȝ q̄ capit ciuitatē.ibidē
Iracundia te nō ꝓuocet ad querelā.ibidem.
Irregularitas humiliat.lxxix.
Iugū dn̄i alleuiat effect⁹ remūeratiōis.lxxiij
Lachryme dolorē euaporare faciūt ⁊ ꝓ/
ſunt.fol.lxx.
Liber eſt q̄ nulli turpitudini ſeruit. lxxij.
Libertatis carentia nō turbet te.ibidem.
Libri ſupplent vicem hominū.lxvij.
Locum paruū ſeu nō delectabilē:non cures:

nec triſteris de illo. lxij.

Loquele defectū ſi habes nō pturberis: q2 interius deo ⁊ ſctis loqui poteris. lxxxviij.

Mala nulla ſūt niſi q̄ crimīe mentē implicant ſeu cōſcientiā ligant. xx.

Mali nihil hñt in celo: boni nihil in mūdo. v.

Mali ſi melius habeāt in h̄ mūdo q̄ȝ boni: nō triſteris. fol. lxix.

Mali plus q̄ȝ boni pſperāt in h̄ mūdo. ibidē

Malū īpunitū manere eſt maxia pūitio. xxxi

Mēbroꝝ q̄x̄cū q̄ȝ carētia ñ te pturbet. lxxxix

Mille artifex frequētius in maiores et ſupiores ſagittas mittit. xxxiij.

Mors patienter ſufferenda. xvi.

Mors amici nō cōtriſtet te. xlix.

Mors eſt iudex oīm: q̄ tribus citationib⁹ pcedit. xci.

Morte īminēte nō triſteris: q2 maloꝝ omniū remediū eſt. xcii.

Morte imminēte mariā inuoca et ſanctā katherinam. ibidem.

Mundū relinq̄ns nō arbitret̄ ſe ingentia reliquiſſe dixit antonius. fol. iii. et. iiii.

Mūdus relinq̄ndus eſt pter chriſtū. lxxvij.

Alteriū defectus nō turbet te: nec erubeſcas. xxxix.

Naſci de adulterio eſt culpa parentũ. ibidem
Neceſſitate morimur: fac ergo de neceſſitate virtutem. fol. l.
Nobilitas ſũma eſt claꝝ eſſe virtutibus. xl.
De ignobilitate generis ꝗ nõ turberis. ibidẽ.
Nobilitas carnis plerũqꝫ ignobilitatem parit mentis. ibidem.

Obedientia nõ te cõtriſtari debet: ſꝫ gaudere debes ꝙ deus a te obedientiã requirit in preceptis. lxxiij.
Obedientia in ſeruãdis preceptis: efficit impetrare qđ petimus. ibidem.
Obediendũ eſt dñis: quicqd em̃ vice dei ꝑcipit hõ: nõ aliter accipiendũ eſt ꝙꝫ ſi ꝑcipiat deus: ſi certũ eſt ꝙ deo nõ diſpliceat. lxxiiij.
Obediẽtia oĩbus alijs bonis prefertur. ibidẽ
Oculoꝝ defectũ nõ grauiter feras. lxxxvi.
Odorãdi defectũ ſi habes nõ triſter'. lxxxviij
Orandi tempus ſi nõ habes: aut aliud opus ſpũale faciendi: nõ triſteris. lxxxij.
Orare nũqꝫ deſinit iuſtus: niſi deſinat iuſtus eſſe. fol. lxxxiij.

Pacem exteriorẽ ſi mali plus habeãt: tamen iuſti plus internam. lxix.
Parcit deus hic quibuſdam vt in eternũ feri

at et econtra.xxi.
Parentele et generis nobilitatem turbatiua remediantur.xxxviij.
Parentelā magnā nō deſideres.ibidem.
Paſſus eſt xp̄s vt ſeq̄mur veſtigia eius. xxi.
Pauptate nihil ditius inueniri poteſt.xlv
Paupes xp̄i ſūt vitijs vacui ꝟtutib⁹ pleni.xlv
Paupertas volūtaria omnia pro deo relin/ quēs theſaurizat in celo.xlvi
Pauper fuit chriſtus.xlvij
Paupibus multa bn̄ficia deus fecit.xlviij
Pctā p̄terita nō ꝯdemnāt ſi nō placent. ciii.
Pn̄ia mētē munit ⁊ in ſecuritate ꝯſtituit.xxiij
Peregrinatio nō eſt timenda.xxiiij.
Perplexus nullus eſt abſolute loq̄ndo. xcvij
Philoſophorū vera dicta in vſum noſtrum vendicanda.fol.i.
Placere populo nō cures. lvij
Podagre morbo pauperes cibi congruūt ad curandum.lix.
Potētes q̄nto fuerint in ſtatu altiori:tanto in maiori periculo verſantur.xxxij.et xxxiij
Ptātis ⁊ dignitatꝰ turbatiua remediā̄t.xxxij.
Precepta dei ſeruans remuneratur.lxxiij
Prelati tot mortibus digni ſūt:quot mala ex/

empla ad ſubditos trāſmittunt.xxxv
Preſūptuoſi ſūt multū duri ꝛ infeſti.xcviij
Proles multas habēs exagitat̄ circa trāſito/
ria:nō curat quō habeat dummō multa ha/
Proſpitas ē nouerca ꝟtutꝰ.vi (beat.xxxviij
Puſillanimitas ſeu timiditas non te pertur/
bet.xcviij.
Egnare volētes rationē deo reddere ha
bebunt.xxxv
Rex ſeipſuꝫ ꝛ alios regere debet: vnde peccā
do amittit nomen.ibidem.
Riſiſſe chriſtū nunꝙ legimus.vi
Riſus dolore miſcebitur.iiij
Rudis ſi es aut ruſticanus: non turberis.liij.
Alue regina ad omēs horas vnꝰ dicere
conſueuit.folꝰ.c i. (lxxvi.
Sarabaitarū deterrimū genus monachorū
Sapiens nunꝙ ſolus eſt:etiā ſi eſt ſeparatus
ab hominibus.lvi.et lxvij.
Scala celi fit per ligna que in horto cōſciētie
creſcunt.xciiij
Senectus nō ſit tibi moleſta.xc.
Seruilis eſt oīs paſſio ꝛ ſic dn̄i ſūt ſerui.lxxij
Seruitute culpe pctōr omīs ſeruus eſt.lxxiij
Seruitutis conditio nō te contriſtet.lxxij

Silentij obſeruatione non cõtriſteris: quia multa bona ſolet operari.lxvi.et lxvij.
Sobrietas oīm virtutũ mater eſt.lx.
Societas mala nõ te perturbet: quia ad vir/tutis exercitiũ confert.lij
Societatis carentia te non moleſtet.lv
Solitudinem diligas. ibidem
Solitudinem conqueri nõ poteſt: qui habet copiam librorum.lvi
Superſtitionũ deceptiones bonis non ſunt timende.fol. c.
Stultus tacere non poteſt.lxvii.
Surdi audiunt.lxxxvij.
Acere qui nouit ſapiens eſt.lxvij.
Tacitũ qđ eſſe velis nemini dixeris.ibiđ
Tedioſus ſi es aut ingr̃oſus: nõ turberis. liij
Tp̄alia debent peti cũ modo ꝛ timore.lxxxiij
Temptatio auget coronã ꝛ facit beatũ.xiij.
Temptatio multa bona efficit.xvij.
Temptationes patiũtur qui pie viuere volũt in chriſto.fol.i.
Temptationẽ ſequitur humilitas.xix.
Temptare demones nõ plus poſſunt ꝙ per/mittuntur.xviij.
Teſtis ſi nobis eſt in celo ꝛ teſtis in corde: di/

mittamus ſtultos foris loqui qđ volūt.xxx
Timor inferni vel purgatorij deterreat te. cij
Timore conſcientie multis modis contingit
errare.xcvij.
Timere deū ē nulla bona faciēda pterire.xcix
Tonitrua cum ſunt mori nō timeas.ci
Tormenta gaudenter ſunt toleranda.xvi
Tribulatio bona eſt et de ea conqueri non de-
bes.fol.ix
Tribulatio eſt porta regni celorum. xi.
Tribulationes ſunt pro penis purgatorij to-
lerande.ibidem
Tribulatis deus preſens eſt.xij
Tribulatio ī pñti:auget corona ī futuro.xiij
Triſticia non inerit his quibus ſalus in deo
eſt.fol.lxviij.
Triſticias plures huius mundi libenter ſuſti
nere debemus.ibidem.
Allis miſerie fit vallis in ſpe felicitatis
eterne: non eſt ergo dolendū de incola-
tus prolongatione.viij.
Ve vobis qui diligit primas cathedras: qđ
ve importat.xxxvij.
Verecundia maior in confeſſione decorat ani
mam.xxviij.

Veſtitũ delicatũ nõ deſideres.lxii
Via dei continuatur in aduerſitatibꝰ: nam in via dei nõ ꝓgredi eſt retrogredi.xxiij
Virtus nulli precluſa eſt:omnibus patet:omnes inuitat.xciii
Virtutes ſũt anime ornamentũ.ibidem
Virtutẽ facias de neceſſitate:temptationẽ ineuitabilem libenter tolerãdo.xvij
Virtutem fac de neceſſitate.l.
Vita bona non in bene valere ſed in mala pati conſiſtit.xx.
Vite actiue opibꝰ ꝯtingit plus mereri.lxxxv.
Vite breuitas non te perturbet.xci
Vite preſentis cõtemptus hominẽ quietũ et ſecurũ facit.c i.
Vitia deſerere et virtutes acq̃rere oportet.xx
Vituperia et cõtumelie ſũt efficax medicamẽtum conſcientie.xxx
Voluntas libera eſt ſi ſpiritu ducitur.lxxii
Voluntas ꝓ opere reputatur vbi non eſt facultas.lxxv
Volũtas ꝓpria grande malũ eſt.lxxv
Volũtas ꝓpria ceſſet et infernꝰ nõ erit .ibidẽ.
Volũtatis ꝓprie carẽtia nõ te moleſtet. ibidẽ
Volũtate propria nihil maius homo poteſt

deo dare.lxxiiii.et.lxxvi.
Voluntatis ꝓprie abdicatio multū valet.lxxv.
Voluptatū carētia nō debet quē turbare.lvii
Voluptatibus aſſueti carere nō poſſunt.ibid̄
Voluptatū exitus triſtes ſunt.ibidem
Voluptates ſunt arma diaboli.lviii
Votum malum nō eſt ſeruandum.lxxvi
Votorū emiſſorū obligatio nō te faciat triſtē
ſed gaudentē.lxxvi.
Melius eſt aliquid facere ex voto ꝙ̄ ſine vo-
to.ibidem.

Finis.

Incipit prefatio in cõſolatoriũ theologicũ preclariſſimi viri: magiſtri Johannis de Tambaco: ſacrarum litterarum doctoris.

q Voniã ſcđm aplm: quecũqz ſcripta ſũt ad nr̃am doctrinã ſcripta ſũt: vt per ꝯſolationẽ ſcripturarum ſpem habeamus: qua ſcz ſpe gaudẽtes in tribulatione ob quorũcũqz triſtiũ occaſionẽ a ſpirituali gaudio in dño cõtinuando minime deficiamus. Idcirco conſideratis mũdi hui⁹ tribulationib⁹ ac multiplicib⁹ turbationũ cauſis ſeu occaſionib⁹: cogitaui de infinitis ꝯſolationib⁹ cõtentis implicite vel explicite in ſcripturis: quaſdã redigere in h qualicũqz ope in ſcriptis: Ad honorẽ dei cõſolatoris optimi ⁊ eximij: ac glorioſe ꝟginis marie: quã ipſe paclitus ſic fecũdauit ꝙ deũ totius cõſolationis nobis genuit: atqz btiſſimi iohãnis euãgeliſte qui ꝓpter euãgelizãdi ꝯſtãtiam exilio relegatus: diuine viſionis ⁊ allocutiõis meruit crebra ꝯſolatione releuari: Necnõ omniũ ſctõrum: quos ꝑ multas tribulationes oportuit intrare in regnũ celorum: Ac deniqz ad cõſolationẽ oĩm hoĩm: ꝑcipue autẽ illorum qui pie

viuere volũt in christo: ꝛ ob hoc: teſte ſcriptu ra: pſecutiones ꝛ temptationes patiũtur. Sa ne ſicut olim inſignis ille boetius: dum regis Theodorici fauere tyrannidi recuſaret: miſ- ſus in exiliũ ꝛ in carcerẽ recluſus: de cõſolatio ne philoſophię librũ edidit. Sic ꝛ ego ab im- pugnatorib9 iuſticię pariter ꝛ obedientie ſanctę romanę eccl'ię: a ꝓprię mãſionis loco eiectus: quãdam exilij ſpẽm ſuſtinẽs: p̃fatũ opus ag- greſſus: ipm ſi legentib9 placeret: de ꝯſolatiõe theologię appellandũ iudicarẽ. Qd ſi interdũ phil oſophoꝝ ac rhetoꝝ necnõ aliorum au- ctoritates in eo ſũt inſerte: h ea intentione fa- ctũ ẽ qua doctorẽ excellẽtiſſimũ Aug'. dixiſ- ſe memini: Si qua vera dixerunt philoſophi: ſũt ab eis tãq̃ ab iniuſtis poſſeſſorib9 in vſus nr̃os vẽdicanda. Verũ qꝛ diuerſe triſtes pſonę varijs ex cauſis ſeu occaſionib9 cõmunibus ꝛ ſpẽalibus turbatę: varijs indigẽt cõſolationũ remedijs: Idcirco vt in hoc libro ꝓ qualibet pſona ex quibuſcũq̃ cauſis turbata: parata con ſolatio in certo ſuo loco ꝓmptius valeat inue niri: a cõiorib9 ad ſpẽalia vſq̃ ꝓcedẽs: librũ iſtũ in q̇ndecim libros ptiales diſtinxi: contra hoĩs turbatiua: cõſolationũ remedia ꝯtinen- tes oportuna: Quoꝝ tituli in genere ſunt hic cõ ſequẽter annotati.

Primus liber cõtinet conſolationũ reme-
dia oportuna cõtra illa turbatiua homĩs quę
opponunt̃ mũdane felicitati ꝛ ꝓſperitati.

Secũdus liber ꝯtinet ꝯſolationũ remedia
oportuna cõtra illa turbatiua q̃ opponuntur
generalit̃ paci ꝛ trãquillo ſtatui.

Tertius liber continet remedia oportuna
cõtra turbatiua q̃ opponũtur cõmodo ꝛ q̃eti.

Quartus liber continet cõſolationũ reme-
dia oportuna ꝯtra illa turbatiua q̃ opponunt̃
glorię et honori.

Quintus liber ꝯtinet conſolationũ reme-
dia oportuna cõtra illa turbatiua q̃ opponũ-
tur poteſtati ꝛ dignitati.

Sextus liber cõtinet cõſolationũ remedia
cõtra illa turbatiua q̃ opponunt̃ parẽtele ꝛ ge
neris nobilitati.

Septimus liber ꝯtinet cõſolationũ reme-
dia cõtra illa turbatiua q̃ opponũtur diuitijs
et rex facultati.

Octauus liber cõtinet conſolationũ reme-
dia cõtra illa turbatiua quę opponunt̃ amici-
tię et ſocietati.

Nonus liber cõtinet cõſolationũ remedia
cõtra illa turbatiua quę opponuntur delitijs
et voluptati.

Decimus liber cõtinet cõſolationũ reme-

dia cõtra illa turbatiua q̃ opponũt ſolatijs et gaudijs ſeu iocũditati huius ſeculi.

Undecimus liber ↄtinet cõſolationũ remedia cõtra illa turbatiua que opponũtur libertati.

Duodecimus liber ↄtinet cõſolationũ remedia cõtra turbatiua q̃ opponũt ſtudio:cõtemplationi et deuotioni.

Tredecimus liber ↄtinet ↄſolationũ remedia cõtra turbatiua q̃ opponũtur bone ipius corpis diſpoſitioni.

Quartuſdecim⁹ liber cõtinet ↄſolationum remedia ↄtra turbatiua q̃ opponunt bone ipius anime diſpoſitioni ſeu ↄditioni.

Quītuſdecim⁹ liber cõtinet ↄſolationũ remedia ↄtra turbatiua q̃ opponunt ſpecialiter ipius anime ſecuritati et tranquillitati.

Pꝛimus liber ꝯtinet cõſolationū remedia opoꝛtuna cõtra illa turbatiua hoĩs quę opponũtur mũdanę fęlicitati et ꝓſpitati. Et habet capitula. iiii.

I De cõſolatione ſup carentia mũdane fęlicitatis ꝛ ꝓſperitatis.
II De aduerſitatibꝰ ꝛ infęlicitatibus.
III De aduerſa foꝛtuna.
IIII De incolatus ꝓlongatione.

De cõſolatione ſup carẽtia mũdane fęlicitatis ꝛ ꝓſperitatis. Ca. I.

p Rimo ꝙ vt de his q̃ opponunt mũdanę fęlicitati nõ turberis: ſꝫ potius gaudeas: ſtude vt internis oculis imaginẽ xp̄i venerãdã inſpicias: in q̃ multũ diſcere ꝛ pficere poteris: qꝛ nobiliſſimi illiꝰ exẽplaris xp̄i: ſcꝫ geſta ꝯſiderata: te cõſolari poterũt ſup oĩa cętera ꝯſolationũ remedia. Nimiꝝ ipe eſt magni ꝯſilij angelꝰ: q̃ vnꝰ oĩm eſt mgr̄: dei qꝫ virtus ꝛ dei ſapiẽtia ac ſalutis auctoꝛ. Cuius reuera auctoꝛitati venerãde oĩs humana ratio digne debet cedere. Si ergo ipm ꝓpenſius attẽderis: ſcias ꝓculdubio nil eſſe curandũ de habẽdo ea in quibꝰ ꝯſiſtit huiꝰ breuis vite fęlicitas: vel nõ habendo ea in quibus ꝯſiſtit eius infęlicitas: qꝛ ſuo exem-

plo efficaciter pſuadet neminē xpianū: vtpu/
ta xpi ſectatorē nullaten⁹ debere: aut in bonis
mūdi felicitatē querere: aut in malis infelicita
tē timere. Unde Aug⁹: Oia bona terrena ꝯtē
pſit homo xp̄s: vt contēnenda monſtraret: et
oia terrena mala ſuſtinuit que ſuſtinēda preci
piebat: vt nec in illis quereref felicitas: nec in
iſtis timeref infelicitas. Ceteꝝ premiſſe cōſi/
derationi de ꝯſolatione in miſerijs habende:
adijciendū eſt ꝙ miſeri nō paucos ſed plrimos
ſanctoꝝ excellētiſſimos ī miſerijs hn̄t ſocios:
qui his in vita caruere: ex quib⁹ humana cō/
ponif felicitas: ꝯtrariaqꝫ paſſi ſūt quib⁹ miſe/
rie ratio ⁊ infelicitatꝭ titul⁹ ſolet imponi. Sꝫ
⁊ ꝑ hmōi miſeroꝝ ſolatio deberet ſufficere ſo
lū xp̄m ſociū habuiſſe. Ipſe nāqꝫ xp̄s dū via
tor eſſet: in miſeriaꝝ ſuſtinētia plurimarū vo/
lūtarieqꝫ aſſumptaꝝ extimationē prorſus ex/
ceſſit: qui tamē tante dignitatis ⁊ excellentie
fuit: ꝙ ſocietas ei⁹ ſolius in hac pte plus ꝯfer/
re poterit miſeris ad ſolatiū: ꝙ̄ habere alioꝝ
cētena milia ſocioꝝ. Porro parui p̄cij atqꝫ pō
deris ē felicitas hūana: nec aliq̄ modo inter in
gētia computāda. Audi de hoc mūdi deſerto/
rē magnū illū antoniū: qui dū quadam die a
fr̄ibus vt eos inſtrueret rogaref: ſic ait: Nemo
cū deſpexerit mundū: arbitref ſe reliquiſſe in/

gentia: nihil eoꝝ cure ſit monachis q̄ ſecum afferre nō poſſūt. O viri huius puriſſimi cordis iudiciū: viri q̄dem celeſtis ⁊ quaſi de altiſſimo celo ꝑſpiciētis ⁊ puitatē mūdi hui⁹ cōſiderātis. O totius religiōis ꝯſiliū. O ꝑfecte magnimitatis p̄clarum exemplū: tota tibi deuotione imitandū. Mirū eſt ergo ſi te res aliqua p̄ſertim de his mimis ⁊ pituris poterit ꝑturbare qn̄ excellentioꝛib⁹ te p̄ditū poti⁹ deberes arbitrari. Simile em̄ hoc eſſet ac ſi magnus quiſq̨ impatoꝛ ⁊ maxim⁹ in diuitijs de vnius oboli amiſſione querularet. Audi rurſus q̄d dixerit Hieronymus: omēs quaſi humane felicitatis pticulas cōpꝛehendēs. Si inquit habeas ſapientiam ſalomonis: ſi foꝛtitudinem ſamſonis: ſi longeuitatem enoch: ſi diuitias creſi: ſi ptātem octauiani: quid pꝛoſun hec oīa: cū tandē caro datur v̄mib⁹: ⁊ anima demonib⁹ cū diuite ſine fine cruciāda: Audi deniq̨ Innocentiū de amaritudine felicitatꝭ humane loquentem: Mūdana inq̄t felicitas multis amaritudinib⁹ eſt reſperſa: Nouit hoc ille qui dixit: Riſus doloꝛe miſcebit̄: et extrema gaudij luctus occupat. Subito cū nō ſuſpicat̄ infoꝛtuniū accidit: calamitaſ irruit: moꝛbus inuadit: moꝛs intercipit: quā nullus euadet. Unde ⁊ Aug⁹. Deus felicitatib⁹ terrenis

amaritudines miſcet: vt alia quęrat felicitas cuius dulcedo nō eſt fallax. Hoc autē dic: q̄ſi ſentiret blādam mūdane felicitatis dulcedinē fallacē eſſe. Hinc nāq̧ ꝛ alibi de mūdo teſtat: ꝙ blādus ſit ꝑiculoſioꝛ q̄ȝ moleſtus. Nimirū felicitatē p̄ntis vitę ꝯſequit in hac ꝑte malum vere miſerię. Vn̄ Seneca: Miſerū te reputo quia nūq̄ȝ fuiſti miſer: trāſiuiſti viā ꝛ nō inue/niſti aduerſariū: nimis fuiſti miſer. Miſos re puto qui nimia felicitate toꝛpeſcūt. hęc Sen̄. Poꝛro felicitatē humanā habere p̄ſtat habē/ti nō modicū nocumēti. Ip̄m etem̄ habētem facit plane negligere: aut negligenter querere verū bonū atq̧ ſummū: experientia atteſtāte idip̄m. Quis em̄ hoꝝ quēpiam qui mūdana gaudere viſus ē felicitate: vel aliq̄ndo cū ap̄lo dixiſſe recoꝛdatur: Cupio diſſolui et eſſe cum chꝛiſto? Ecōtra quidē: mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū ire cōpellūt: aliāq̧ vitā vere fęlicem ꝛ om̄is infelicitatis miſias finientē deſiderare ꝛ quęrere faciūt. Idcirco etiā ſuꝑ p̄miſſis miſe/rijs nō doleas: ſed potiꝰ gaudeas: eo ꝙ certuȝ ſit ſignū in bonū: q̄ȝuis ꝓ bꝛeui t̄pe admodū ſit tedioſū. Nā carere ac p̄uari felicitate hūa/na eſſeq̧ mundanoꝝ hoīm iudicio in h̄ exilio infelicē: ſignū eſt vix aut nunq̄ȝ fallibile decli/nādi terrā illā tenebꝛoſā ꝛ optam moꝛtis cali/

gine pueniēdiq; ad priam claritatē ętnę. Sic
eñ Job mūdana q̄rūdā felicitate expoſita de
ipis ſic cōcludit: Ducūt in bonis dies ſuos ꝛ
in pūcto ad inferna deſcendunt: Ita econtra-
rio de miſeris affirmare poſſumus: Ducūt in
malis dies ſuos: et in pūcto ad celeſtia regna
aſcendūt. Habēt ergo boni chriſtiani ipſa ſua
infelicitate ſeu mūdanę felicitatis carentia in
pñti ſignū efficax ſpandę felicitatis in futuro:
queādmodū felices in hoc ſeculo ſignū habēt
ęternę dānationis in alio. Juſto enim iudicio
dei videt hęc facta diuiſio: vt hi q̄ hic bñ: ſan-
cte ꝛ pie vixerūt: fęlicitate careant q̄ eſt in ter
ra: hi vero q̄ hic fęlices fuerūt: careāt ea q̄ eſt
in cęlo. Nimirū hāc diuiſionē inter eos: glo-
ſa q̄dam ſup illud iacobi: Omne gaudiū. ꝛc. cla
re manifeſtat: ſpēq; bonoꝝ xpianoꝝ ī pñti in-
feliciū ſiliter inſinuat dicens: Ne indignemī
ſi mali ī mūdo florēt ꝛ vos patimini: qꝛ nō eſt
chriſtianę dignitatē in tpalibus exaltari ſꝫ po
tius deprimi. Mali nihil hñt in cęlo: vos ni-
hil ī mūdo: ſed ſpe illiꝰ boni ad qđ tenditē q̄c-
q̄d in via cōtingat gaudere debetis: Nihil ē
vnde doleatis: vñ dubitetis. Hec gloſa. Bo-
ni igitur chriſtiani nō debēt triſtari ſi ea felici-
tate careāt q̄ in mīmis ꝛ caducis cōſiſtit: et ob
hoc eoꝝ dignitati nō congruit: vtpote quorū

dignitas ad modũ angelicę dignitatis illã in immẽſum excedit: quĩimo cõſolati poti⁹ gaudere debent ex ſalutis ſuę ſigno tam preclaro: Juxta doctrinã apoſtolicã: Spe gaudentes: iuſte dei diſpenſationi in hac pte ſecurius innitẽtes. Nam teſte Hieronymo: difficile immo impoſſibile eſt vt pñtib⁹ ꝛ futuris q̃s fruatur bonis: vt hic ventrẽ et ibi mentẽ impleat: vt de delitijs ad delitias trãſeat: vt in vtroq͂ ſeculo ſit btũs: vt in cęlo ꝛ in tra appareat glioſus. Vñ Hugo ſcribẽs de arra aię: ex huiuſmodi diſpẽſatione diuina ſuę ſumit in eadem materia cõſideratiõis foꝛtiſſimũ argumẽtũ.

De aduerſitatib⁹ ꝛ infęlicitatibus. Ca. II.

r Urſum nõ debes de pſperitatis carẽtia vel de aduerſitate q̃rulari: q꞉ nõ eſt modica cõſolatio magnis ꝛ inſignibus pſonis in cauſa honeſta aſſimilari: ipãq͂ ꝯditionibus etiã grauib⁹ et difficilib⁹: dũmodo vitioſe nõ ſint: cõfoꝛmari. Quippe qui dignus haberet̃ cũ rege magno ꝛ regalib⁹: veſtẽ ex cauſa honeſta lugubꝛẽ deferre: ħ quidẽ ſapiẽs mallet cũ hmõi digniozibus facere q̃ ſtola iocũditatis indui cũ plebeis nulla pollentibus dignitate. Sane rex regũ xp̃s dei filius veſte aſpſa ſanguine: vt Johannes teſtat̃: ceteriq͂ electi dei

cõſilii aduerſitatis aſperitate induti fuere: via
q̃ arta ꝛ aſpa q̃ poſſent celos penetrare potiꝰ
q̃ via lata ducẽte in ꝑditionẽ inceſſerũt. Vñ
Augꝰ. Dñm ieſũ legimꝰ doluiſſe: fleuiſſe: op
ꝓbria ꝛ cõtumelias ſuſtinuiſſe: ex itinere fati
gatũ fuiſſe: ſputa: flagella: crucẽ ſuſcepiſſe: nũ
q̃ tamẽ legimꝰ eũ riſiſſe: nec in pñti ꝓſperatũ
fuiſſe. Hinc plane hic in ſpe gaudẽt oẽs electi
cũ ceperint mũdi aduerſitatibꝰ fatigari: ꝛ nul
lis eiꝰ ꝓſpitatibus fallaciꝫ decipi: ſciẽtes ꝓcul
dubio nõ aliã viã ſupeſſe ꝑ quã poſſent celos
penetrare. Hec Augꝰ. Cuius ꝑ ſententiã edo
ceris ſi de electoꝝ numero eſſe volueris: q̃ nõ
doleas tpe aduerſitatis: vel ꝓpter carentiam
mũdane ꝓſpitatis. Caue ergo ne te fallat ꝓ
priũ iudiciũ ꝛ cõmune multoꝝ: qui gaudẽt in
ꝓſperis ꝛ triſtanꝫ ĩ aduerſis: qui ſi ſano rege
renꝫ iudicio ꝯtraria ſentirẽt. Nã ſancti ꝛ puri
ac ꝑ cõſeqñs exiſtẽtes boni iudicij magꝭ gau
dẽt in aduerſis q̃ in ꝓſpis. nã ꝓſpera ſeducũt
ꝛ aduerſa ad celeſtẽ pñiam feliciter deducunt.
Proſpa itaq̃ ſũt plimũ formidãda: et eoꝝ ca
rentia eſt optãda. Audi de hoc Hiero. Vota
inq̃t nutricis mee nũq̃ mihi eueniãt: q̃ ſcʒ op
tat ꝓſpera q̃ cedũt in grauamẽ. Vñ Gregoꝛ.
Magis ꝓſpitatis ſblimitas q̃ neceſſitatꝭ ad
uerſitas grauat. Vñ etiã Augꝰ. Nemo ꝯgra

tuletur homini q̃ proſpat̃ in via ſua: cuiꝰ pec/
catĺ deeſt vltor ⁊ adeſt laudator: maior ira dei
eſt. Irritauit em̃ dñm peccator vt iſta patia/
tur: et vt flagella correctionis non patiatur.
Vñ ⁊ Chryſoſ. Nouerca ꝟtutis proſperitas
beaculſ ſuis ſic applaudit vt noceat: et infelici
ſucceſſu ſic in via fortũatos obſeq̃tur: vt in fi/
ne pniciẽ opetur: ꝯuiuis ſuis ab initio propi/
nãs dulcia: ⁊ cũ inebriati fuerint letale virus
miſcet: ⁊ qđ deteriꝰ eſt: quo ſpem ſuis clareſcit
ampliu s: eo ſtupentibꝰ oculis denſiorẽ infun/
dit caliginẽ. hec Chryſoſ. Cuiꝰ dictis ſi aures
accõmodes ⁊ fidẽ adhibeas: mirũ eſt ſi de ꝓ/
ſpitatis carẽtia doleas: quã optimorũ q̃ in te
ſũt nouercã eſſe didiciſti: patã tibi ſb̃ ſpẽ dulcĺ
poculi toxicũ miniſtrare et caliginẽ inducere.
Noli etiã o hõ te ingratũ oſtendere de donis
diuinis de quibꝰ ꝓuidet deꝰ ſuis cariſſimis fi/
lijs: ſ cũ maioribꝰ ⁊ magĺ priuatĺ amicĺ: ⁊ p̃ oĩ
bus filio ſuo vnigenito dño nr̃o ieſu chriſto
aduerſitateſ dediſſe maxias dinoſcat̃. Si has
a pr̃e tuo: pr̃e quidẽ omniũ: tuo aũt ſingulari
adoptione ⁊ te tenerrime diligẽte recepiſti vł
qñq̈ recepis: nõ inde tanq̈ de nõ bonis triſte
ris. Uia q̈ppe pñtis aduerſitatis arta eſt: via
q̃ ducit ad regnũ: et ideo illa via gaudẽter eſt
merito incedendũ: q̃ ſperãda eſt in termino io/
cũditatis ppetue. Vñ Grego. Sancti viri cũ

ſibi ſuppetere ꝓſpera hui⁹ mūdi conſpiciunt: pauida ſuſpitiōe turbātur. Timēt eñ ne h̄ laborū ſuoꝝ fructū recipiāt: timent ne ꝙ diuina iuſticia latēs in eis vulnus aſpiciat: ⁊ exterioribus eos munerib⁹ cumulans ab intimis repellat. hec Greg⁹. Audi rurſus eūdē Greg. Electis ſuis de⁹ iter aſpeꝝ facit ne dū delectēt in via: obliuiſcāt eoꝝ q̄ ſūt in pr̄ia. Audi etiā q̄d veritas dicat. Quid ꝓdeſt hoī ſi vniuerſū mūdū lucret: aīe vo ſue detrimentū patiat: Duo ſane h̄ copulat: ſcʒ lucrū mūdi: ⁊ aīe detrimētū: innuēs plāe qm̄ p̄mū ſine ſcd̄o nemo eſt q̄ ꝯſequat: imo reuera mūdana felicitas ſi habeat ꝯtinue: ſignū ē euidēſ dānatiōis ętnę. Vñ Greg⁹. Cōtinu⁹ ſucceſſus tpaliū eſt certū future calamitat indiciū. Sʒ ⁊ in p̄nti mltas miſerias ⁊ fallacias ꝓſpera ī ſe h̄nt. De q̄bus Aug⁹ ſic dic̄: Proſpa hui⁹ mūdi aſpitatē h̄nt verā: iocūditatē falſam: certū dolorē: incertā voluntatē: durū laborē: timidā quietē: rē plenā miſerie: ſpem btitudinis inanē. Hec aug⁹. Deniqꝫ vt aduerſa tibi nō noceāt: caue diligēter ne ꝓſpera te corrūpāt. Vñ Greg⁹. Nulla aduerſitas deijcit quē ꝓſpitas nulla corrūpit. Qui eñ veritati inheret: vanitati nullo modo ſuccūbit: q̄a dū forti pede cogitatiōis int⁹ intentionē fixerit: om̄e qd̄ foris mutabilit agit

ad arcē mētis minime ptingit. hęc Gre. Scōm
quē etiā vt alibi dicit: nllā nocebit aduerſitas
ſi nulla dñetur iniqtas. Et certe ſi dñatur ini
qtas: expedit vt hoc corrigat aduerſitas.

De aduerſa fortuna. Ca. III.

p Orro de aduerſa fortuna nō pturberis:
ſed potius plimū conſoleris: q2 aduerſa
plus affert boni: z proſpera plus infert mali.
Vñ Boe. Plus hoībus reor aduerſā q̄ p
ſperā pdeſſe fortunā. Illa em̄ q̄ dicit pſpera
ſemp ſpecie felicitat9 cū videt blanda mentit:
hęc ſcz q̄ aduerſa dicit ſp vera eſt cū ſe inſta
bilē mutatione demōſtrat. Illa fallit: hęc in
ſtruit. Illa p mēdaciū ſpecie bonoꝝ mētes fru
entiū ligat: hęc cognitione fragilis fęlicitatis
abſoluit. Itaqꝫ illā videas vētoſam: fluentem
ſuiqꝫ ſp ignarā: hāc ſobriā ſuccinctāqꝫ: z ipſius
aduerſitatis exercitatiōe prudētē. Poſtremo
fęlix a vero bono deuios blāditijs trahit: ad
uerſa plerūqꝫ ad vera bona tedij vnco retrahit
Hec boeti9. Ideo etiā ſapiens de infortunio
turbari nō debet: qa ſuū nō perdit. Vñ Señ.
Nihil eripit fortuna niſi qđ dedit: virtutem
nō dedit ideo nō detrahit. Itaqꝫ ſapiēs nihil
pdit q̄ in vni9 poſſeſſione ꝟtutis ē ex q̄ depel
li nō poteſt. hęc Señ. Qui hoc dicens plane
innuit: ſapientē nihil ſuū reputare debere qđ

ↄtingit eũ pdere. Vñ de quodã exemplũ glio/
ſum narrat valeri⁹: q̇ cũ priam ei⁹ hoſtes ĩua/
derẽt: oĩm p̄cioſaꝝ rerũ põdere onuſtis fugiẽ
tibus: interrogat⁹: q̇d ita nihil ex bõis ſuis ſecũ
ferret: Ego inq̇t certe bona mea omnia mecũ
porto: pectore em̃ illa geſtabat nõ humeris:
nec oculis viſenda ſ͠ aĩo eſtimãda: in domici/
lio mẽtis incluſa: vbi manib⁹ mortaliũ et labe
factioni nõ ſb̄ſiſtũt: ⁊ vt manẽtib⁹ preſto ſũt:
ita fugiẽtes nõ deſerũt. Et ſĩĺia de alijs pluri/
bus: quoꝝ bona incẽdio vł naufragio ſeu alio
mõ perierũt ſcp̄ta repimus. Preterea ĩ bonũ
hoĩem nõ poteſt cadere infortuniũ niſi abuſi/
ue appellatũ. Nõ em̃ poteſt ꝯ hoĩbus eẽ aut
vocari infortuniũ: q̇ḋ quidẽ eiſ coopatur ĩ bo
nũ. Sed ecce bonis hoĩbus q̇ ideo boni ſunt
q᷑ amici dei ſũt ⁊ deũ diligũt: oĩa ſ͠m Aplm̃:
coopant̃ in bonũ. Et ideo ſi bon⁹ es: ĩmerito
de infortunio q̃rularis: ſ͠ ⁊ inde q̃rulãdo teip/
ſum plane accuſas ac ꝯuincer̃ ꝙ bon⁹ nõ ſis.
Ceteꝝ vt dicit Boe. Si bñ ſibi mens cõſcia
treno carcere reſoluta: cęlũ libera petit. Nõ/
ne om̃e terrenũ negociũ ſpnet: q̇ cęlo fruẽs ſe
terrenis gaudet exẽptũ: Ita reuera eſt de his
q̇ iã nõ ſũt hoſpites ⁊ aduenę ſ͠ ciues ſanctoꝝ
et domeſtici dei: quoꝝ cõuerſatio eſt in cęlis:
quib⁹ cęleſtib⁹ guſtatis deſipit om̃e terrenũ.

Qđ aũt deſipit nõ ɔtriſtat nõ hñtē: atq; abſq; triſticia relinquit ab hñte. Itaq; ſcđm Boe. de tota fortuna nihil eſt expetendũ: q2 natura ſui bona nõ eſt: q̃ nec ſe bonis ſemꝑ adiungit: et bonos quib9 fuerit adiũcta nõ efficit: cuius mũera peſſimis hęrēt ⁊ ad improbiſſimũ quē q; vberiora ꝑueniũt.

De incolatus ꝓlongatione. Ca. IIII.

D Emũ de ꝓlongatione incolatus in hac valle miſerię nõ eſt dolēdũ ꝓpter cumulũ actuũ meritorū. Quanto eñi magis boni hoīs ꝓlongatur incolat9: tãto fęlicior reddit in effectu ꝑmij ſalutaris. Sicq; vallis miſerię fit vallis in ſpe fęlicitatꝭ ęternę: fit vallis vberrima fructũ bonoꝝ vbertate: fit cãpus certamis et pugnę victorioſę: fit mõs ſpeculatiõis altiſſimę: fit rurſũ vallis pinguiſſima ex ſpũs pinguedine: fit deniq; vallis florida atq; ḡtiſſima floꝝ honoris ⁊ honeſtatis iocũditate. Sz nec cauſet quiſq; de noīe miſerię: cum mereat dici poti9 locus lucratiuus diuitiaꝝ glorię: et in pñti ɔtra futuras miſerias vel plene vel copioſe indulgētie. Nempe paul9 apl's mortem declinauit: cũ ſũmiſſus in ſporta ꝑ muꝝ: ſuum pſecutorē in noīe dñi euaſit. Sed cur illđ: ꝑfecto q̃uis ipſe dixerit: Cupio diſſolui et eſſe cũ chriſto: cũ etiã dixiſſe legit: Opto anathe

ma eē a christo p fratrib⁹ meis: id est: ſm gloſā: ſeparatus eſſe a christo p frībus ſecū in christo renatis: immo ꝛ p filiolis quos iterꝫ pturiuit diuturniori ſcꝫ ꝑdicatiōe in hac valle miſerię educādis ꝛ christo lucrādis. Vn̄ Chryſ. de ipo paulo dicit. Paſſus est ꝑ mulꝫ deponi hui⁹ rei grā vt ꝑdicationi diutius inſiſteret: ꝛ cū multis huic credētib⁹ ad christū iret. Metuebat pfecto ne forte paupꝫ hinc ꝛ inops multoꝝ ſalutis abſcederet. hęc Chryſoſt. Deniqꝫ ob cōſimilē cauſā: incolatū ſuum btūs Martinus plongari nō renuit: ſed dicebat: Dn̄e ſi adhuc ꝑplo tuo ſū neceſſarius: nō recuſo propter eos ſbire laborē: fiat volūtas tua. Satis eſt inqt dn̄e ꝙ vſqꝫ huc certaui: nec deficientē cauſabor etatē: mūia tua: id eſt: debita officia: deuotus implebo. Quid plura: Chriſt⁹ anqꝫ matrē ſuā dilectiſſimā de hoc ſeculo neqꝫ eriperet: ꝑmiſit eius incolatū poſt aſcenſionē ſuam annis qꝫpluribus plongari. Sed ꝛ diſcipuli quē diligebat ieſus: Johis ſcꝫ euāgeliſtę christo amātiſſimi: incolat⁹ nō ſine ſuo ꝛ alioꝝ pfectu vſqꝫ ad annos nonagintanouē fuiſſe dinoſcit plongatus. Qđ igitur vides deo placuiſſe in ſuis amātiſſimis: nō eſt ratio ꝙ tu inde qruleris. Ceteꝝ ſcꝑturis teſtātib⁹: a deo p ꝟtutis actu lōga vita pmittit: lꝫ vitę lōgi-

tudo q̄n̄q3 multis deuotis ne eos forte in ſpi/ritualib⁹ ī pediat ſbtrahat: put in libro Sapientie de quodā dicit: Rapt⁹ eſt ne malicia mutaret intellectū eius ⁊c̄. Pro vtroq3 igit caſu: ſiue ſc3 tēpeſtiue ſiue tarde te cōtingat de medio ſbtrahi: eo cōſolationē nūc recipias: quo ſperare hēs te fore a deo in meliori tibi articulo de h̄ ſeculo neq3 feliciter euocandū.

Secūdus Liber ꝯtinet conſolationū remedia opoꝛtuna contra illa turbatiua q̄ opponūtur generalit̄ paci ⁊ tranquillo ſtatui. Et habet capl'a. VI.

I De ꝯſolatiōe ſup tribulatiōib⁹ variȷs.
II De pſecutionib⁹ ⁊ impugnationib⁹.
III De iniuria.
IIII De exilio.
V De toꝛmētis illatis.
VI De toꝛmētis moꝛtē inducentibus.

De cōſolatione ſup tribulationib⁹ variȷs. Ca. I.

p Rimo igit de tribulationib⁹ conq̄ri nō debes: q2 p tribulationes miles chꝛiſti efficieris: ⁊ ſi ī pugna viceris: gl'ioſus eris. Ipſe ſiquidem chꝛiſt⁹ vt impatoꝛ ſumm⁹ de ſuis et quaſi ru/

ſticis: id eſt: de hoībus facit aliquos milites: puta qui ꝓpter ipm ſe diſponūt ad ſuſtinēdū viriliter tribulatiões. Qua quidē ratione potiſſime in libro Job dicit: Militia eſt vita hominis ſup terrā. Porro tribulatio dilatat coꝛ hoīs ad magna dei dona recipiēda. Nempe ſicut martelluſ aurifabꝛi cogit ſub manu eius metallū extēdi: de quo vas ſuū intēdit opari: Ita ꝑfecto aurifaber totius creaturę p tribulatiões intēdit coꝛ tuū dilatare et extēdere: vt in eo plura dona ꝛ bona ſpūalia poſſit ponere: vt coꝛ tuū ſit ꝑcioſiſſimaꝝ ꝛ ſctiſſimarū reliquiaꝝ chꝛiſti: ſcꝫ ſancti ſanctoꝝ ꝛ alioꝛum in memoꝛiā ad ſolamē relictoꝛū: mōſtrātia ꝑcioſa. De qua dilatatione coꝛdis humani intelligi poteſt illō pſalmiſte: Dilataſti coꝛ meū. Et illō. In tribulatione dilataſti mihi: ſcꝫ ad vtilitatē meā. Ceterū p aquā in ſcꝑtura tribulatio deſignat: vt cū in Cāticis dicit: Aque mlte nō poterāt extinguere caritatē. Vñ tribulatio ad modū aquę vinū tꝑalis leticię tempat: ne interioꝛis hoīs debili capiti ſcꝫ mēti p violentiā vel alio mō noceat. Tribulatio etiā ad modū aquę hoſtes dimergit ſpūales: ſcꝫ vitia ꝛ demones. In cuius figura dicit in Exod. Operuit aqua tribulātes eos: vnus ex eis nō remāſit. Et quēadmodū aqua nutrit piſces:

ita tribulatio nutrit eccl'ie fideles: q̃ ſm ꝓphe/
tiã dñi: ad modũ piſciũ p petrũ piſcatorẽ erãt
capiẽdi. Jtẽ dũ hec aqua: id eſt: tribulatio ec/
cleſie erat magna: tũc etiã magni erãt piſces:
id eſt: ſcti. Per ignẽ etiã in ſcptura tribulatio
figurat: dicẽte pſalmiſta: Jgne me examiaſti.
Vñ ſicut cera igne mollificat: ⁊ veteri imagie
depoſita nouã recipit: ſic corda tribulatione
emolliunt: ⁊ vetuſtatẽ vitiorũ deponũt ac vir
tutum nouitatẽ aſſumũt. Et ſicut tres pueri
qui ligati miſſi ſũt in ignẽ fornacis inuẽti ſunt
ſoluti: Jta etiã in igne tribulatiõis cõſtitutus
facile ſoluit a vinculis quibus ligatꝰ eſt: ſcꝫ a
vinculis amoris mũdi. Sicut em̃ p ignẽ ꝓba/
tur aurũ ⁊ purgat vt ſit purũ: Jta p tribulatio
nes ꝓbatur homo ⁊ a pctis purgat ac diſpo/
nitur vt ſit vas purũ ad capiendũ deũ. Jnſu/
per tribulatio pñs quã homo patit in terra:
eſt q̃ſi medicina q̃dã a ſũmo medico miſtrata.
Vñ Augꝰ. Jntelligat homo medicũ eẽ deum
et tribulationẽ medicamentũ eſſe ad ſalutem
nõ penã ad damnationẽ. Sub medico poſitꝰ
vreris: ſecaris: clamas: nõ audit medicꝰ ad vo
luntatẽ ſ; audit ad ſanitatẽ, hec augꝰ. Et ꝑfe/
cto ſicut in corpalibus: teſte ſcptura: nõ eſt cẽ/
ſus ſup cenſum ſalutis corpis. Jta ⁊ i ꝓpoſito
nihil vtilius cenſendũ eſt q̃ʒ ſit ſalus mẽtis.

Nec triſteris de aſperitate tribulatiõis: quia hoc ſignũ eſt tibi in bonũ: ſignũ quidẽ tuę electiõis: ſignũq; diuinę dignatiõis: qua quidẽ ob hoc dignãter agit͛ q̄ p̄ tribulationẽ aſpera ſit via electorũ: ne eos magis delectet diu p̄gere q̄ȝ citius p̄uenire. Eſt nempe ſignũ p̄deſtinationis. Deus em̄ fidelib⁹ ſuis hic multiplicit͛ tribulatis aliq̄d melius reſ͛uauit. Unde de eis dicit ſcp̄tura: In paucis vexati in multis bene diſponent͛: ſcȝ ſcd̄m futurę vitę bona vtiq; p̄ñtibus potiora. Sȝ ⁊ tribulatio porta eſt regni celoꝝ. Hec ergo porta dñi: iuſti ĩtrabunt in eã. Nam ⁊ teſte euãgeliſta: Oportuit pati chriſtũ: ⁊ ſic intrare in gl̄iam ſuã. Unde ⁊ in actib⁹ ap̄l'oꝝ: Per m̄ltas tribulatiões/ oportet intrare in regnũ celoꝝ. Aduerte etiã q̄ntũ bonũ tribulatiões ⁊ aduerſitates tibi cõferũt: quia hoĩem ſurſũ reſpicere ad deum cogũt: et ibi ſolatia querere ſup̄iora; per hoc q̄ hic precludũt inferiora: ſ͛m illud Ap̄li: Que ſurſum ſũt q̄rite: nõ q̄ ſup̄ terrã. Permittit quippe de⁹ tribulari hoĩem intẽdens eius ad ip̄m cõuerſionẽ. Peccator em̄ in p̄ſperitate ↄſtitut⁹ ſemper fugit ⁊ a deo auertit͛: quãto ſcȝ ad bonum cõmutabile plus ↄuertit͛: Sȝ tribulatiõe ſibi immiſſa reuertit͛ ⁊ ad deũ cito ↄuertit͛: dicẽte dño p̄ Oſeam p̄phetã: In tribulatiõe ſua ma-

ne cõſurgẽt ad me. Mane inq̃t: id eſt: cito ſiue tẽpeſtiue vel orto lumine grẽ. O fęlix neceſſitas q̃ ad meliora cõpellit. Hinc ẽ qḋ dič Gre. Mala q̃ nos hic premũt ad deũ ire cõpellũt. Et ps. Multiplicatę ſũt infirmitates eorꝝ: poſtea accelerauerũt. Nimirũ tribulatiões ſunt nũcij dñi tui: ad magna bona te vocãtis: ⁊ q̃tquot tribulatiões habes: tot recepiſti nũcios qui dicũt tibi accelerãdũ eſſe: vt diete cordis tui nõ ſint parue: ⁊ vt ĩ paruis ⁊ caducis nõ ſiſtas: ſed amorẽ tuũ ab eis ſbtrahas. Niſi eñ eſſent tribulatões: hoĩes ip̃ius dei obliuiſcerẽtur ↄtenti tp̃alibus. Vñ tribulatio ẽ velut abſinthiũ: quo hi qui ſũt ſpũaliter paruuli a lacte tp̃alis cõſolatiõis ſeparãtur: ſič corporalit̃ paruuli aliq̃ amaritudine a nutricis lacte ſolẽt ſepari. Cõſidera quoqꝫ ꝙ ignis purgatorij teſtãte Auguſtino: miro mõ grauis eſt: ſupat eñ omnẽ penam quã homo vnq̃ꝫ in hac vita paſſus eſt vel pati poteſt. Tribulationes igit̃ ſũt ꝓ penis ignis purgatorij tãq̃ꝫ incõpabilr̃ leuiores hilarit̃ tolerãdę: q⁊ p̱ ip̃as tribulationes debita ad q̃ deo obligam̃: ſcꝫ penas pctĩs debitas poſſum⁹ quittare: et ꝓ mẽſura diuinę acceptationis de ↄpoto abradere. Inter hęc aĩaduerte quõ latro ſe in cruce ↄ̃ttauit: qui ad dexterã ieſu pepẽdit: hic ꝑfecto q⁊ tormentuꝫ

qđ ꝑ culpa ſua patiebat̃ ad honorē creatoris ſui ꝯuertit: de toto debito ſe q̃ttauit. Inſuper etiã a ſaluatore audire meruit verbũ illđ dulce: Hodie mecũ eris in ꝑadiſo. Meõrare etiã et inſpice chriſti paſſionē: et inuenies in tribulatiõe ꝯſolationē. Vñ Aug⁹. Magna cõſolatio eſt mēbris ex capite. Vñ ⁊ Apl's: Si ſuſtinem⁹ ⁊ ꝯregnabim⁹. Vñ etiã Bern. Nunq̃d xp̃s a cõmunione ſua sociũ tribulatiõis exclusit: Secũ latro in cruce eadē die fuit in paradiſo. hec Bern. Aqua ergo tribulatiõis m̃ltũ debet ſapere nobis exquo colata eſt ꝑ ſaccũ benedicte hũanitatis xp̃i plenũ ſpēbus aromaticis. Hic nãq ſaccus ĩ quo habitauit corporaliter plenitudo deitatis: plenus fuit gr̃e ⁊ veritatis. Nõne aũt per hũc ſaccũ bñdictũ dicta aqua colata fuit: quãdo chriſt⁹ tãta ⁊ tot ſuſtinuit: Unde ſi aqua illa ſimplex et pura antea nob inſipida fuiſſet: ex tũc ſꝑ ſapida eſſe deberet: ꝯtracta ſcꝫ ꝑ colationē odore aromatico ⁊ ſapore dulciſſimo. Deniq tribulatus ſocios habet magnos ⁊ ꝓ̃imos: tales quib⁹ dignus nõ erat mundus. Pater nr̃ abraã ꝑ m̃ltas tribulationes amicus dei eſt effect⁹. Sic yſaac: ſic iacob: ſic moyſes: et omẽs qui placuerunt deo: ꝑ multas tribulationes trãſierũt fideles: ꝑfecto vl' ⁊ tu ꝑ multas tribulatiões trãſibis

vel deo nō placebis. Quia vt dic̄ Aug⁹ nll'us ſuus chriſti ſine tribulatione eſt. Et ſi putas nō habere tribulationes nōdū chriſtian⁹ eſſe cepiſti. Nequaq̄ igit̄ velis vel preſumas eſſe ſingular̄: nequaq̄ tribulatiōes cōmūes aliis et tātis viris aliq̄ten⁹ verear̄. Habet quoq̄ tribulat⁹ ſociū etiā ipm deū: qui de tribulato dicit: Cū ipo ſū in tribulatione. Et rurſū pſalmiſta. Juxta ē dn̄s his q̄ tribulato ſūt corde. Unde z Bernar. Quātūcunq̄ ſeuiat tribulatio: nō putes te eſſe derelictū: ſ; memieris ſcriptū eſſe: Cū ipo ſū i tribulatione. hec Bern̄. Et ideo hec ſocietas ſecura: grata z delectabil' eſt plurimū affectāda: et ꝓpter eā ipa tribulatio eſt poſtulanda a deo. Un̄ Bernard. Dn̄e vellē ſp tribulari: vt ſemp mecū poſſes eſſe. h̄ ille. Nimirū ſi deus eſt mecū in tribulatione: q̄d ergo requiro amplius? Nā nihil aliud aut plus q̄ deū meū velle debeo: exēplo illi⁹ marie magdalene: in cui⁹ ꝑſona dicit Origenes. Dn̄m meū ſolū quero: z ipe ſol⁹ poteſt me cōſolari. Sed z valde auarus dicitur cui de⁹ nō ſufficit. Si aūt ipe homo de deo nō cōtentat̄: quō de quocūq̄ dono dei interiori vel exteriori poterit cōtentari? Deus itaq̄ q̄ conſolatur nos in omni tribulatiōe nr̄a: ſufficiēs ē ꝓ ꝯſolatiōe habēda. Qui etiā on⁹ patiētis ſibi aſſu

mēs dicet i iudicio his qui a ſiniſtris ei⁹ erūt: Quādiu non feciſtis vni de minorib⁹ his: nec mihi feciſtis. O viſceroſa erga hoiem caritas dei: q̄ merito debet oēm hominē tribulatū cō ſolari. Itaq̧ tribulatio eſt materia ſpiritualis gaudij: ⁊ cauſa diuini ſolatij: q2 triſticia tribulatiōis mutatur ſeu cōuertit̄ ſaltē in bonis hominib⁹ in gaudiū exultatiōis. Et hec mutatio in euangelica hiſtoria apte intelligit̄ figurata p mutationē aquę in vinū in nuptijs: q2 aqua tribulatiōis cōuertit̄ in vinū ꝯſolationis ⁊ leticię ſpūalis: qd̄ vinū letificat cor hoīs. Item pe tribulatio ořones reddit exaudibiles atq̧ gratiores. Hinc nāq̧ p pſalmiſtā dr̄: Ad dñm cū tribularer clamaui ⁊ exaudiuit me. Sed et ſicut a deo plimoꝝ clamor magis exauditur: ita etiā pari mō ſi vnus homo multa ora haberet: vel ſi oīa mēbra eius ora eſſent ac ſimul clamarēt: exauditionē apud deū facilius obtinerēt. Sed ꝑfecto q̄libet tribulatio eſt quaſi os clamās in neceſſitat ̄ articulo. Vñ ⁊ Petrus Rauen. dicit de lazaro: q̄ tot habuit ora clamātia: quot habuit vulnera: Noſcere etiā debes o homo tribulate q̄ tribulatio in p̄ńti auget coronā in futuro: ⁊ varietas tribulationū variū ſeu diuerſū futurę coronę adijcit ornamentū. Qui eñ nō impugnatur: nō certat nec repugnat: qui vo nō certat non vincit. Sicut

ecōtra de iuſto dic̄ Sapiēs. Certamē forte de dit illi vt vinceret. Deniq̧ q̄ nō vincit non co/ ronatur. Igitur ſeq̄tur iſtō pauli: Nō corona bitur niſi qui legitime certauerit. Et ꝓportio/ naliter ſequit̄ ex his dictis: ꝙ quāto q̄s pluri/ es impugnat̄: tāto pluries poterit eſſe victor: et quāto pluries eſt victor: tanto magis mere tur coronari. Queādmodū ecōtra dic̄ Bern̄. Si patiētia nr̄a crudeli miꝑatione minuitur: paulatim gēmis corona nr̄a priuat̄. Cōmuni ter ergo malleo tribulatiōis fabricat̄ corona iuſtis tribulatis. Qui eīn iuſtos tribulant: co/ ronā eis fabricāt. Qd̄ etiā qn̄q̧ fit nō aperte eis in faciē ꝑſequēdo: ſ occulte q̄ſi a tergo per detractionē malleo lingue ꝑcutiēdo. Queād/ modū ob hoc dixiſſe videt̄ Pſalmiſta: Sup̄ dorſū meū fabricauert̄ petōres. Vn̄ Iacob⁹ de tēptato ꝑ tribulationes et patiēter ſufferē/ te dicit: Btūs vir q̄ ſuffert temptationē: qm̄ cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronā vite ꝛc̄. Por/ ro Bern̄. plura de ꝓmiſſis q̄ſi recapl'ans dic̄. Hec eſt via vite tribulatio pn̄s: via gl'ie: via ciuitatis habitaculi: via regni: Gl'iemur in tri bulatione: in ea ſiquidē ſpes gl'ie: imo ꝛ in ip̄a tribulatiōe gl'a ꝯtinet̄: ſic̄ ſpes fruct⁹ ī ſemine. In hūc modū regnū dei intra nos eſt: theſau rus ingēs in fictili vaſe: in agro vili. Cum ip̄o

ſum in tribulatiōe ait dñs: Et cur aliđ itez q̄ꝫ tribulationē querā: Mihi deo adherere bonū ē. Quiſ em̄ ſuſtineret: q̄s ſbſiſteret ſine eo: Bonū eſt mihi dñe tribulari dummō ipe ſis mecū: q̄ꝫ regre ſine te: epulari ſine te: ſine te gl̃iari. Bonū mihi in tribulatione: magł amplecti te in camino ꝛ habere te mecū: q̄ꝫ eſſe ſine te vel in celo. Quid trepidamꝰ: q̄d cunctamur: q̄d refugimꝰ hūc caminū: ſeuit ignis: ſed dñs nobiſcū eſt in tribulatione. hec Bernar.

De pſecutiōibꝰ ꝛ impugnationibus. Ca. II.

p Orro de impugnationibꝰ ꝛ pſecutionibus nō queris: ſed ad chriſti exemplū et facta patrū p̄cedentiū recurrēs cōſoleris. Et p̄mo oīm ad ipius chriſti exēplū recurramꝰ. Hoc em̄ admonet Aplus dicēs: Recogitate eū qui talē ſuſtinuit a pctōribus aduerſus ſemetipm cōtradictionē: vt nō fatigemini ī animis vr̃is deficiētes. Recurramꝰ deinde ad patres volūtarie ꝓpter chriſtū patientes. Unde Gregꝰ. Facta p̄cedentiū prm cōſideremꝰ: ꝛ nō erūt grauia q̄ toleramus. Uñ ꝛ Hieronymus. Quis ſctōꝝ patiētia coronatus nō eſt a cunabułeccłe: Sꝫ ꝛ ſine exceptione dic̃ apłs: Omēs qui pie viuere volūt in chriſto: pſecutionē patiunť. Nec nouis tātū exemplis inſi

ſtēdū: admonet nos etiā apl's Jacob⁹ dicēs: Exemplū accipite frēs exitus mali et lōganimitatis: laboris ⁊ patiētie ꝓphetaꝝ: qui locuti ſūt in noīe dñi. Ecce btificamus eos q̄ ſuſtinuerūt. Et o ſi noſceres homo q̄d honorī: q̄d valoris afferret pati ꝓpter deū pſecutiones: vtiq̧ ipas pati velles ⁊ affectares ſi nō deſiperes. Nimirū qui ipas ꝓpter iuſticiā patiūtur: a dño btī predicātur. Beati inquit q̄ pſecutionē patiunt̄ ꝓpter iuſticiā. Magna prorſus conſiſtit tribulatio in btītudine: et ad magnū honorē pſecutiones patiētium p̄dicauit dñs ipos beatos eſſe. Ad magnū quoq̧ valorē deſignandū ſbiūgere curauit. Qm̄ ipoꝝ eſt regnū celoꝝ. Nimirū nihil maius poteſt eſſe q̄ꝫ regnū celorū: in quo veracit̄ includit̄ deus ipe: q̄ ſm Anſel. maius bonū excogitari non poteſt. Sꝫ et reproborū malicia ꝯfert plīmū ipis bonis. Vñ Greg. Abel eſſe renuit: quem malicia cayn nō exercet. Ferrū quippe mētis nrē ad acumē nō p̄t ꝑuenire ỽitatis: niſi hoc eraſerit lima ꝑuitatī. Et iteꝝ: Mala reproborū bonos dū cruciant purgāt: vtilitati etiam iuſtoꝝ militat ptās prauoꝝ. Vñ ⁊ Origenes: Tolle aſtutias diaboli: nec erit victorie corona legitīe certāti. Si deſūt obſiſtētes nō erūt agones: nec victorib⁹ munera parātur. Non

ſolū ergo bonis vtit̄ deus ad opus bonū: ſed etiā malis. Sūt vaſa ad honorē: ſūt ad cōtumeliā: vtraq̄ tn̄ neceſſaria. hec Origenes.

De iniuria. Ca. III.

D Enique ſi vis conſolari ſup iniuria tibi illata: recurre quātotius mente ad pctā p te ppetrata. Vn̄ Greg⁹. Tūc illata cōuitia bn̄ toleram⁹: cū in ſecreto mētis ad mala ppetrata recurrim⁹. Leue quippe videbit̄ q̄ iniurias patimur: dū in actione nr̄a ꝯſpicimus q̄ pei⁹ eſt qd meruimus. hec Greg⁹. Et pfecto bene dicit. Cōſiderato nāq̄ q̄ iniuria nobis illata inſufficiēter correſpōdet pctis: merito gaudemus q̄ de reſiduo parcit̄ nobis. Quis em̄ vl̄ iuſto dei iudicio priuand⁹ vtroq̄ oculo: non merito gauderet relicto ſibi vno: altero a non ſuo iudice iniurioſe ſibi ablato: Attende etiam p conſolatione tua: q̄ ſcdm Aug.: iuſtus patiēter tolerās iniuriā: celeſtē meret̄ coronā. Et illud qd ſb diſiunctiōe pmittitur p Chryſoſtomū dicentē: Quicq̄d a q̄libet hoīm paſſi fuerim⁹ iniuſte: aut remiſſionē accipiemus oīm peccatoꝝ: aut ſi tāta in nobis delicta non fuerint: clarioꝛib⁹ honoꝛabimur coronis. hec Chryſo. Et vere magnū eſt: remiſſionē oīm peccatoꝝ accipe. Sed maximū eſt clarioꝛum coronaꝝ celeſtiū gaudijs abūdare.

De exilio. Ca. IIII.

c Eterū de expulſione a pr̄ia in exiliū nō queruleris dicēs forte: quia poeta teſtā te: dulce eſt natale ſolū: ſed ꝯſolationis expulſoꝝ de pr̄ia viā diſce ⁊ modū: videlicet vt homo de pr̄ia iudiciū mutet: et non tantū natale ſolū: ſed totū mundū priam iudicet: vel magꝭ nō ſolū locū in quē exilio relegatus eſt: ſed et terrā de qua ſm carnē natus eſt et totū mūdū exiliū reputet. Unde Hugo. Uirtutis princi piū eſt vt diſcat paulatī exercitatꝰ animꝰ viſibilia hec et trāſitoria cōmutare: vt poſtmodū poſſit derelinquere. Delicatꝰ miles eſt ille adhuc cui pr̄ia dulcis eſt: Fortis aūt iā cui om̄e ſolū pr̄ia eſt: Perfectꝰ vero cui mūdus totus exiliū eſt. Unde Seneca. Patriā meā trāſire nō poſſuꝫ: oīm hoīm vna eſt pr̄ia. Extra hāc nemo ꝓijci poteſt: nō patria mihi interdicit̄ ſ₃ locus. In quācūqꝫ terrā venio in meā venio. Nulla terra exiliū eſt: ſed altera pr̄ia eſt: vbicūqꝫ bene eſt. Illud aūt ꝑ qd̄ bene eſt in hoīe nō in loco eſt. Si em̄ ſapiēs eſt ꝑegrinatur: ſi ſtultꝰ exulat. hec Seneca. Et ecce quomō iuxta verbū hugonis cōmutat vocabula. Naꝫ in exiliū miſſionē: vocat ſapiētꝭ ꝑegrinationē: expulſionē cōcedit de loco ſed negat de pr̄ia: vt ſic manere in patria ſit ad conſolationem.

Locus ergo de quo quis proficitur ſiue terra non erit patria eius reputanda: ſed cenſenda eſt patria potius locus ille de quo ſcitur homo nō exterior ſed interior oriūdus. Homo autem interior nō eſt de quocūq̧ huius mūdi loco oriūdus: Ideo nullus hu9 mūdi loc9 ꝓ patria ſed totus iſte mūdus ꝓ exilio eſt habēdus: et alter ab eo locus ꝓ patria a quo neminē q̄s expellit eſt cenſendus.

De tormētis illatis. Ca. V.

DEmū tormēta gaudenť ſūt tolerāda: q̄a inde ſperātur delitie immēſe: non ſolum in duratione ꝑpetua: verū etiā in delitiaꝝ copia. Hinc em̄ de iuſtis ſcr̄ptura dicit: Si coraꝫ hominib9 tormēta paſſi ſūt: ſpes illoꝝ imortalitate plena eſt. In paucis vexati in multis bene diſponenť. Ad conſolationē itaq̧ habēdā in tormētis: ſufficiat nūc illa ſpes immortalis conſiſtens in delitijs copioſis: quā ſpem ſequiť res tūc cū beatoꝝ corpora ſeu corpoꝝ mēbra nūc tormētis afflicta: mľtis delitijs bn̄ id eſt: ſuauiť diſponenť: quādo iuxta certū ꝓpheticū teſtimoniū cōtinget delitijs affluere ab omnimoda gloria eius.

De tormentis mortē inducentib9. Caplm. VI.

e ¶ nec tormēta etiā mortē inducentia ti/
meas: ſed potius in eis conſolationē ac/
cipias. Vñ Thomas de aquino. Si q̄s mortē
illatā patiēter ſuſtineat: etiā ſi ꝓ aliquib⁹ cri/
minibus ſit illata: valet ad diminutionē pene
et ad liberationē etiā a tota pena ſm̄ quātita/
tē culpe et patiētie et ꝯtritionis. hec ille. Nec
ꝓ chriſto mori trepides q̄ ꝓ te mori non du/
bitauit. Ipē quidē q̄ nō tenebat̄: tu vero qui
teneris. Ipē ſecūdū Bernardū: eſt ꝛ ſpeculū
patiendi: et premiū patiētis: vtrūq; ꝓuocat
fortiter ꝛ vehemēter accēdit. Profecto inter
precioſas ſanctoꝝ mortes p̄cioſius eſt marty
riū: vtpote p̄ñtia chriſti conſecratū pariter ꝛ
per eū conſūmatū. Vñ Cipanus. O btī mar
tyres quib⁹ vos laudibus p̄dicem. O milites
fortiſſimi vſq; ad gl̄ie cōſummationē nō ceſſi/
ſtis ſupplicijs: ſed potius ſupplicia ceſſerūt vo
bis: finē dolorib⁹ quē non dabāt tormēta de/
dit corona. O quale deo fuit iſtud ſpectaculū:
q̄ ſblime: q̄ magnū: q̄ precioſū: q̄ acceptū:
q̄ letus illic chriſt⁹ affuit: q̄ libens in talibus
pugnauit et vicit. hec ille. Et ideo vt dicit Jo
hannes epiſcopus. Conſiderate cū hoſte pu/
gnare preſente deo: fauet vt obtineas: cū pu/
gnas dominus congreditur et victoria tibi
aſſcribitur.

Tertius liber cōtinet remedia opor-tuna cōtra turbatiua que opponūtur cōmodo et quieti. Et habet capl'a. X

I De inquietudine temptationū.
II De diaboli impugnationibus.
III De carnis temptationibus.
IIII De mūdi temptationibus.
V De difficultate deferendi vitia ⁊ dele-ctationes: et acquirēdi virtutes.
VI De afflictionibus ⁊ molestijs.
VII De penalitatibus.
VIII De flagellis dei.
IX De incōmodo vel difficultate pnie.
X De peregrinatione.

De inqetudine tēptationū. Ca. I.

Primo ergo de temptationib⁹ non graueris: ſed ꝯſidera ꝙ tēptari eſt paſſio ineuitabilis: ⁊ ſic de neceſſi-tate virtutē faciēs leuius magiſq̄ libenter tolerabis. Unď Aug⁹. Premonitos vos eſſe volo neminē ſup terrā ſine tēptatiōe victuꝝ: Specialiť aūt ē cōmunis deo ſeruire incipientib⁹. Uñ in Eccl'aſtico. Fili accedēs ad ſeruitutē dei: ꝑpara aīam tuā ad tēptatio-nē. Et maxime cōmunis eſt deo acceptis: ſicč ſignum precioſum diuine dilectionis. Unde

angelus Tobie dixit. Qꝛ acceptus eras deo: neceſſe fuit vt tẽptatio ꝓbaret te. O ſignũ rei optie: tãte dignitatis dĩne: tãte dilectiõis ꝛ grẽ: ſignũ eťne felicitatꝭ firmiſſime ſpande. Ideo etiã tẽptatio te grauare nõ debet qꝛ multa bona efficit. Nã tẽptatio erudit. Vñ Eccľaſticꝰ Qui nõ eſt tẽptatus qd ſcit: Qui non eſt expertus pauca recognoſcit. Tẽptatione humilitas ꝓficit. Unde Gregꝰ. Tẽptationẽ hũilitas pꝛoficit: que mentẽ ab elatione cuſtodit. Tẽptatio virtutes cuſtodire facit. Vñ idem Gregꝰ. Beati viri tãto robuſtius acceptam gľam ꝟtutũ cuſtodiũt: quãto tẽptationis impulſu ꝯcuſſi ĩfirmitatẽ ſuã humilꝰ agnoſcũt. Tẽptatio virtuti adijcit. Vñ Seneca. Multũ adijcit ſibi viirtus laceſſita. Et ecõtra Leo papa. Nulla ſũt inqt ſine temptationũ expimẽtis opa virtutis. Tẽptatio iuſtos pꝛobat. Vñ Eccľaſticꝰ. Vaſa figuli ꝓbat foꝛnax: ꝛ homines iuſtos tẽptatio. Tẽptatio ꝓbatã fidẽ magnificat. Vñ Petrꝰ. Modicũ nũc ſi opoꝛtet ꝯtriſtari in varijs tẽptationibus vt ꝓbatio fidei vr̃e p̃cioſioꝛ ſit auro qđ ꝑ ignẽ ꝓbať. Tẽptatio p̃ſertim patiẽtis ꝓpl̃m edificat. Vñ de Tobia diciť: Hanc tẽptationẽ ideo ꝑmiſit deꝰ euenire illi vt poſterꝭ dareť exẽplũ patiẽtie illius. Tẽptatio in futuro coꝛonat. Unde

Jaco. Btūs vir q̄ ſuffert tēptationē: qm̄ cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronā vite: quā repromiſit deus diligentib⁹ ſe. Econtra ad ſenſum contrariū dicit Aug⁹. Profectus nr̄ ꝑ tēptationē nr̄am fit: nec ſibi quiſquā innoteſcit niſi tēptatus: nec poteſt coronari niſi vicerit: nec poteſt vincere niſi certauerit: nec poteſt certare niſi inimicū et tēptationes habuerit. Porro diabolus tēptat vt ꝑuertat: caro tēptat vt alliciat: mūdus tēptat vt decipiat: homo temptat vt ſciat vel expimentū capiat. Sed teſte Jacobo: deus intēptator maloꝝ eſt: ipe enim neminē tēptat tēptatione ſcꝫ maloꝝ aliorum: Tēptat tn̄ nō quidē fraudulēter ſed ſalubrit̄. Aliter em̄ ꝓpheta dauid non dixiſſet: Proba me dn̄e et tēpta me: vre renes meos ⁊ cor meum. Tēptat igitur de⁹ vt ꝓbet: id eſt: vt probatos oſtēdat et remuneret. Sane de⁹ reſpectiue in paucis tēptat ⁊ in multis remunerat. Vn̄ in libro Sapie. In paucis vexati: in mltis bn̄ diſponent̄: qm̄ deus tēptauit eos ⁊ inuenit illos dignos ſe. Quos igit̄ de⁹ tēptat: ſi dignos eos inueniat: multis quidē tā aīaꝝ q̄ꝫ corporū bonis diſpoſitionib⁹ remunerat: et inſuꝑ dignis ſe ꝓ mercede ſeipm̄ donat: q̄ vtiqꜫ teſte ſcp̄tura: eſt merces magna nimis. Si ergo tēptat te de⁹ malū aliq̄d pene indu

cendo:ſcrutare ſcp̄turas ⁊ ꝯſolaberis. Vñ in Baruch de deo ſic ſcribit. Qui induxit vobiſ mala ipe rurſus adducet ſempiternā iocunditatē cū ſalute vr̄a.

De diaboli impugnationib⁹. Ca.II.

Ceterū de antiqui hoſtis impugnationibus nō ſolliciteris:q꞉ non plus tēptare poteſt niſi quātū ꝑmittitur. Vñ Aug⁹. Tātū admittit diabolus tēptare:quantū tibi ꝓdeſt vt exercearis et ꝓberis: vt qui te neſciebas: a teipo inueniaris.hec ille. Uerū ad deprehēdendū occultas maligni ſpūs inſidias:attendendū eſt ſcd̄m doctrinā Gregorij: q̄lia ſuggerat. Quis inquit ſpūs ſit q̄ loquit: ipa ſuggeſtio declarabit. Semꝑ eñ ſpūs naturalis mollia:ſpūs mūdi vana:ſpūs malicie amara loquit. Eſt ⁊ leue ꝯtra inſidias diaboli paratū remediū:quod tradidit magnus ſctūs Antoni⁹: Uarias inquit demonū noſtis inſidias credulitatē noīs xp̄i vr̄is figite mētib⁹:⁊ vniuerſi demones fugabant. Deniq꞉ hi qui temptātur a diabolo:ſi virilit reſiſtūt: deo ⁊ angelis ſpectaculū ſūt:et coronā a deo habebunt. Vñ Hieroñ. Deus ipe oīm rector et dñs: cū omī angelorū militia certamē tuū expectat: tibiq꞉ ꝯtra diabolū dimicāti parat eternitat

coronã. Vñ et dñs ad antoniũ tẽptationibus ſupatis ait: Antoni hic erã: ſed expectaui videre certamẽ tuũ: nũc aũt qꝛ viriliter dimicaſti: in toto orbe te faciã nominari.

De tẽptationib⁹ carnis. Ca. III.

r Urſũ ſi bonũ qđ de tẽptatiõib⁹ carnis: et vniuerſaliter de vitioꝝ impugnatiõe ſeq̃tur ſcires: nõ tantũ q̃rulari deberes. Profecto inde ſequiť hũilitas: que eſt vnũ de maximis bonoꝝ acceptũ apud deũ: et ꝑ eum remunerandũ. Vñ Greg⁹. Cũ tẽptamur vitijs diuiã diſpẽſatiõe nobiſcũ agitur: ne ꝟtutib⁹ quib⁹ ꝓficimus: extollamur. Et iterũ: Hierlꝫ hiebuſeũ tolerat: vt humana mẽs de ſe humilia ſentiat dũ minima nõ ſupat. Vñ ⁊ apl's Paulus. Ne magnitudo reuelationũ extollat me: dat⁹ eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſathane q̃ me colaphizet. Inſuꝑ ꝓ tua in tẽptationib⁹ ꝯſolatione: cogita ⁊ conſidera ꝙ in pugna tua cõtra carnẽ: deus te inſpicit: ⁊ adiuuat: et tandẽ vincentẽ remunerat. Unde Aug⁹. Conatũ tuũ nouit deus: et voluntatẽ tuã inſpicit: et luctã cũ carne ꝯſiderat ⁊ hortatur vt pugnes: et adiuuat vt vincas: ⁊ certãtẽ ſpectat: ⁊ deficiẽtẽ ſbleuat: ⁊ vincẽtẽ coronat.

De mũdi tẽptationibus. Ca. IIII.

SI vero mũdi tẽptationibus:et eiꝰ vanitatibꝰ infeſtarꝭ:recurre ad ea q̃ ſup̃ in libello p̃mo de felicitate mũdana ac ꝓſperitate ꝛ fortuna ſũt ſcꝑta:ꝛ ꝓculdubio ꝯſolatꝰ eris.

De difficultate deſerendi vitia et delectationes: ꝛ acquirendi v̾tutes. Capitulum.V.

PReterea ꝯtra vitiorũ delectationes fortitudine te accingas:et eas tanq̃ viles generoſo aĩo cõtemnẽdas viriliter deſeras et abijcias. Vitioꝝ enĩ delectationes ſi que ſũt: cõtemptibilẽ faciũt ꝛ totalit̃ ꝯfundũt: et ideo deteſtande et facile deſerẽde ſũt. Deniq̃ ſicut cor virtuoſũ cõparabile eſt celo: qd̾ deus inhabitare dignat̃: deꝰ inq̃ quẽ vt dicit Hieronymꝰ:nõ auro tẽpla fulgẽtia: nõ gẽmis altaria diſtincta delectãt:ſed aĩa virtutibꝰ ornata: Cuiuſmodi animam bene celum vocat. Sic ꝑ oppoſitũ cor vitioſũ nõ abſurde infernꝰ dr̃. Nã ad modũ inferni eſt habitatio demonũ: hñs ad modũ inferni tenebras ignorãtie:ignẽ praue ꝯcupiſcẽtie ꝛ vermẽ remordẽtis ꝯſcie. Tale cor hñtes infernũ p̃occupant:q̃ſi timeant ꝙ ad ip̃m nimis tarde ꝑueniãt. Et ideo vitioꝝ delectationes que cor hoĩs calefaciũt:ꝛ ad futuras penas intolerabiles parit̃ ꝛ inter-

minabiles diſponūt:ſūt faciliter deſerēde. Et certe ꝯſtat ꝙ etiā prorſus digne: Igitur merito nō debes terreri de difficultate deſerendi vitia ⁊ aggrediēdi ꝟtutes: Or vt dic̄ Greg⁹. Si forti nos ſtudio cōtra vitioꝝ tēptamenta ſtringim⁹:etiā ipa vitia ad vſum ꝟtutis īmutamus. Et primū quidē oportet vitia deſerere:⁊ deinde virtutes acquirere: Quia vt dicit Aug⁹: Mēs nō poteſt habere regimē virtutū:niſi prius excuſſerit iugū vitiorū. Deniq̄ nō turberis ex hoc ꝙ mala pateris: ſed poti⁹ inde ꝯſoleris:cū mala pati nō ſit modica portio bōe vite. Nēpe bona vita nō ē bñ valere: ſed potius in malo pati cōſiſtit. Vñ Bernar. Bonā vitā ego puto ⁊ mala pati et bona facere:⁊ ſic pſeuerare vſq̄ ad mortē. Dicit̄ vulgo:ꝙ qui bene ſe paſcit:bene viuit:ſed mētita eſt iniq̄tas ſibi. Hec Bernar. Sane de malis que ſuſtines eo turbaris:qꝛ illa mala eſſe opinaris. Et ideo ſi ea nō eſſe mala didiceris: nō reſtat niſi vt ꝯſoleris. Sup quo audi Ambroſiū dicentē: Mala nō ſūt que nec crimīe mētē implicāt:nec ꝯſcientiā ligāt. Vñ pauptatē ⁊ ignobilitatē:egritudinē ⁊ mortē nemo ſapiens mala dixerit:nec ī maloꝝ ſorte nūerauit. Audi ⁊ Vincētiū hiſtoriographū. His inq̄t qui ſecundū ꝓpoſitū dei vocati ſūt ſancti:ma

gna debet eſſe ꝯſolatio: etiã in pñti ꝯtra multi/
plicẽ huius vite miſeriã: q̃ et in hac vita dili/
gentib⁹ deũ oĩa coopant̃ in bonũ bona ꝛ ma/
la: ꝛ in futuro nihilomin⁹ hec oĩa cooperãtur
in gloꝛiam.

De afflictiõib⁹ ꝛ moleſtijs. Ca. VI

c Eterũ ex huius vite moleſtijs p̃ſertim
multiplicatis: ad magnũ bonũ ſcilicꝫ ad
mũdi cõtemptũ ꝓmoueberis: et requiẽ ĩ deo
q̃rere ſalubꝛit̃ cõpelleris: ꝛ ad piculoſaſ mũdi
blãditias declinãdas inclinauerl. Vñ Greg⁹.
Ecce donis ſuis de⁹ flagella pmiſcet vt nobis
om̃e qḋ nos in ſeculo delectabat amareſcat: ꝛ
illud incendiũ ſurgat qḋ nos ſemp ad celeſte
deſideriũ inq̃etet ꝛ excitet: atqꝫ: vt ita dicam:
delectabilit̃ moꝛdeat: ſuauiter cruciet: hilarit̃
cõtriſtet. Vñ et Aug⁹. Cũ moleſtie in huius
vite fragilitate crebꝛeſcũt: eternã requiẽ nos
deſiderare cõpellũt. Mũdus quoqꝫ eſt peri/
culoſioꝛ blãdus q̃ꝫ moleſtus: et magis cauen/
dus eſt cũ ſe allicit diligi: q̃ꝫ cũ ſe admonet co/
gitqꝫ contẽni. hec Aug⁹. Huius ḡ vite mole/
ſtie non debẽt te moleſtare licet ſint inquiete:
licet ſint dure: licet ſint aſpere. Vñ idẽ Aug⁹.
Spũs deficit vbi caro req̃eſcit. Ut enim caro
mollib⁹: ſic ſpũs duris nutrit̃. Illã blãda re/
fouent: hunc aſpera exercent.

De penalitatibus. Ca. VII.

p Orro penalitates et afflictiones q̃s pateris corpe: te affligũt etiam mẽte: eo q mens tua plus q̃ꝫ oportet corpi ſe ſociat: ⁊ fit ſponte ſocia paſſiõis: ⁊ ſic ex tuo vitio venit q tibi tam graues ſunt. Si vis ergo optimũ habere remediũ: doctrine Gregorij accõmoda cor tuũ. Si mens inquit forti intentiõe in deũ dirigit: q̃cquid ĩ hac vita amarũ exiſtimat fit dulce: ⁊ omne qđ affligit requiem putat. hec Greg⁹. Unde et Seneca. Noli mala tua tibi facere grauiora: et querelis te onerare. Leuis eſt dolor ſi nil illi opinio adiecerit. Econtra ſi te exhortari ceperis ac dicere: nil eſt ac certe exiguũ eſt: durũ onus iã deſinet: leue illud dũ putas facies: oĩa ex opinione ſuſpenſa ſũt: tãꝫ miſer quiſq̃ꝫ eſt q̃ꝫ credit. Conſidera etiam q chriſt⁹ paſſus eſt nobis relinquens exẽplũ: vt ſeqnamur veſtigia eius. Sed que ſũt veſtigia eius niſi paſſus eius: Paſſus aũt ei⁹ ſũt eius paſſiones: quib⁹ tanq̃ꝫ paſſib⁹ oportuit eũ intrare in regnũ ſuũ. Et p hoc monemur cõmunicare xp̃i paſſionib⁹ in nr̃o corpore rep̃ſentatis: ſcꝫ p ip̃o paſſiones illatas cũ patiẽtia tolerãdo. Ad qđ faciendũ ⁊ inde gaudendũ hortatur nos ap̃ls Petrus dicẽs. Cõmunicãtes chriſti paſſionibus gaudete.

De flagellis dei. Ca. VIII.

r Curſum ꝯſolare cũ ſuſtines dei flagellũ: quia eſt tibi ſignũ ĩ bonũ. Eſt eñ ſignũ diuine ꝓpitiationis. Vñ Pſalmiſta. Deus tu ꝓpitius fuiſti eis: et vlciſcẽs in omẽs adinuẽtiones eoꝝ. Vñ et ad ſanctũ Job: poſtq̄ ſuꝑ eũ plaga venerat: dixit eliphas themanites: Beat⁹ homo q̄ corripit̃ a dño. Eſt etiã poſt penitentiã ſignũ diuine approbatiõis. Unde Amos ꝓpheta in pſona dñi. Tãtũmodo vos cognoui ex oĩbus cõgregationib⁹ terre: Idcirco viſitabo ſuꝑ vos omẽs iniq̄tates vr̃as. Vñ dicit Bernar. q ipſe ſe vult facere cognoſci verberãdo qui oblitus ⁊ incognit⁹ erat parcendo. Eſt etiã ſignũ deſiderabile bñficij ⁊ ſalutis. Vñ in libro Machabeoꝝ. Multo tempore nõ ſinere pctõribus ex ſentẽtia agere: ſ ſtatim vltiones adhibere magni bñficij eſt indiciũ. Unde ⁊ Greg⁹. Ideo de⁹ hic quibuſdã parcit vt in ꝑpetuũ feriat. Ideo autẽ hic ferit vt in eternũ parcat. Eſt etiã ſignũ: imo pign⁹ diuine dilectionis. Vñ ipſe ait: Ego q̄s amo: arguo ⁊ caſtigo. Vñ ĩ Eccl'aſtico. Qui diligit filiũ aſſiduat ei flagella vt letetur ĩ nouiſſimis eius. Fit eñ filius patri ꝑ hoc finaliter amabilis ⁊ gratũ obiectũ leticie patris. Sꝫ et fili⁹ letabitur in ſuo nouiſſimo; q̄ de flagellis con-

triſtabaẽ forſitan in ꝑncipio. Vñ pr̃ ſummus carioꝛes pueros tenet ſꝑ ſb̃ vga aliq̃ diſcipli⸗ne:et flagellat aſſidue: ita vt q̃ꝫcito ab aliquo tedio liberãtur in aliud cadãt qđ ſequiẽ. Non em̃ vult hic pater cõtra filios omẽs ſagittas ſuas ſimlẽ iacere: ſ magis vnã poſt aliã ſucceſ⸗ſiue. Eſt inſuꝑ flagellũ dei ſignum celeſtis re⸗gni hereditarie capiendi ⁊ poſſidendi. Unde Gregorius. Ne cõquerarís de verbere dñi ne ſcis que te maneãt ꝑmia in retributione. Qui rurſũ de flagellatis loquẽs ait. Niſi heredita tẽ dñs dare diſponeret: erudire eos ꝑ violen⸗tiã nõ curaret. O ve degenerẽ q̃ hui⁹ heredi⸗tatis amoꝛe nõ rapitur. Hec em̃ hereditas ſo⸗lis filijs legitimis reſeruaẽ. Sed q̃ filij legiti⸗mi ſint capaces hereditatis dñi: oſtẽdit apl̃s: qui de filijs legitimis tãq̃ꝫ de veris loq̃ns he⸗redibus: Dñs inq̃t flagellat omnẽ filiũ quẽ re cipit: id eſt: quẽ receptur⁹ eſt ĩ hereditatẽ eter⸗nã. Omnẽ inquã etiã vnicũ: qui ſine omĩ pec⸗cato eſt. Attẽde aũt ꝙ nõ ait: omĩs q̃ flagella⸗tur filius eſt: ſed oĩs filius flagellatur: aliẽ em̃ nullus recipiẽ. Si ergo exempt⁹ es a paſſione flagelloꝝ: exemptus es a numero filioꝝ. Qui em̃ flagellat vnicũ ſine pctõ: nõ relinq̃t adop⸗tiuũ: qui eſt cũ peccato. Unic⁹ ſine peccato: nõ tamẽ ſine flagello: exemplũ nobis ꝓpoſuit

in paſſionibus ſuis:et ideo ſi nolum⁹ exhere-
ditari:nõ timeam⁹ flagellari cõmunicãdo xpi
paſſionib⁹ in nr̃o corpore repñtatis:ac pſeue-
rãdo in diſciplina et patiẽter ferẽdo eã. Diſci-
plina em̃ dei eſt arra dei:data filijs adoptiuis
ꝙ ſint heredes:coheredes aũt chriſti. Hoc q̃z
ad conſolationẽ ptinet caſtigati:ꝙ ſe ex culpa
recognoſcit merito caſtigari. Si em̃ frẽs io-
ſeph caſtigati dicebãt:Merito hec patimur:
qꝛ peccauim⁹ in fratrẽ nr̃m:q̃d iudicandũ eſt
de ceteris filijs hoim:Nunq̃d ꝛ nõ illi dicturi
ſũt:quãdo a deo ꝓ culpis ſuis caſtigant̃:me-
rito hec patimur: qꝛ peccauimus in deũ et in
ꝓximũ nr̃m:Unde Greg⁹. Facilis eſt cõſo-
latio ſi inter flagella q̃ patimur ad memoriaꝫ
delicta reuocamus:atq; hec iam nõ flagella ſ
dona eſſe cõſpicimus. Si que carnis delecta-
tione peccauimus:carnis dolore purgamus.
hec Greg⁹. Sed q̃s in cõſideratione donorũ
nõ recipet ꝯſolationẽ: Attẽde etiã qꝛ iumẽtũ
percuſſum agnoſcere videt̃ ꝙ idcirco ꝑcutiat̃
vel qꝛ nimis lente ꝓgreditur ꝛ ob hoc greſſuꝫ
accelerat:vel qꝛ ad viã redire debeat a qua er-
rabat. Attende ergo ꝙ ideo flagellaris ne ſtes
in via ſ celerius ꝓgrediar̃: Queãdmodũ de
quibuſdã pſalmiſta ait:Multiplicate ſũt infir-
mitates eoꝝ poſtea accelerauerũt. Nempe vt

ait Bernar. in via dei non pgredi retrogredi eſt. Sed et digne acceleratur ad terminū qui eſt homīs ſummū bonū. Rurſum intellige q̄ ideo flagellaris q̄a deuius error te abduxit a via dei: a via ſolarꝫ pulchritudīs: ⁊ p flagella reduceris. O felicia flagella que hoc opantur Nā ⁊ via ad quā reducūt eſt vtiqꝫ feliciſſima.

De incōmodo penitentię. Ca. IX

C Eterū ſup penitētia cōſolare: q2 ipā mētem munit ⁊ roborat: ac in tanta aīm hominis ꝯſtituit ſecuritate q̄ facit eū mortē que oīm terribiliū finis eſt nō timere: et animū ſic animat q̄ paratū reddit hoīem ⁊ in carcerem et in mortē ire. De qua pfecto aīatione vna cū alijs penitentie laudib9 dicit Cyprian9. O penitētia omīa tu ſoluis: oīa aduerſa tu mitigas: oīa cōtrita tu ſanas: oīa deſpata tu aīas. Omnia inquit tu ſoluis: ſcꝫ peccatoꝝ debita. Omīa aduerſa tu mitigas: ſcꝫ conſideratione culpaꝝ: pter quas ſūt merito ſuſtinēda. Oīa cōtrita tu ſanas: ſcꝫ corda p peccata vulnerata ⁊ ob hoc ꝯtrita. Omnia deſpata: ſcꝫ corda hominū deſperātia pre peccatoꝝ multitudīe tu animas ſalutis pmiſſione. Vñ dicit Bernar. Qui pfecte ſenſerit onus peccati ⁊ aīe leſionē: aut parū ſentiet: aut ex toto nō ſentiet corporis penā: nec reputabit laborem quo pctā me-

ruit delere preterita ⁊ cauere futura. Agnoſce etiã dei habitudinẽ ad hominẽ vere penitentẽ et nõ erit tibi graue penitentiã agere. Vñ audi Aug⁹. Juſticia inquit de celo ꝓſpexit tãq̃ dei dicẽtis: Parcam⁹ huic q꜃ ipe ſibi nõ pepcit: ignoſcam⁹ q꜃ ipe agnoſcit: cõuerſus eſt ad penitẽdũ peccatũ ſuũ: cõuertar ⁊ ego ad liberãdũ eũ. hec Aug⁹. Sed q̃d eſt ignoſcere: niſi quaſi amplius nõ cognoſcere. Si vis ꝙ peccata tua diuĩe noticie quodãmodo ſbtrahere: et ipoꝝ in deo obliuionẽ ad nõ imputãdũ inducere: ipe agnoſce ꝙ peccaueris et deo propitio libereris.

De pegrinatione. Ca. x.

DEmũ noli cõtriſtari de peregrinatione: q꜃ deus pegrinationis ſtatũ legit̃ pſuadere. Unde dixit ad Abraã: Egredere de terra ⁊ cognatione tua ⁊ de domo p̃ris tui: ⁊ veni in terrã quã mõſtrauero tibi. Et ad yſaac: Quieſce inq̃t in terra quã dixero tibi et peregrinare in ea. Attende etiã ꝙ verbis yſaac dictis de⁹ ſbiũxit: Eroq̃ tecũ et benedicam tibi. Sed et poſt verba dicta abrae: Bñdicã tibi: inq̃t: et magnificabo nomẽ tuũ. Et ꝑfecto dei aſſociatio et bñdictio ipa diuina: ac nois magnificatio repmiſſa: pacẽ cordis ⁊ ꝯſolationẽ ac ꝑ cõſequẽs cõmodũ hois internũ magni/

ſice opatur. Nec timeas pegrinationis incō/modū ꝙ in neceſſarijs deficias: ſed iacta cogitatū tuū in dñio: pcipue in peregrinatione: et ipſe te enutriet: imo te amabit: qꝛ nō eſt impotēs in hac valle miſerie: vel in quacunqꝫ eius parte te enutrire ⁊ tibi in neceſſarijs puidere. Audi de hoc deo mandāte et loquēte Deute/ro. ca. xiiij. Peregrino inqt qui intra portas tuas eſt da vt comedat. Si ergo ſic deus mādauit de te in tēpore peregrinatiōis tue: cōfidas ꝙ te non deſerat: ſ ſiue p ſe ſiue per alios paſcet te: pariter ⁊ veſtiet. Audi itidem ibidē loquentē. Deus inqt magnus et potēs ⁊ terribilis amat pegrinū: ⁊ dat ei victū ⁊ veſtitū. Et vos ergo amate peregrinos: qꝛ ⁊ ipſi fuiſtis aduene in terra egypti. Ecce quō amat deus peregrinū: quē et p alios amari mādat: vtiqꝫ p effectū qualē ⁊ ipſe amorē habet ad illū: dās ei victū et veſtitū. Sane parū eſſet hoc intel/ligere ſecundū corpus tm̄ de victu et veſtitu exteriori: cū plus deus amet animas que in/digent interiori victu ſcꝫ verbi a deo inſpirati et veſtitu vario multiplicis habitus ꝟtuoſi.

Quartus liber ꝯtinet cōſolationū remedia oportuna cōtra turbatiua illa que opponuntur glorię ⁊ honori. Et

habet capl'a. XI.

I De carentia glorie ꝛ honoris inanis.

II De deriſione

III De deſpectione et contemptu.

IIII De humiliatione ab alijs.

V De ꝓpria humiliatione ad peccatorū confeſſionem.

VI De verecūdia in confeſſione.

VII De cōfeſſione vel faſſione criminis in publico.

VIII De detractione ꝛ infamatione.

IX De ſuſpitione maloꝝ.

X De opprobrijs ꝛ cōtumelijs.

XI De confuſionibus.

De carentia glorię ꝛ honoris inanis. Ca. I.

Primo igiť noli querere inani gl'ia paſci vel impinguari: quā falſa triſticia mortis de ꝓximo imminētis ſua amaritudine inſipidam reddit. Qđ ſi nō queris: nec inde ſi carueris triſtaberis. Porro mors imminēs vel inopinate nata: amputare vitā haud dubiū: omnē gloriā: ne dicā inſipidā: ſed ꝛ ꝓrſus ſpernēdā reddit. Verū qđ merito ſpernendū oīm ſententia iudicatur: de illius carētia vel amiſſione poterit q̇s facile cōſolari. Certum eſt etiā ꝙ fallax eſt

gloria ⁊ vana eius qualiſcunq̨ pulchritudo: cuius periodus nimiū breuis oſtendit: dum ſūmus pontifex coronat. Tunc eñ ſtuppa in altū ꝓiecta accendit: et dū ſic accēſa cōtinuo cōſumit: alta voce ꝓclamat: Sic trāſit glīa mūdi. Porro ſi honoris accidentia ſcires: de honoris carētia anxius nō eſſes. Nimirū ſecūdū Petrū Rauen. honorē ſollicitudo ſemper comitatur: lōga duratione nō cōtinuat: ⁊ ꝓ modica delectatione prolixior diſplicentia ſubſequet. Quia ſecundū Chryſoſt. honoris magnitudo ſepe cumulus penarum efficitur. Qui etiā querit ꝑ aſcenſū honoris creſcere in altū: ſepe decreſcit et deſcēdit in ꝓfundū. Vñ Greg⁹. Qui nitit ad altiora cōſcēdere: q̄d aliud agit niſi vt creſcēdo decreſcat: et aſcendendo altius exterius: interius in ꝓfundū deſcendat. Et ꝑfecto ſi peccatis nr̄is addamus honores: quāto hoc magis fecerim⁹: tāto plus teſtāte Gratiano: puniemur. Sed certe meli⁹ eſt ꝓ breuiſſima vita nr̄a honore carere etiam quātocūq̨: q̄ addere nobis vel minimū gradū pene p̄ſertim future. Quia pene future ſiue purgatorij ſiue infernales ſūt penis huius mūdi grauitate incōparabiles.

De deriſione. Ca. II.

p Reterea de deriſione nō verecūderꝭ: qꝛ verecūdiā iſtā nedū tpare: verū etiā ānullare poſſet eoꝝ qui deridētur ſocietas tam generalis. Quaſi omēs nāqꝫ patēt illi paſſioni: nulli parcitꝰ ſtatui: nlli dignitati: ſed ⁊ de illis ꝙ ſcriptura docet: quibꝰ dignus nō erat mūdꝰ. Nā tobias ſenioꝛ pijs opibus ꝑſertim in elemoſynis et in moꝛtuoꝝ ſepulturis totalitꝰ deditus erat: de quo tamen cū ei cecitas ſupueniſſet: ſcribitꝰ ꝙ parētes et cognati eius vitaꝫ eius irridebāt. Job vir ſimplex ⁊ rectus erat timēs deū et recedēs a malo: qui tñ miſeria ei poſtmodū ſupueniēte cōquerebatꝰ ſe deriſuꝫ. Diſcipuli dñi repleti ſpirituſancto varijs linguis loquebātur: de quibꝰ tamē gr̃a huiuſmodi admirabili nō obſtāte dicit ſcꝑtura: ꝙ alij deridebāt eos dicētes: qꝛ muſto pleni ſūt iſti. Hieremias ꝓpheta in vtero mr̃is ſue ſctificatus: in ſua vel potius in ꝑſona dñi lamētatus eſt: Factus ſū inquit in deriſū omni populo. Deniqꝫ et ipe ſaluatoꝛ xp̃s dñs dei vnigenitus: paſſionē deriſionis nō euaſit: qui nō ſemel ſed multotiēs eſt deriſus. Si itaqꝫ nō ſolū pꝛefatos ⁊ alios inſignes pr̃es infinitos: ſꝫ et ſummū regē gloꝛie nō eſt dubiū deriſiones paſſos eſſe: quid reſtat nobis deriſibilibus creaturis: niſi ipas irriſiones q̃s quādoqꝫ pa

timur iocūdo riſu deridere: Ideo etiā de deriſione nō turberis: qꝛ ꝓpter deriſiones a domino facile exaudiris. Vñ Iob. Qui deridet ab amico ſuo ſicut ego: inuocabit dñm deū ⁊ exaudiet eum. Itē ꝓpter deriſiones in futuro int filios dei ſpeciales feliciorē ſortē cōſeqris. Unde in libro Sapiētie in pſona impiorū de iuſtis ſic dicit. Hi ſūt quos aliquando habuimus in deriſuȝ et in ſimilitudinē improperij: nos inſenſati vitā illorū eſtimabam⁹ inſaniā: et finē illoꝝ ſine honore: Ecce quomodo cōputati ſūt inter filios dei: ⁊ inter ſanctos ſors illoꝝ eſt. hec ibi. Et ideo bene dicit ille illuſtr Seneca: Nondū felix es ſi non te tota turba deriſerit. Qua in re tu credas ꝯſiderationi tā ſapiētis viri: et non feras grauiter deriſiones alioꝝ: ſupponēs eas ad tuā felicitatē terminari.

De deſpectiōe ⁊ cōtēptu. Ca. III.

c Eterū de deſpectione ſeu ꝯtēptu nō perturberis: qꝛ ad intra ſe manendū ꝯtemptus ſui opatur: ſi tñ ille ꝯtemnatur: id eſt: nō curatur. Hic Seneca dicit: Si btūs eſſe vis: cogita hoc pꝛimū ꝯtemnere: ab alijs ꝯtemni. Sed hui⁹ viri ꝑfecto ſequitur cōſiliū: q̄ nihil urat ſc ab extra ſe exiſtentib⁹ nō curari. Per deſpectionē etiā poteris ꝯſequi materiā ſpūalis gaudij: et pꝛe alijs electionē ipius dei. Vñ

de primo Greg⁹. Qualis quiſqꝫ apud ſe lateat: cõtumelia illata ꝓbat. Nã ſicut ſuꝑbi honorib⁹: ſic plerũqꝫ humiles ſua deſpectione gloriant̃. Porro ſecundũ plane ſeq̃tur ex primo. Si em̃ hi qui ſua deſpectione gl̃iant̃ humiles eſſe ꝓbantur: deus aũt humiles elegit. Ipe em̃ eſt qui depoſuit potẽtes de ſede ⁊ exaltauit humiles: ſeq̃tur ſi vt humilis deſpectione gaudes: ſiue gloriaris ꝙ dei electioneꝫ cõſequeris. Hinc nãqꝫ dicit Greg⁹. Hos elegit dñs: quos deſpicit mũdus: qꝛ plerꝰqꝫ ĩ ꝑa deſpectio hoĩem reuocat ad ſeipm̃. Dicit aũt ad ſeipm̃: id eſt: ad recognitionẽ ꝯditionũ ſuarũ humiliũ. Profecto illa electio eſt de q̃ ipſe ſaluator dicit: Multi ſunt vocati pauci vero electi: vbi ĩpa paucitas nõ paruipendẽdã exprimit prerogatiuã. Illa em̃ electio de q̃ dicit Pſalmiſta: Btũs quẽ elegiſti et aſſũpſiſti inhabitabit in atrijs tuis: nõ parũ eſt in atrijs habitare dñi.

De hũiliatione ab alijs. Ca. IIII.

i Nſuper de humiliatione nõ triſteris: q̃ ſiue ex deriſiõe vel cõtemptu vel deſpectione ſiue irreuerẽtia aut deiectione: aut modis alijs q̃buſcũqꝫ ꝓueniat: via eſt ad virtutẽ humilitatis. Cũ ergo humiliaris: attẽde preclaꝝ verbũ Bernardi: ⁊ de tua humiliatione

merito cōſolaberis. Cū igiť te hūiliari vide/ris: habeto id ſignū in bonū: omnino argumē tū eſt gratie appropinquātis. Nempe ex alijs dictis ſuis poteſt hoc argumētū facile expli/cari. Sentit em̄ et dicit humiliationē homīs eſſe viā ad virtutē humilitatis: que quidē vir tus habita: mentē quietā in pn̄ti ſecurāq; red dit: ꝯſcientiā in futuro. Unde idē Bernardꝰ: Bona hūilitas que et in pn̄ti ab his mordacibus curis mentē facit eſſe quietā: et a minā/tibus penis in futuro reddit ꝯſcientiā ſecurā. Humiliatio via eſt ad humilitatē: ſicut patiē/tia ad pacē: ſicut lectio ad ſciētiā. Si ergo vir tutē appetis humilitatis: viā nō refugias hu/miliatiōis. hec Bernar. Et nimirū cū humi/liatio via ſit ad virtutē humilitatis: q̄nto ma/gis humiliaberis: tāto pfectioris gradus vir/tus in te cauſabiť humilitatis. Sed pfecto ſe cundū minimū aliquē humilitatis gradū vl/tra plurimos pfeciſſe: eſt ſecūdū dictū cuiuſ/dā ſapiētis: omnes eorum gr̄as gratis datas ſupaſſe. Hec autē humilitas tāte virtutis eſt: q̄ nō ſolū ſbſiſtere ſed etiā gaudere facit in an guſtijs ⁊ preſſuris ac in criminationibꝰ falſo ſeu mendaciť impoſitis: niſi quantū ſuſtinēs dolet de culpa aliena. Et pfecto magna ꝯſo/latio eſt illud habere qđ facit cor hoīs in tali/

bus aduerſitatibus quieſcere ꝛ gaudere. Vñ Aug⁹ ſic dicit. Dñs ait diſcipulis: Beati eſtꝭ cū maledixerint vobis hoĩes ꝛ perſecuti vos fuerint: ꝛ dixerint om̄e malū aduerſū vos mē tientes ꝓpter me: gaudete in illa die ꝛ exultate: ecce em̄ merces vr̄a multa eſt in celis. Sed in his p̄ſſuris atqꝫ anguſtijs nequaq̄ꝫ poſſent ſubſiſtere: et quod his maius eſt gaudere: niſi veraciter in cōſpectu dei ꝛ hoĩm hūiles eſſēt: Quibus dn̄s ait: Diſcite a me qꝛ mitis ſum ꝛ humilis corde: et īueni[e]tis requiē aĩabus veſtris. hec Aug⁹. Et certe maxima eſt ꝯſolatio illud habere per qd̄ pōt cor hominis in talib⁹ aduerſitatibus quieſcere et gaudere.

De ꝓpria humiliatione ad peccatorū cōfeſſionē. Ca. V.

r Vrſus nō ſit tibi amarū peccata tua in ſecreto cōfiteri ꝛ te ꝓpria voce accuſare. Nā infirm⁹ libēter et cū gaudio ſumit potionē amarā: ne mortē guſtet amariorē. Et multo plus cōfiteri crimina ꝓ breui tp̄e licet amarū exiſtat: cū gaudio tamen eſt faciendum: ne mortē perpetuā quis incurrat. Hanc nimirū cōſiderationē etiā Auguſtinus videt̄ habuiſſe. Melior eſt inq̄t modica amaritudo in faucibus: q̄ꝫ eternū tormentū in viſceribus. Ecce dicit amaritudo in faucib⁹: ſcꝫ ip̄ius penitētis

ratione amare et lachrymoſe cõfeſſionis. Sz addit modica: in cõparatiõe ad eternũ tormẽtũ: reſpectu cuius amare cõfeſſionis actus eſt quaſi aliqđ momẽtaneũ: quo nõ ſolũ euadit eternũ tormentũ: ſed ſuccedit ei etiã eternum gaudiũ. Ideo nõ tardes cõfeſſionẽ incipe: et gaude de ſpacio penitẽtie tibi dato: q̃uis breui et incerto: quo p cõfeſſionẽ poſſes te a morte ppetua liberare. Et vt dicit i Eccleſiaſtico: Pro anima tua nõ ꝯfundaris dicere ver. Eſt eñ cõfuſio adducẽs peccatũ: ſcz que cõfeſſionẽ impedit: et eſt cõfuſio adducẽs glãm ⁊ gratiã: ſcz qualis eſt illa que cõfeſſionẽ pficit.

De verecũdia in ꝯfeſſione. Ca. VI

Rurſum ſi verecũdie erubeſcẽtia te ꝯturbet: nec ꝑpter illã cõfeſſio poſtponẽda ẽ: quia erubeſcentia quã in cõfeſſione pateris: nõ ſolũ ẽ ſcđm doctores magna pars ſatiſfactiõis: ſed etiã videtur aĩe magnũ decorẽ inducere. Juxta illud Pſalmiſte: Cõfeſſionẽ ⁊ decorẽ induiſti. Vñ quãto rubor verecundie fuerit maior: tãto in aĩa maior erit decor ⁊ aĩa pulchrior: faciente tamẽ hoc pncipali rubore ignee caritatis ipam verecundã confeſſionẽ impantis. Deniqꝫ q̃uis ante ꝯfeſſionẽ ⁊ contritionẽ pctã tua ſint nota deo et celeſtis prie ciuibus nõ paucis: quos etiã occulta nr̃a non

latent:ab eoꝝ tamē oculis ſeu noticia ꝑ cōfeſſionē fidelit̄ pacta ſbtrahunt̄:cū de⁹ ipe ignoſcat quaſi ex tūc nō noſcat:⁊ ab aliis ea abſcōdat. Vñ audi Aug⁹.quo pacto iudex deus ⁊ aſſeſſores pctā agnoſcāt:Juſticia inqt de celo ꝓſpexit tāq̄ʒ dei dicētis:Parcamus hoī huic quia ipe ſibi nō pepcit:ignoſcamus quia ipſe agnoſcit:cōuerſus eſt ad penitendū peccatuʒ ſuū:cōuertar ⁊ ego ad liberādū eū.hec Aug⁹

De cōfeſſione vel faſſione crimis in publico. Ca. VII.

C Eterū nō triſteris de tui ꝓpria accuſatione et cōfeſſione in publico de crimīe cōmiſſo.nec publice penitētie vel cōfeſſionis cōfuſionē tanq̄ʒ honori tuo ɔtrariā ꝑhorreſcas:q₂ vera penitētia maiorē inducit honorem q̄ʒ tu ꝑdere poſſis. Nimiꝝ honor quē tu perdis perfecta penitētia recōpenſatur:nedū in celo vbi gaudiū eſt angelis dei ſuꝑ vno peccatore penitentiā agente:vbi ⁊ ille q̄ hic fit fluminis impetus ſcʒ lachrymaꝝ:letificat ciuitatē dei:verū etiā hic in terris nōnunq̄ʒ vere penitētis caritas operit multitudinē peccatoꝝ:ꝓſertim vita ꝑfecta penitētia digna ad exemplū ceteroꝝ recitari.Quod reuera nō fit ſine ipius penitētis magna laude et honore. Hinc ē eīn q̄ ad honorē et dignā venerationē peccatricis

penitentis ſic canit ſancta mater eccl'ia. Laudemus opus dei in maria genitrice; ſed virgine: laudem⁹ in maria peccatrice: ẜ penitẽte. Maria hec eſt data ſpeculũ innocẽtie: maria hec ẽ exemplũ penitẽtie. De qua etiã Bern̄. ſic dicit. Gaudẽt angeli ſup peccatrice penitẽtiã agente: et odoris fragrãtia celeſtis ille cõuẽtus aſpgitur: Oꝫ magna multitudo dulcedinis tue domine in peccatricis ꝯfeſſione. hec Bernar. Si autẽ ob criminis cõfeſſionẽ times puniri: certe de punitiõe ꝓpter culpã cõſolationẽ gratã poteris inuenire: ſi ea q̃ de hoc ſupra tradita ſũt cures ad memoriã reuocare: ꝑ que pariter et de publica penitẽtia poteris cõſolationẽ recipe.

De detractiõe ⁊ infamatiõe. Ca. VIII

M Aloꝝ etiã oblocutiões: detractiões ⁊ infamationes nõ abhorreas: p̃ſertim falſas: qꝛ dum obloquũtur et detrahũt vel infamare ſatagũt: tũc nos laudãt. Ut em̄ dic̃ Seneca: Malis diſplicere laudari eſt. Un̄ ⁊ Bernard⁹. Bona inquit ꝯſolatio cũ blaſphemamur a malis bn̄ faciẽtes: ſi recti diligant nos omnino ſufficit aduerſũ os loquẽtiũ iniqua opinio bonoꝝ cum teſtimonio cõſcientie. hec Bernar. Et ſi recti diligũt nos: ſequitur ꝙ et laudant. Quippe ex abundantia cordis os lo-

quitur. Rurſum ſi recti diligũt nos: ſequit̃ q̄ bonũ nr̃m deſiderãt ⁊ optãt. Sed certe nõ eſt veriſimile om̄e tale deſideriũ fruſtrari: quin/ ĩmo potius deſideriũ ſuuꝫ iuſtis dabit̃: teſte Salomone. Jdcirco etiã de obtrectionibꝰ nõ turberis: cũ p illas deo ordinãte vtiliter humi lieris. Vñ Gratianus. Licet detractio ſit ex vitio detrahentiũ: tñ ex iuſto dei iudicio non/ nũq̄ꝫ aduerſus bonos excitat̃: vt quos vel do meſtica preſumptio vel alioꝝ fauor in altũ ex/ tulerat: detractio humiliet. Vñ ⁊ Gregꝰ. Sũt plurimi q̄ vitã bonoꝝ fortaſſe amplius q̄ꝫ de/ bent laudãt: ⁊ ne qua elatio de laude ſbrepat: pmittit omꝑs deus malos in obtrectionem ⁊ obiurgationẽ ꝓrũpere: vt ſi qua culpa ab ore laudãtiũ in corde naſcit̃: ab ore vitupantium ſuffocetur.

De ſuſpitione maloꝝ. Ca. IX.

r Urſum de maloꝝ ſuſpitione vel infamia quã iniuſte pater̃ merito moueri nõ de/ bes. Vñ Augꝰ. Senti de auguſtino vt libet: ſola me in oculis dei cõſciẽtia nõ accuſet. Vñ et Gregꝰ. Jnter verba laudantiũ et vitupan/ tiũ: ad mentẽ ſemp recurrendũ eſt: et ſi ĩ ea nõ inuenitur malũ qd̄ de nobis hoĩes loquũtur: in magnã debemꝰ leticiã ꝓſilire. Quid enim ſi nõ omẽs laudãt: et ꝯſciẽtia nos liberos eſſe

demõſtrat: Habem⁹ Paulũ dicẽtẽ: Glĩa nr̃a hec eſt teſtimoniũ cõſcientie nr̃e. Job quoqꝫ dicit: Ecce in celo teſtis me⁹. Si ergo eſt nobis teſtis in celo: teſtis in corde: dimittamus ſtultos foris loqui q̃d volũt. hec Gregorius. Unde ⁊ Hieronym⁹. Per bonã et malã famã a dextris ⁊ a ſiniſtris chriſti miles gradit̃: nec laude extollit̃: nec vituperatione frãgatur. hec Hiero. Quaſi dicat: ꝓpter vituperationẽ hoĩm a ſtatu ſuo chriſti miles nõ deĳcitur: qui ex ſue militie dignitate nõ obſtãte hoĩm vitupio penes ſe habet ſaltem in ſpe certa vnde cõſolet̃: qꝫ a dño ſuo ad magna ꝓmouetur.

De opprobrĳs ⁊ ꝯtumelĳs. Ca. x.

p Orro opprobria et cõtumelie ſũt peccatori medicamentũ. Unde Bernar. Ego plagis cõſciẽtie mee nullũ iudico accõmodatius medicamentũ opprobrĳs ⁊ cõtumelĳs. Itẽ ſũt tutamentũ. Uñ Greg⁹. Fit vt contumelĳs gr̃a magis q̃ꝫ ira debeat̃: quaꝝ interuẽtu de iudice pena grauior declinari poſſe cõfiditur. Sũt etiã bonitatis augmẽtũ. Uñ idem Greg⁹. Boni p cõtumelias meliores exiſtũt. Deniqꝫ ſũt ornamentũ: qꝛ ſcd̃m Chryſo. Si eis iniuſte paſſi: non indigemus in remiſſionẽ peccatoꝝ: ꝓpter ipa coronabimur clariorib⁹ coronis. Cõtumelia eñ ẽ ſicut ꝑcioſus lapis

in corona hoīs: q̄ huiuſmodi eſt nature ꝛ vir/
tutis qđ facit in deo ſolide manere vbi hoīm
eſt optime. Vñ Greg⁹. Juſtus mirāda agit ꝛ
opprobria recipit: vt qui exire foras ꝑ laudes
potuit: repulſus cōtumelijs ad ſemetipm̄ re/
deat: ꝛ eo ſe robuſtius intus in deo ſolidat: in
quo foris nō inuenit vbi requieſcat: h̄ Greg⁹
Et vniuerſalit̄ ſūt argumēta alicui⁹ boni a deo
recipiēdi. Unde cū Dauid rex a Semei ma/
lediceret̄: ꝛ quidā de familia dauid hoc vindi/
care vellet: dixit ipe Dauid: Dimitte eum vt
maledicat mihi. Et ſeq̄tur: Reſpiciat me de⁹
et reddat mihi bonū ꝓ maledictione hac ho/
dierna. Ad qđ ꝓpoſitū: reuoca memorie v̄bū
illud ſaluatoris ad diſcipulos: Beati eſtis cū
maledixerint vobis hoīes ꝛc: ꝛ plane videbis
ꝙ maledictiones q̄s iuſtus vir patit̄ deo ꝓpi/
tiante bonā mercedē copioſe conſeq̄tur. De/
mū de cōtumelijs et opprobrijs nō turbari: ſ;
potius gratulari debes: ꝓpter hoc ꝙ xp̄i paſ/
ſionib⁹ cōmunicas. Vñ Petrus: Cōmunicā/
tes chriſti paſſionib⁹ gaudete vt ī reuelatione
gl'ie eius gaudeatis exultātes. Sed et apoſto
lis quib⁹ dign⁹ nō erat mūdus: dignū eſſe cō/
tumelias pati materia fuit gaudij. Vñ Lucas
refert de hoc dicēs. Ibāt apl'i gaudētes a cō/
ſpectu cōcilij: qm̄ digni habiti ſūt ꝓ noīe ieſu

cõtumelias pati. Digni iquit. Vere em̃ mag⸗ pſus dignitas ipos p̄ multis ad hoc electos eſſe: vt mũdi ſapientiã trãſcendẽtes: facti ſtul⸗ ti ꝓpter chriſtũ: toti mũdo illuderẽt: quib⁹ di⸗ gnus nõ erat mũdus. Cur ergo tu iſta refugis: quibus potius patiẽter xp̃i et apoſtoloꝝ eius paſſionib⁹ cõmunicando gaudere ⁊ exultare poteris: Nimirũ ſi quis veſtitus eſſet ignea veſte caritatis et diuini amoris: paꝝ haberet timere muſcarũ tactũ pungitiuũ: q̃ nec aude⸗ rẽt cõtingere ipm. Profecto ſicut vere muſce ſe haberẽt ad verã veſtẽ ſi ignea eſſet: ſic im⸗ pactiones: inſultatiões et blaſphemie que ad modũ muſcaꝝ ſũt ſatis pungitiue: ſe videtur habere ad habitũ ignee caritatis: ita ſcilicʒ ꝙ hũc habentẽ habitũ preſertim pfecte nõ vidẽ tur ad cõtriſtandũ cõtingere. Vñ Bernard⁹. Muſce moriture blaſphemie ſũt: muſce mo⸗ riture inſultatiões ſũt. Hec Bernar. Et bene dicit: moriture: q: bonis hoibus illate: ſunt apud eos ignee caritatis q̃ntociti⁹ ↄſumpte.

De cõfuſionibus. Ca. XI.

p Oſtremo de patiẽtibus cõfuſionẽ audi Pſalmiſtã dicentẽ: Imple facies eorũ ig[illegible]minia: ⁊ querẽt nomẽ tuũ dñe. Confuſio ergo ſeu ignominia ad querẽdũ nomẽ dñi oc⸗ caſio eſt ſiue cauſa. Nomẽ q̃ppe ei⁹ eſt ieſus:

qđ ꝑfecto adeo dulce eſt ꝙ remediū eſt igno/minie: vtpote faciēs hoīem cōfuſiōis ⁊ igno/minie amaritudinē nō ſentire pre ſua dulcedi/ne. Nimirꝫ ſcđm Bernardū: Jeſus eſt mel in ore: melos in aure: iubil⁹ in corde. Deniqꝫ nō eſt ɔtriſtādū de cōfuſiōe niſi dūtaxat peccatū adducēte. Omīs eñ alia q̄ hominē humiliat gloriā adducit. Quippe q̄ humiliat⁹ fuerit erit in gloria. Attēde etiam ꝙ cōfuſio et pena: aut illata eſt ſine culpa: aut ꝑ vera culpa. Siqui/dē ſine culpa magnā laudē homo meret̄. Vñ Aug⁹. Nō ita laudam⁹ ioſeph cū frumētū di/ſtribuebat ſicͭ cū carcerē inhabitabat: Profe/cto eſto ꝙ oēs mortales cōfuſionē pene ſine culpa illate neſcirēt eē illatā ſine culpa: mīm⁹ eſſet hic numer⁹ reſpectu īmortaliū: apud q̊s innūerabiles pit̄ et gl'ioſos ipi punito ſine cā glīa maxīa deberet̄. Porro ſi pena infert̄ etiā ꝑ v̄a culpa: tūc neq̄qꝫ triſtari habꝫ q̄ ꝑ modi cā penā euadit maximā: nec qui verecūdiam maiorē ꝑ minorē. Unde ſcđm Proclium: hec maxima punitio eſt in malo manere impuni/tū. Et ſi quis videre ſeipm̄ poſſet talē habitū habentē: tūc vtiqꝫ gemeret euntē ſeipm̄. hec Procli⁹. Sed quō ille gemeret: ſi impunituꝫ ſeipſuꝫ videret: eo vtiqꝫ intra ſe de ſe tali viſo q̄ꝫ de ſe punito magis erubeſceret.

Quintus liber cõtinet cõſolationum remedia opoꝛtuna: contra illa turbatiua que opponũtur ptãti ꝛ dignitati. Et habet capl'a. V.

I De ꝯſolatione ſup carẽtia poteſtatis ſiue potẽtie dignitat' ꝛ maioꝛitatis.
II De periculis ꝛ damnis maioꝛitatem comitantibus.
III De carentia regni.
IIII De carentia eccl'iaſtice dignitatis.
V De carẽtia ep̃atus et pꝛelature.

De cõſolatione ſup carentia poteſtatis ſiue potentie dignitatis et maioꝛitatis. Ca. I.

p Rimo ergo noli de potẽtie ſeu poteſtatis carentia turbari: qꝛ quãto potẽtes fuerint in ſtatu altioꝛi: tanto in periculo ỽſantur maioꝛi. Et ideo ſcđm Auguſtinũ: quo plus ceteris vnuſquiſq; poteſt: eo mag' ſciat ſe eſſe ſibi metuẽdũ. Deniq; ad quid obiectiue optãda ſit potentia manifeſtat Aug' dicẽs. Optandũ eſt vt ptãs nõ deẽ niſi ꝯtra vitia: ꝓpter que vincenda potẽtes nolũt eſſe hoĩes: ſed volunt ꝓpter vincẽdos homines: vt q̃d hoc: niſi vt ỽe victi falſe vincãt: nec ſint veritate ſed opiniõe

victores. hec Auguſtin⁹. Et ideo etiã noli de
potentie carentia vel dignitatis triſtari: quia
ſcdm ſe nõ ſunt bone. Vñ Boetius. Si ipſis
dignitatib⁹ ac poteſtatib⁹ ineſſet aliqd natu/
ralis ac ꝓprij boni: nũq̃ peſſimis ꝓuenirent:
Nequaq̃ eñ ſibi aduerſa ſolent ſociari. Na/
tura reſpuit vt cõtraria queq̃ iũgantur. Ita
cũ peſſimos plerumq̃ dignitatib⁹ fungi du/
biũ nõ ſit: illud etiã liquet: natura ſui bõa nõ
eſſe que ſeſe peſſimis herere patiuntur. Hec
Boetius. Nõ eſt ergo ratio ſi quẽ de dignita
tis ſeu poteſtatis carẽtia contingat ꝑturbari:
cũ plerũq̃ peſſimos et xp̄i hoſtes videamus
eis fũgi. Vñ Aug⁹. Apud viros bonos indi/
gna ſit ipa dignitas: quã multi indigni poſſi/
dẽt. Porro ſi quales ſint dignitates vel pote
ſtates: aut quid cõtra ſe habentẽ faciãt: ⁊ qd
earũ carentia ſignificet agnoſceres: nõ ſic eas
appeteres: nec de eaꝝ carẽtia doleres. Profe/
cto ſũt vmbratiles et cito tranſeũtes. Sed qd
valet vmbra vel res vmbre ſimilis: que non
cõtinue adeſt hoĩ: ſed trãſit: nedũ mutabilit
ſed velociter ſicut vmbra. Sane premũt ha/
bentẽ vitijs. Vñ Greg⁹. Occupatio ſeclariũ
dignitatũ tanto facilius vitijs premit: quãto
maiorib⁹ curis grauat. Itẽ curis grauib⁹ eũ
onerãt: et eũ ſibi ſbiectis ſupponũt. Vñ idem

Greg⁹. Quãto q̄s hic altius erigitur: tãto cu/ris grauiorib⁹ oneratᷣ: iſq́ʒ ipſis ꝓplis mẽte et cogitatione ſupponitur: quibus p̄ponitur di/gnitate. Deniq́ʒ carẽtia tꝑalis poteſtatꝭ ꝛ di/gnitatis: qꝛ ad actiones ordinatᷣ exteriores: ſi gnificat et ſignũ eſt ꝙ deus tenere diligit non habẽtes. Vñ iterũ Greg⁹: Sepe miſericors deus quo ſuos tenere diligit: eo ſollicite ab ex terioribus actionib⁹ cuſtodit. Nã et plerũq́ʒ p̄rfamilias ad eũ laborẽ ſeruos dirigit: a quo ſbtiles filios ſuſpẽdit.

De periculis et damnis maioritatem comitãtibus. Ca. II.

c Eterũ ſi q̄lia inducit maioritas ſiue ſu/perioritas ꝑ experientiã didiciſſes: ipſaʒ minus appeteres: ac de ei⁹ carẽtia minus do/leres. Nimirũ inducit maioritatẽ ꝑiculi. Vñ Iſidorus: Quãto quiſq́ʒ in ſuperiori ꝯſtitut⁹ eſt loco: tãto in maiori verſatᷣ ꝑiculo. Itẽ in/ducit maioritatẽ peccati. Unde idẽ Iſidor⁹: Quãto ſplẽdoris honore celſior q̄ſq́ʒ eſt: tan/to ſi delinquat pctõꝛ maior eſt. Item inducit maioritatẽ pene: q̄ ipſi maiores ſunt puniẽdi. Vñ ex iure colligitur: ꝙ maiores ꝓ ſuo exceſ/ſu grauius ſũt puniẽdi: qꝛ exemplo illoꝝ faci/lius aliȷ̄ poſſunt ad ſſr̄ia ꝓuocari. Sed ꝙ hec et ſſr̄ia nõ leuia ſed grauia ſint: patet ex ſentẽ/

tia Senece:q̇ dicit. Ut in corporib⁹: ſic i imperio grauiſſim⁹ eſt morb⁹ q̇ a capite diffunditur. Deniq̧ p̄ter hec maioritas regimis ſeu ſup̱ioritas inducit diſtractionē cordis ꝛ cōfuſionē mētis impedientē in cōmiſſis exequendis. Uñ Greg⁹. Sepe ſuſcepta cura regimis cor p̱ diuerſa ꝟberat:ꝛ impar quiſq̧ ad ſingula inuenit̄: dū cōfuſa mēte diuidit̄ ad ml̄ta. Inſup̱ ille qui eſt mille artifex vtiq̧ artē hab3 ſagittādi:cui⁹ ſagitte acute:q̇ ſicut inſidioſus iacit eas occulte et frequentius in maiores et ſtatu ſup̱iores. Uñ Greg⁹. Omis q̇ diſpēſandis rebus terrenis p̄ſidet:occulti hoſtis iaculis latius patet. hec Greg⁹. Nec gratis dicit: latius:q2 iuxta latitudinē eoꝝ qui lōge lateq̧ ſb̄ſunt ſue p̄ſidētie habet dicta iacula pertimeſcere. Caue etiā ne in t̄ra q̄ras ſup̱ioritatꝫ honorē:ne idcirco mox ī celo ꝯſeq̄ris cōfuſionē: ꝛ a ſocietate ſeruoꝝ xp̄i excluſionē. Uñ Chryſoſtom⁹. Quicunq̧ deſiderauerit primatū in terra:inueniet cōfuſionē in celo:nec inter ſeruos xp̄i cōputabit̄ q̇ de p̄matu terre certauerit:nec vnuſquiſq̧ eorū feſtinet quō alijs maior appareat: ſed quō oībus inferior videat̄. hec Chryſo. Nimirū hoc verſe ſentētie nitit̄: vt ſicut primatū querēs in t̄ra:cōfuſionē non modicā inueniet in celo: Sic feſtinās oīb⁹ vi

deri inferior in terra: immēſam glīam ⁊ hono-
rē i celo: id eſt: apud celoꝝ dn̄m ac dn̄am ⁊ ce-
li militiā ꝯſeqtur. Abſit eñ ꝙ inferiorē ſe dili-
gēs videri minus in celo aut minorē gloriam
cōſeqtur: ꝙ̄ ſupior hic eſſe querens cōfuſionē
in celo patiat̄. Rurſus cōſidera ꝙ fili⁹ vnige-
nitus cuiuſpiam maximi regis vel impatoris
triſtari hac de cauſa nō poſſet: ꝙ aliquo ſtatu
vel officio mīmo careret aut illo priuaret̄: qd̓
ſue nequaꝗ̄ dignitati cōpeteret: vt ſi officiuꝫ
qd̓cūꝗ̄ mechanicū vel etiā ſimplici militi cō-
gruēs ipm nō habere cōtingeret. Igitur nec
chriſtianoꝝ aliqs: vtpote eterni regis exiſtēs
nō ſolū filius: ſed nūc in ſpe ⁊ tandē in re regis
ſeculoꝝ dominiꝗ̄ vniuerſoꝝ etiā heres: triſta-
ri habet: ſi nō ad dn̄ium vl̓ ſtatū dignitati ſue
mīme congruū exaltet̄: aut tali habito ſi ꝓue-
tur: quia ꝑfecto mūdani ſtatus homini chri-
ſtiano et tanti regis filio minus ſūt ꝯgruētes.
Deniꝗ̄ o homo: aut ſapiēs es: aut ſtult⁹. Si
q̄dem ſapiēs es: dominio nō indiges te cōten-
tus. Unde Seneca. Se ipo cōtētus ē ſapiēs
ad bene viuendū. Uñ ⁊ Ambroſius. Sapiē-
ti nihil alienū niſi qd̓ virtuti incongruū. Uir-
tutes aūt dominia nō adijciūt ſeu pariūt: q̄n-
immo iā partā magis abijcere ſolent. Si aūt
es ſtultus tibi nō expedit dn̄ari: quippe ipum

ſuū dñium ſtultū hoīem ſeruire facit. Vñ idē Ambroſius. Eſt ſapiēti ſeruire libertas. Ex q̄ colligitur ꝙ ſtulto etiā impare ſeruitus eſt: et qd̄ pei⁹ eſt cū paucioꝛib⁹ pꝛeſit: plurib⁹ dñis et grauioꝛibus ſeruit ſuis cupiditatib⁹: quaꝝ dñationē nec nocte pōt fugere nec die: qꝛ ītra ſe dños hꝫ: intra ſe ſeruitiū patiꝛ intolerabile.

De carentia regni. Ca. III.

Porro ſi de carentia regni turbaris: eſtimo ꝙ non ob aliud niſi qꝛ ꝑ regnū dñari velles aliis. Sed ſcias ꝙ tu paucis reſpectiue: tibi aūt irrationabiliter dñarentur multo plures ſiue plura penit⁹ irrationabilia. Vñ Seneca. Sicut hoībus reges: ita regibus deſideria dominantur. Hoc eſt regnum: nolle regnare cū poſſis. Vis ergo regnū: do tibi magnū: rege teipm̄. Hec Seneca. Et certe magnū eſt regere ſeipm̄. Nimirū regere ſeipſum nō ꝯtingit ſine motuū tā interioꝝ q̄ꝫ exterioꝝ debito regimine: quoꝝ quidē motuū et eoꝛū obiectoꝝ eſt q̄ſi infinita multitudo. Vñ ⁊ Hugo. Solus is regnat q̄ depoſito coꝛdis impio lege rationis oꝛdinat totā familiā motuū interioꝛū et exterioꝝ. Si ꝯſurgat leonina rabies: puniꝛ ꝑ patientiā. Si petulantia hirci: ꝑ abſtinentiā. Si ferocitas apꝛi: ꝑ manſuetudinē. Si ſuꝑbia vnicoꝛnis: ꝑ humilitatē. Sꝫ quis

eſt hic ⁊ laudabim⁹ eũ: atqꝫ vt dignũ imperio coronabimus eũ: hec Hugo. Deniqꝫ vix aliquis intelligẽs regnare appeteret: ſi qꝫ grauis finis eius eſſet: bñ cõſideraret. Oportet enim regnare volentẽ in futuro reddere rationem. Vñ hec cõſiderans Iſidorus: Cognoſcãt inquit pͥncipes ſeculi deo ſe debere rationẽ eſſe reddituros. Sꝫ ꝓfecto nõ eſt modicũ atqꝫ leue deo reddere rationẽ: queãdmodũ nec ſunt modica de quib⁹ ratio eſt reddenda. Sũt em̃ oĩa que regib⁹ incũbunt. De quib⁹ audi Hieronymũ. Regũ inqͣt eſt ꝓpriũ facere iudiciuꝫ atqꝫ iuſticiã: et liberare de manu calumniãtiũ vi oppreſſos: et ꝑegrino ⁊ pupillo quoqꝫ ⁊ vidue: qui facilius opprimũtur a poteſtatib⁹ p̃bere auxiliũ. hec Hiero. Sed quõ reddet rex rationẽ deo qui nõ a re nomen habet: ſed ip̃m indign⁹ vſurpat: contra illã ſententiã Iſidori: Qualis rex eſſe debeat ꝓprie cõſideratis. Reges inquit a regẽdo vocati ſunt: Ideoqꝫ recte faciẽdo regis nomẽ tenetur: peccãdo amittit. Recte ergo illi reges vocãt qui tã ſemetipſos qꝫ ſubiectos bene regendo modificare norũt. hec Iſidorus.

De carẽtia eccleſiaſtice dignitatis Capl̃m. IIII.

d Emū ſi ſanctoꝝ doctorū dicta legiſſes: merito de prelature ſeu dignitatis eccleſiaſtice carētia: ac etiā de ꝑuatione magꝰ gauderes ꝙ doleres. Nimirū ſanctoꝝ doctorum ſentētie ↄtra ꝑlatos et quoſcūqꝫ hn̄tes eccl'iaſticas dignitates ſūt ſatis terribiles. Vñ ſm Chryſoſtomū: ꝑlati ꝓpter altitudinē dignitatis in eodē genere peccati grauius cadunt ꝙ ſubditi. Vñ ⁊ Hieronymꝰ. Deterius in ꝓp'lis prelati delinquūt: ac ꝑ hoc ipſi crudeliꝰ ꝙ ceteri punient. Unde etiā Gregꝰ. Scire prelati debent: qꝛ ſi ꝑuerſa ꝑpetrāt: tot mortibꝰ digni ſūt: quot ad ſuos ſbditos ꝑditionis exempla trāſmittūt. Unde neceſſe eſt vt tāto ſe cautius a culpa cuſtodiāt: quāto ꝑ praua q̄ faciūt nō ſoli moriūtur. Vñ et Bernar. Grauiori et ꝑiculoſiori debito tenētur aſtricti: q̄ ꝓ multis aīabus reddituri ſūt rationē. Cur etiā homo hoc appetis: quo adepto plerūqꝫ cōfuſionem non euadis: Nempe indiſciplinati mores ſbiectoꝝ nō mediocriter faciūt ad cōfuſionē rectoꝝ. Vñ Chryſoſ. Quēadmodū vidēs arborē folijs pallētibus marcidā: intelligis q̄a aliquā culpā habet circa radicē: ita cū viderꝭ populū indiſciplinatū ſine dubio cognoſce quia ſacerdotiū eius nō eſt ſanū. Vñ Ambroſius in defectu correctionis: pudoris verecundiaꝫ

recognoſcēs: dicit: Quid ergo vos arguo cū poſſitis me vno ſermone cōuincere? Cōuincor em̄ cū in hac parte clericos vobis magis video negligētes. Quō em̄ poſſum corrigere filios: cū patres emēdare nō poſſum? Aut q̄ fiducia ſuccēſeam laicos: cū a cōſortibus pudoris verecūdia cōticeſcā? hec Ambro.

De carentia epiſcopatus et prelature. Caplm. V.

ſAne ipſe eps ꝓpter hoc nō eſt ab ipſius etiaȝ ꝑplī correctione excuſatus: quia vt Beda teſtatur. de manu epī peccata ꝑplī req̄runtur. Tu inſup qui epatum deſideras: audi terribilē Auguſtini ſententiā: Cogitet inquit religioſa prudentia tua: nihil apud deū miſerabilius aut dānabilius epī aut preſbyteri officio ſi ꝑfunctorie aut adulatorie res agatur. hec Aug⁹. Sed profecto q̄ vix vnq̄ȝ res hec agi valeat niſi ꝑfunctorie et ꝑ cōſequēs dānabiliter: patet ꝓpter maximā difficultatē in regendo. Vñ Greg⁹ naȝāȝenus. Quāuis inq̄t ꝑdifficile ſit ſcire regi: id eſt: regenti ſe obtemperare: multo difficilius eſt ſcire alios regere Cuius ſcȝ regiminis: quāto ſpes ⁊ glīa maior eſt: tāto ꝑiculum q̄ꝑpe grauius habentib⁹ intellectū. Nā et ſi quid eſt in rectore vitioſum

moribus: facile in eos qui ad obtemperandū ei preſto ſūt transfundit: et multo facilius malū ab eo trāſit: q̃ ſi quid i eo virtutis et induſtrie fuerit. Hec Greg⁹. Ex predictis ꝑfecto patet: q̄ paupculis clericis vel monachis ciuibuſq̄ et mechanicis infinitis: nō preſſis curis ſuperfluis: ob animoꝝ ſuoꝝ libertatē et periculoꝝ elongationē multo melius ſit q̃ ceteris in dignitatibus q̄buſcūq̄ cōſtitutis. Gaudeāt ergo tales ꝛ deo grās referāt: : q: eos de multis liberauit ꝑiculis. Sed nō obſtātibus ꝑdictis ꝑlatoꝝ periculis: heu multi ambitioſi hodie ad curas et dignitates aſpirāt eas affectando et qn̄q̄ nimis importune ſe ad ipſas ingerūt: eas ꝑ ſe vel alios ꝓcurando. Et inſuper quidam epi et ceteri ꝑlati ad aliā eccl'iaꝫ pinguiorē ꝓmoti: nihilomin⁹ eccl'ie ꝑoris querūt etiā ꝓuiſores ad temp⁹ inſtitui: ponētes lapidē ſuper lapidē ne intrēt in gl'iam dei: habētes quidē vnā eccl'iam intitulatā: volūt habere ꝛ aliā cōmendatā: et quā antea male ſolā rexerāt: eidē poſtea cū alia bene ꝓuidere ꝑſumūt. Ve ergo iſtis miſeris et iteꝝ ve: quia ad hec vt plurimū mouētur ex auaricia ꝛ ambitiōe. Taceo de guerris epoꝝ: ex quib⁹ ſepi⁹ ſautiātur cōſciētie eoꝝ. Accipiūt a regibus ſeu imꝑatoribus regalia quaſi ꝑ hec in guerris excuſarent

a culpa: Sed pfecto reges et impatores potius deberēt ab epis accipe cilicia et cetera penitētie arma. Pertrāſeo de ſupfluis epoꝝ et alioꝝ prelatoꝝ expenſis cū amicis carnalib⁹ ꝛ pſonis inutilib⁹ ac indignoꝝ pmotionib⁹: q̄ etiā ad ipſoꝝ epoꝝ aut plātoꝝ nō modicū faciūt piculū. Deniqꝫ maledicta peſtiſ ambitionis heu totā iā infecit religionē xp̄ianitatis: ꝛ ſcādalū toti mūdo parturit tā in clericis q̄ꝫ in religioſis. Et vtinā ambitioſi attēderēt verba dn̄i: quib⁹ cōtra eos inuehitur quodam loco euāgelij dicēs: Ve: id eſt: eterna dānatio vobis ſcꝫ immīet qui diligitis pmas cathedras. Ve quippe in ſacra ſcriptura notat eternā dānationē et gehēne ſupliciū. Sꝫ: heu: hec dictio: huius ſeculi pegrinationē ꝛ preſens exiliū. Unde Chryſoſt. Hec dictio: ve: ſp in ſcripturis dicit̄ de his qui nō poſſūt euadere a futuro ſupplicio. Et vide q̄ dn̄s nō dicit: qui habetis: ſed q̄ diligitis: nō arguens et vitupans eos q̄ his vtunt̄ ex officio et ordine: ſ eos q̄ ſ dū habent amant: vel dū nō habent affectāt: qd̄ pcedit ex ambitione. Un̄ et Greg⁹ in moralibus. Cui eſſe nūc iudicē libet: huic videre tūc iudicē nō libet. Nō dicit: q̄ iudex eſt: ſ cui eſſe iudicē libet: aīm videt nō gradū redarguens: et ad voluntatē nō ad factū vitupationē

referens. Cui aũt videre iudicez tũc nõ libet: de numero reproboꝝ ſe eſſe nõ dubitet. Sicut em̃ electi tũc de viſione iudicis gaudebũt: q͛a appropinquat eoꝝ redẽptio: ſic reprobi de viſione iudicis dolebũt: q꞉ appropinquat eorũ ꝑditio. Si aũt: vt dicit Chryſo. diligere talia eſt incuſatio: ꝙ malũ eſt ſtudere vt his aliq͛s potiat᷑: Sane ſi quis dignitatẽ ꝓ bono obediẽtie ſine affectione et cõplacentia ſuſcipit ⁊ tenet: ſic eſt meritoriũ. Si vero affectio ⁊ cõplacentia accedit; ſic eſt mortiferũ. Quicunq꞉ iſta bene penſaret: miꝝ ſi vnq꞉ principatũ nõ habitũ affectaret: vel habitũ ex corde diligeret: niſi omnino cecus et immemor ſue ſalutis exiſteret. De iſtis tñ cecis et ſue ſalutis oblitis: heu hodie multi ſũt qui principatũ quẽ diligunt: ſue ſaluti p̃ferre nõ metuũt.

Sextus liber cõtinet cõſolationũ remedia oportuna cõtra turbatiua que opponũtur parẽtele ⁊ generis nobilitati. Et habet capl'a. VI.

I De cõſolatione ſuper carẽtia magne parentele.
II De carentia liberorũ.
III De carentia fratrũ ⁊ conſanguineoꝝ.
IIII De carẽtia ⁊ defectu nataliũ hõeſtoꝝ.

V De carentia nobilitatis.
VI De aliquoꝝ de parentela vilitate vel indignitate.

De ꝯsolatione ſuꝑ carētia magne parentele. Caplm̄. I.

P Rimo igiť parentelā ꝑmagnā habere nō deſideres: qꝛ malū tuū deſiderares. Niſi em̄ ad omne beneplacitū cuiuſuis eoꝝ fueris: apud ipſos ſpretus ⁊ cōtemptus haberis. Si autē ad eoꝝ beneplacitum te foꝛſitan exhibueris: cū de licitis ⁊ honeſtis hoīes ſeculi nō cōſueuerunt cōtentari: mala plurima ſpūalia ⁊ coꝛpoꝛalia euadere nō poteris. Rurſuꝫ ſi caput parentele fueris: quāto ex maioꝛi ꝑſonarū numero illa cōſtiterit: tāto maioꝛ cura te monet: maloꝝqꝫ inſtātia et maioꝛ vexatio te ğuabit. Poꝛro ſi tu nō caput ſ꞉ vnus de cauda fueris: niſi multitudini q̄ mente cōfuſa eſt cōſentias: miſer eris: ⁊ tanqꝫ nō ſis parentatus ab oīb⁹ derelinqueris. Quid ergo lucri: q̄d cōmodi vł ſolatiȷ̄ attulit tibi parētele magnitudo: niſi foꝛte ignominiā: qn̄ vel vitiȷ̄s claritudinē tuam ⁊ ſuā maculabūt: vel pauꝑtate ſi incōſtans foꝛtuna eos deſeruerit: gloꝛiā tuā et genus humiliabūt: Deniqꝫ ſi tu bene ꝓſpexeris: ob modicā parentelā paucioꝛa incōmoda ſuſtinebis:

q̄ſi totā vrbē replere vel patriā etiā viderentur. Scias etiā q̄ cuius magna eſt parentela: requirit̄ etiā q̄ magna ſit eius expēſa: q̄ multotiens fieri nō poteſt ſine graui dei offenſa. Si abundat: eſt qui petat ſubſidiū qd etiā impēdere nō eſt licitū. Si vero ſit minus abundans et forte paupertate depreſſus: quanto maioris et clarioris parentele fuerit: tāto maiorē etiā a ſuis cōtemptū ſuſtinebit. Verecūdātur eū cognatū recognoſcere: verecūdatur et ipſe hoc coram extraneis aſſerere: timēs ſe ob hoc ſpuriū reputari. Nec minꝰ verecūdatur labore miſeꝝ victū querere: dicere habet: fodere nō valeo mēdicare erubeſco. Tu ergo de magna et alta nō appetas eſſe parētela: ſed de humili ſis cōtentus et parua.

De carentia liberoꝝ. Ca. II.

p Oꝛro ſi liberis careas nō multū doleas: neſcis eīm quales eſſent q̄s haberes. Nā vix poteſt eſſe q̄n in eis vl' eoꝝ vxoribꝰ aut maritis filiaꝝ vel i filijs filioꝝ aut filiabꝰ defectū aliquē repires te medullitus ꝯtriſtantē. Melius ergo videt̄ eſſe cordi tuo vt liber ſis a liberis: ne liberi te diuerſis modis occupantes a te tollāt animi libertatē. Pertimeſcēdū valde eſt ſi multas habeat quis ꝓles: corq̄ parētis exagitatur circa trāſitoria: nec curat quo

modo habeat dūmodo multa habeat. Unde btūs Greg⁹ ī moralib⁹ Job: ſuper illo paſſu: Nati ſunt ei filij ſeptē. Sepe ad auariciā cor parētis allicit fecūditas prolis. Eo em̄ ad ambitū congregāde hereditatis accenditur: quo multis heredib⁹ fecundať. hec Gregorius.

De carētia fratrū ꝛ cōſanguineorum. Caplm̄. III.

r Urſum de carentia fratrū vel cōſanguineorū nō doleas: qꝛ vł ſic eſt ꝙ habitos diligeres: vł nō diligeres. Si ipſos nō diligeres: vt quid eos habere velles? Si vere ip̄os diligeres: teip̄m in regno celeſti plurimū impedires. Quippe ſeruire deo regnare eſt. Sed ꝓfecto ꝗ deo ꝑfecte ſeruire deſiderat: neceſſe eſt vt carnalem ꝯſanguineoꝝ affectionē poſtponat. Uñ Ambroſius. Cui portio de⁹ eſt nihil debet curare niſi deū: ne alterius impediatur neceſſitatꝭ munere. Qd̄ em̄ ad alia officia cōfertur: hoc quidē religiōis cultui decerpiť. Hec enim vera eſt ſacerdotis fuga: abdicatio domeſticorū: et quedā alienatio cariſſimorū: vt ſuis ſe abneget qui ſeruire deo geſtit vel eligit: hec Ambroſius. Inſuꝑ ſi fratres vel conſanguineos habere deſideras: cura de ſpūalibus: de quib⁹ in libro patrū ſic legiť. Sūt ornati moribus et caritatis vinculis velut qua-

dā germanitate cōſtricti. hec ibi. Et nōne magis q̄ carnalis vera eſt illa fraternitas vel cognatio: quā nō ſanguinis vicinitas: ſed mor͞ū cōformitas et animor͞ꝝ vnitas in chriſti caritate ſolet opari: Vn̄ Hieronym⁹. Vera illa neceſſitudo eſt et xp̄i glutino copulata: quā non vtilitas rei familiaris: nō pn̄tia tantū corpor͞ꝝ: nō ſubdola ꝛ palpās adulatio: ſed dei timor ꝛ diuinarꝝ ſcripturarꝝ ſtudia cōciliāt. hec Hieronym⁹. Deniqꝫ nō carnalis fraternitas ſiue cōſanguinitas heredes regni cōſtituit: ſ quorū eſt pulchra et caſta generatio cū caritate: horꝝ fraternitas ſeu cognatio tanq̄ filiorꝝ dei pr̄is heredes dei cōſtituit: coheredes aūt xp̄i. Ex his igit̃ reſtat q̄ de cognatione carnali minime eſt curandū: ſ de ſpūali illorꝝ quibus eſt in hereditate ſalutis eṫnaliter cōgaudendū.

De carentia et defectu nataliū honeſtorū. Caplm̄. IIII.

p Reterea de defectu nataliū n̄ erubeſcas: q̄ ſi tu ſis honeſtus nō eſt tibi curandū qualib⁹ parentib⁹ ſis natus. Vn̄ Auguſtin⁹. Vndecūqꝫ homines naſcant̃: ſi parentū vitia nō ſectant̃ honeſti ꝛ ſalui erūt. Vn̄ Chryſoſ. Nūqꝫ de vitijs erubeſcam⁹ parentū: ſed vnū illud queram⁹ vt ſemp amplectemur virtutē. Vn̄ etiā Hieronym⁹. Naſci de adulterio non

eſt eius culpa qui naſcit̃:ſed illꝰ qui generat. Et iteꝝ. Dñs noſter ieſus xp̃s voluit nõ ſolũ de alienigenis:ſ; etiã de adulterinis cõmixtionibus naſci:nobis magnã fiduciã preſtãs: vt qualicũq; modo tñ vt eius veſtigia imitemur ab ipſius corpore nõ ſeparemur:cuius p̱ fidẽ mẽbra effecti ſumus. Hec Hieronymꝰ.

De carentia nobilitatis. Ca. v.

c Eterũ de ignobilitate generis nõ turberis:quia ſi velis preſtantiorẽ nobilitatẽ cõſequi poteris. Hec profecto illa eſt: que nõ ex diuitijs tẽporalibus: ſed ex theſauris orit̃ ſpũalibus. Vñ in decretoꝝ volumine dicitur. Nos qui poſſumus nõ ex locoꝝ vel generis dignitate: ſ; moꝝ nobilitate innoteſcere debemus. Verũ q̃d de ea generis nobilitate multũ curas quã deus parũ curat. Vñ Hierony. Sola apud deũ libertas eſt nõ ſeruire p̃ctis. Sũma apud deũ nobilitas ẽ clarũ eſſe virtutibus. Vñ ⁊ Chryſo. Ille clarꝰ ẽ: ille ſblimis eſt:ille nobil̃:ille tũc integrã nobilitatẽ ſuã putet ſi dedignetur ſeruire vitijs ⁊ ab eis ſupari. Vñ ⁊ iterũ Hiero. Ille apd̃ deũ p̃eſt potior: nõ quẽ nobilitas generis:nec dignitas ſeculi: ſed quẽ deuotio fidei et ſancta vita cõmẽdat. Et ideo vt hortatur idem Hieronymꝰ. Nulli te vnq̃; de generis nobilitate p̄ponas:nec ob-

ſcurioꝛes quoſlibet ⁊ humili loco natos te inferioꝛes putes: neſcit religio nr̄a pſonas nec cōditiones hoīm ſed aīas inſpicit. hec Hier.
Igitur ſaltē apud religioſas mētes inter nobiles genere et ignobiles nō eſt differētia: q̄ ſi foꝛte apud nō religioſos fuerit: nō ē cura. Attēde etiā q̧ plerūq̧ nobilitati vitiū ē annexū: et ideo de ea minus eſt curandū. Vn̄ Hieron.
Plerūq̧ nobilitas carnis ignobilitatē parit mētis. Vn̄ ⁊ Greg᷒. Nōnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatē mētis: vt min᷒ ſe in hoc mūdo deſpiciāt: qui plus ſe ceteris aliquid fuiſſe meminerint. hec Greg᷒. Sed pfecto melius eſt nobilē hominē habere interiorē et mentē: q̄ȝ exterioꝛē et carnē: qꝛ ſcd̄m mētem homo eſt factus ad dei imaginē: et mens ſupioꝛ pars eſt anime ⁊ caput eius. Minime etiā te poteſt impedire ignobilitas generiſ ne glorioſus efficiaris. Vn̄ Chꝛyſo. Quid pdeſt ei quē ſoꝛdidant moꝛes clara generatio: Aut q̄d illi generatio viliſ quē moꝛeſ adoꝛnāt: Ipſe eīn vacuū ſe ab oīb᷒ bonis actib᷒ oſtēdit q̄ gl̄iat̄ in pr̄ib᷒. Et iterū. Meli᷒ ē de ꝯtēptibili genere clarū fieri: q̄ȝ de claro genere ꝯtemptibilē naſci. Qui eīn de claro clarus naſcit̄: gl̄ia claritudinis eius nō eſt eius ſolius: ſed etiā et generis. Qui autē de cōtemptibili genere cla-

rus egredit̄:tota gl'ia claritudinis ei⁹ eſt ſoli⁹. Qui vero de cōtemptibili genere ɔtēptibilis naſcit̄:oīs turpitudo illi⁹ eſt ei⁹ ſolius. Ideo meli⁹ eſt vt in te gloriēt̄ parētes ꝙ̄ tu in parē/tib⁹.hec Chryſo. Multo ergo meli⁹ ē nobilē eſſe ſeu ꝑfectū in ꝑſona ꝓpria ſiue ꝑ ɔditiones ꝑſonales ⁊ quaſi eſſentiales:ꝙ̄ ꝑ cōtractas a parentibus ɔditiones extrinſecas ⁊ quaſi ac/cidētales. Si qd em̄ boni in nobilitate ē:illud ſolum in virtute cōſiſtit. Vn̄ Hierony. Nihil aliud video in nobilitate appetendū:niſi ꝙ no biles quadā neceſſitate cōſtringūtur ne ab an tiquorū ꝓbitate degenerent. Vn̄ et Boetius. Si qd eſt in nobilitate bonoꝝ id eſſe arbitror ſolū vt impoſita neceſſitudo videat̄ ne a ma/iorū virtute degenerēt. Igitur qualiumcūꝙ̄ parentū filius dicaris:nō poteris eſſe ignobi/lis niſi ſola opinione. Sed nobilis es in veri/tate:ſi tamē nō ꝑ vitia te degeneraueris.

De aliquoꝝ de parentela vilitate vel indignitate. Capl'm. VI.

D Emū inde nō turberis ſi de tua parētela humiles quoſdā habeſ ⁊ ignobiles. Nā ſi inde turbaris:hoc ideo eſt:q2 inde verecun/daris:qd̄ plane aſcribitur tue ſuꝑbie. Proin/de nimiꝝ tu de ipīs vt de magis humilib⁹ ha/

beres potius gloriari: et ipſi de te tanq̄ de ſu/perbo ⁊ vitioſo poſſent erubeſcere. Glorieris igitur de ipſis vt de exaltādis: ipſi vero de te erubeſcere poſſent: et tu magis de te humiliā/do. Regula em̄ hec ſeu diuina ſentētia irreuo/cabiliter ſtabit: qua dicit̄: Qui ſe exaltat hūi/liabitur: ⁊ qui ſe humiliat exaltabit̄. Conſulo itaq̧ vt pares tibi illos eſtimes ⁊ ſi nō maio/res: muta iudiciū ⁊ te eſtimes viliorē ⁊ īferio/rē vel ſcd̄m interiorē hominē. Et certe verum eſtimares ſi nō mūdi iudicio: tamē celi: prout patebit in iudicio vniuerſali. Quid igitur tibi de exteriori nobilitate generis: et cur de igno/bilitate exteriori aliquorum tue par[illegible]ele eru/beſcis. Sunt enim illi forte magni coram deo faciēte hoc eorū humilitate: quoꝝ interioris nobilitatis claritas euidentius finaliter appa/rebit: quādo nobiles mūdi obſcurabūtur ⁊ in exteriores tenebras mittētur.

Septimus liber cōtinet cōſolationuȝ remedia oportuna cōtra illa turbati/ua que opponūtur diuitijs et rerū fa/cultati. Et habet capl'a. V.

I De conſolatione ſuper diuitiarū ſiue rerum temporaliū carentia.
II De ꝑditione pecunie ⁊ aliarū rerum.

III De abdicatiōe vł'relictione tēporaliū
IIII De paupertate.
V De penuria.

De conſolatione ſuper diuitiarū ſiue rerum temporaliū carentia. Ca. I.

Primo igitur triſtari nō debes de diuitiarū ſeu rerū temporaliū carētia: ꝓpter multa que opari ſolent mala. Vñ Bernard⁹ btūs ꝗ poſt illa non abijt que poſſeſſa nos onerāt: amata inquināt: amiſſa cruciāt. Et iteꝝ. Diuitiarum amor inſatiabilis lōge amplius deſiderio torquet animā ꝙ refrigeret vſu ſuo: vtpote quarū acquiſitio laboris: poſſeſſio timoris: amiſſio plena doloris eſt. hec Bernar. Vñ ꝛ Auguſtinus. Abijce a te diuitiarū onera: abijce vincula nō volūtaria: abijce anxietates et tedia que te plurib⁹ annis inquietant. Et iterū. Vēditis rebus noſtris nullū maius eaꝝ accepimus preciū ꝙ noſipſos: implicati eñ talib⁹ noſtri nō eramus. Et iterū. Aurū ampli⁹ cruciat apud quē largius fuerit: aurū amāti ſe nihil de ſua poſſeſſione ꝑmittit: refundit ei reatū ſuū cui vſum negat. Et iterū. Aurū eſt macula laborū: ꝑiculū poſſidentiū: aurū eneruatio virtutū: aurū malus dñs: ꝓditor ſeruus.

Et iterū. Morbus diuitiarū eſt ſupbia: nam grandis anim⁹ eſt qui inter diuitias iſto morbo nō temptatur: ſed maior animus diuitias vincēs cōtemnēdo. hec Auguſtinus. Unde etiā Chryſoſto. Diuitiaꝝ ſequela eſt luxuria: ira intēperans: furor iniuſtus: arrogantia: ſupbia: oīſq irrationabilis motus. Un̄ ⁊ Petr⁹ Rauen̄. Auri cuſtos: ſeruator argenti ſecuritatē nō habet: neſcit quietē: et cui deeſt ſecuritas quies perit: pena diues eſt ille ⁊ non cenſu. Unde ⁊ Beda. Familiaris res eſt: humanū cor opibus ac libertate diſſolui: erumnis ꝟo ac pauptatib⁹ ad ſemetipſū recolligi. Deniq multū eſt difficile habere diuitias et cor nō apponere: dicēte dn̄o in euāgelio: Ubi eſt theſaurus tuus ibi ⁊ cor tuū. Sed piculoſum valde eſt cor apponere: immo et mortiferum. Corde eñ ſpinis attacto: neceſſe eſt homnem mori. Et certe diuitie ſūt ſpine: teſte ſaluatore in quodā loco euangelij: Ubi et Gregori⁹ teſtatur dicēs: q diuitie ſpine ſūt: qr cogitationū ſuarū punctionib⁹ mentē lacerant: et cum vſq ad peccatū pertrahūt: quaſi inflicto vulnere cruētāt. hec Greg⁹. Bene igit̄ eſt mortiferū cor apponere. Un̄ et ne hoc piculū incurramus: p̄monuit nos dn̄s p os ꝓphete dicēs: Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. Da

ſoꝛ em̄ cura eſt ſibi de coꝛde: a quo dependet interioꝛis hoīs vita ſpūalis: ſicut a coꝛde carnali vita carnis. Sine autē magno piculo poteſt manus apponi hmōi ſpinis: nō ad eas manu cōpꝛimendū ſiue concludendū: ſ amouendū per largitionē elemoſynaꝝ: aperiendo largā manū ad diſtribuendū. Inſup diuitie poſſeſſe ſaltē abſq̧ ꝓmptitudine eas relinquendi ꝓpter deū: diſciplinatui chꝛiſti derogant. Vñ ipſe chꝛiſtꝰ in euāgelio: Omis inq̄t qui nō renūciauerit oībus que poſſidet: nō poteſt meꝰ eſſe diſcipulus. Et p̄ter pꝛedicta mala attēde qđ dr̄ in Eccl'iaſtico: Si diues fueris nō eris īmunis a delicto. Et rurſus ī euāgelio: Quia diues difficile intrabit in regnum celoꝝ. Igit̄ his omībus malis cōſideratis: attēde verba Bernardi dicētis: Querat diuitias paganus qui ſine deo viuit: querat iudeus qui terrenas ꝓmiſſiones accepit: Sed qua mēte xp̄ianus diuitias q̄rit poſtq̄ chꝛiſtꝰ btōs eſſe paupes p̄dicauit? Et ſectare illud ſalubꝛe Ciceronis documentum vtilitatis pariter ⁊ honeſtatis. Plenū diuitijs inq̄t ſine diuitē eſſe: tu vo p̄fer virtutē diuitijs. Nā ſi voles diuitias cum virtute cōparare: vix ſatis idonee tibi videbūtur diuitie q̄ virtutis pediſſeque ſūt. hec ille. Et ideo legit̄ de Socrate thebano: q̄ cum ad

philoſophādū athenas ꝑgeret: nō putans ſe poſſe ⁊ ꝟtutes ſimul ⁊ diuitias poſſidere: magnum pondus auri in mare proiecit dicens: Abite peſſime diuitie: ego vos mergā ne ego mergar a vobis. Nō ſolū ergo carendū eſt diuitijs: ſed ſūt etiā ſpernēde atq; abijciēde: non tamē inutiliter ſed in vſus paupeꝝ meritorie: ne virtutib⁹ obicē ponāt. Et euacuādū eſt cordis ſcriniū ab eis ne ipm onerēt et inquietent. Vñ Hieroñ. Si inquit habes vēde ⁊ da pauperibus: ſi non habes grandi onere liberatus es. Fertur aūt ⁊ Bernardū: audito ꝙ ſexcēte marce ꝑ quendā abbatē ſibi tranſmiſſe: eſſent ſpolio deꝑdite: hec verba dixiſſe: Bñdictus de⁹ q̄ nobis peꝑcit ex hoc onere. Sȝ ⁊ de diogene legiẗ: ꝙ cū ei a capite fur de nocte ſacculū cū nūmis ſubtrahere conareẗ: tolle inquit infelix vt facias vtroſq; dormire. Ex p̄dictis ergo breuiter collige ꝙ virtutes ſunt opibus p̄ferende: Quia ſcdm Bernardū: vere diuitie nō opes: ſed virtutes ſunt: quas ſecū cōſcientia portat vt in eternū diues fiat.

De perditione pecunie ⁊ aliarum rerum. Caplm. II.

i Nſuꝑ nō doleas de pecunie vel aliarum reꝝ ꝑditione ſiue alioꝝ dānoꝝ illatiōe: ſ

potius gaude de tuiipſius conſeruatione vel alia vtilitate. Vñ Seneca. Omnia pdidiſti: ſed cũ oïbus perire potuiſti: Noli cõqueri ꝙ incideris: gaude ꝙ euaſeris: Qui ſe habet nihil pdidit. Et iterũ. Pecuniam perdidiſti: o te felicẽ ſi cũ illa auariciã pdidiſti: ſ ſi illa manet apud te: es tãto felicioꝛ quo tanto malo materia ſbducta eſt. hec Seneca. Sed nonne eſt melius pecuniã vel alia tempoꝛalia: et cũ illis etiã auariciã pdidiſſe: ꝙ̃ in piculo perditionis ſuiipſiꝰ mãſiſſe: Audi adhuc ⁊ alia ꝟba eiuſdem. Pecuniã inq̃t pdidiſti: et illa ꝙ̃ multos: eris nũc in via expeditioꝛ: domi tutioꝛ: exonerauit te foꝛtuna ſi intelligis: et tutioꝛe poſuit loco. Damnũ putas ſ remediũ eſt: defles: gemis: miſerũ te clamitas ꝙ opibꝰ excuſſus es: tuo vitio iſta tibi iactura tã triſtis eſt: nõ tam moleſte ferres ſi tanꝙ̃ perditurus habuiſſes. Hoc etiã te poterit cõſolari: qꝛ foꝛte res illas quarũ amiſſionẽ deploꝛas nõ ſemp habuiſti. Unde Gregꝰ. Magna ꝯſolatio in rerũ amiſſione eſt illa tẽpoꝛa ad mentẽ reducere: quibꝰ nos ꝯtingit res quas pdidimus nõ habuiſſe: vt dũ vnuſquiſꝙ̃ intuet̃ ꝙ aliqñ illa nõ habuit: doloꝛẽ tempet qđ amiſit. hec Gregꝰ. Item ex hoc merito debes ꝯſolari: quia tua nõ erãt que pdidiſti. Audi de hoc exemplũ qđ Sene

ca narrat de quodã. Stilbon inq̃t capta p̃ria: amiſſis liberis: amiſſa vxore: cũ ex incẽdio publico ſolus ⁊ tamẽ beatus exiret: interrogãti demetrio: nunq̃d oĩa ꝑdidiſſet: Reſpõdit: nihil perdidi: oĩa bona mea mecũ ſũt: Juſticia: ꝟtus: prudẽtia: Nihil em̃ bonũ putare potuit niſi ꝙ eripi nõ poſſet. Unde Ambro. Non ſũt inquit bona hoĩs que ſecũ ferre nõ poteſt. Scias etiã ꝙ ablatio ſeu ꝓuatio rez in terris amatarũ magnũ parit fructũ. Vult em̃ deus ꝙ homo iã celeſtis factus: deũ pure diligẽs: et que ſurſum ſũt ſapiens: minimã curã habeat de his que ſũt ſuꝑ terrã: et ꝙ amores hoĩs a deo ſe nimis nõ elongẽt: p̃ſertim ad terrena. Demũ ſancti viri rebus amatis etiã licitis ſe priuare ſolẽt: vt ab illicitis facilius ſe abſtineant. Unde Greg⁹. Habent inq̃t ſancti hoc ꝓpriũ: nã vt ſemꝑ ab illicitis longe ſint: a ſe plerũq; licita abſcindunt.

De abdicatione vel relictione tẽporaliũ. Caplm̃. III.

c Eterũ nõ triſteris de abdicatione et relictione temporaliũ: nec timeas defect⁹ eorũ. Vñ Chryſo. Aĩalia fecit deus ꝓpter hominẽ: hominẽ ꝓpter ipſum. Vñ Hugo in didaſcalicõ. Vide homo dicit mũd⁹ quõ ama-

uit te q̄ ꝓpter te fecit me: ſeruio tibi qꝛ fact⁹ ſū ꝓp̄t te vt tu ſeruias illi q̄ fecit me ⁊ te: me ꝓp̄t te et te ꝓp̄t ſe: ſi ſentis bn̄ficiū redde debitū: ſi accipis benignitatē redde caritatē. h̄ Hugo.

De paupertate. Caplm̄. IIII.

S J ergo animalib⁹ miniſtrat ꝓpter hominē: quomō hoībus nō miniſtraret ꝓpter ſeipſum? Vn̄ ⁊ Hieron̄ Paupertatē times: ſ; beatos paupes xp̄s appellat: de cibo cogitas ſed fides famē nō timet. Sȝ ⁊ pſalmiſta dicit: Jacta cogitatū tuū in domino et ipſe te enutriet. Vn̄ et Thomas de aquino. Licet ille q̄ dat oīa ꝓpter xp̄m ſbtrahit ſibi aliq̄d auxiliū vite: nō tamē oīe: qꝛ adhuc manet ei auxiliū diuine ꝓuidentie: que ei in neceſſarijs nō deerit et fideliū deuotio. Et iterū. Jlle q̄ dimiſſis oībus ꝓpter xp̄m ſpem habet vt ſuſtētetur a deo: nec p̄ſumptuoſus eſt nec tēptat deū: tū q̄a fiduciā debitā de deo habet ex diuina auctoritate conceptā: tū qꝛ remanēt fideles deuoti p quos ei poteſt et debet ſatiſfieri. Vn̄ etiaȝ Auguſtin⁹. Tu xp̄iano: tu dei ſeruo: tu bonis operibus dedito: tu dn̄o ſuo caro aliq̄d exiſtimas defecturū: an putas ꝙ qui xp̄um paſcit a xp̄o ipſe nō paſcat? An putas frena deerunt quib⁹ celeſtia et diuina tribuūtur? Unde hec

incredula cogitatio: vñ impia ⁊ ſacrilega me/ditatio: Audi et Hieronymũ. Chriſtꝰ inquit eſt omnia: vt q̇ ꝓpter chriſtũ omia dimiſerit: vnũ inueniat pro oĩbus: ⁊ poſſit libere clama re: pars mea dñs. Vñ Auguſtinꝰ. Nõ diſpli/ceat tibi paupꝑtas tua: nihil põt ea ditiꝰ inue/niri. Vis noſcere q̄ꝫ locuples ſit: celum emit. Vñ etiã Chryſo. Paupꝑtas inquit eſt portus trãquillus: nihil opulẽtius eo qui paupꝑtatem ſponte diligit et cũ alacritate ſuſcipit. Unde ⁊ Leo papa: Semper diues eſt chriſtiana pau pertas: nec pauet in iſto mũdo indigẽtia labo rare: cui donatũ eſt in omniũ rerũ dño omnia poſſidere. Operantibꝰ ergo que bona ſũt: nõ oĩno eſt metuendũ: ne eis deſit facultas opan di. hec ille. Nempe ꝓpter paupꝑtatem volun/tariam a deo amaris. Vñ Caſſiodorus. Pau peres xp̄i ſũt vitijs vacui: ſed virtutibꝰ pleni: ſũt deſpecti hoĩbus: ſ acceptabiles deo. Iteꝫ ꝑ eam ad ꝑfectionẽ vie: ⁊ ad p̄riam celeſtẽ mi/naris. Audi de primo Origenẽ. Ille inq̇t qui vt fieret ꝑfectus tradidit bona ſua paupibus: nõ in ipſo tempore quo tradidit fiebat omĩno ꝑfectus: ſ ex illa die incepit ſpeculatio dei ad/ducere eũ ad oẽs virtutes. Vñ ⁊ Ambroſius. Silendi patientia: oportunitas loquẽdi: ⁊ cõ tẽptus diuitiarũ ſũt maxima fundamẽta vir/

tutũ. Audi de ſecũdo Chryſoſtomũ. Paup/
tas eſt manuductrix quedã linea que ducit ad
celũ. Vñ et Auguſtinus. Via celi eſt pauptas
p quã venitur ad patrẽ: Incipe erogare ſi nõ
vis errare. Hec Aug⁹. Inſup pauptas ꝯfert
quietẽ. Vñ Greg⁹. Quid in hac vita laborio/
ſius ꝙ terrenis deſiderijs eſtuare? Quid qe/
tius ꝙ nihil huius ſeculi appetere? Itẽ cõfert
ſecuritatẽ. Unde itidẽ Greg⁹. Magna eſt ſe/
curitas cordis nil cõcupiſcẽtie habere ſecula/
ris: qui nihil habet in mundo qđ diligit: nihil
eſt in mundo qđ pertimeſcat. hec Gregorius.
Item tanꝙ mater ⁊ nutrix cuſtoſqꝫ mũdiſſi/
me religionis eſt. Vñ Jacobus. Religio mũ/
da ⁊ immaculata eſt immaculatũ ſe cuſtodire
ab hoc ſeculo. Qđ gloſator ſic declarat: Qui
inqͬt temporalia nõ diligit: immaculatũ ſe ab
hoc ſeculo cuſtodit. Cõſtat aũt ꝙ temporalia
nõ diligere ꝓpriũ eſt volũtarie paupertatis.
Deniqꝫ pauptas volũtaria graue iugũ ſerui/
tutis excutit. Vñ dicit̃ in Eccl'iaſtico: Pecu/
nie obediũt oĩa. Et certe obedire cui oĩa obe/
diũt ſcꝫ pecunijs: eſt ꝓculdubio tanꝙ irratio
nabilis dñi valde graue iugum ſeruitutis. Et
certũ eſt ꝙ ab illo iugo ſeruitutis qͥs paupta/
te volũtaria liber redditur ⁊ immunis. Ideo
etiã paupertas eſt expeditiua. Vñ Gregori⁹.
Qui mihi onus diuitiarũ abſtulit: ad curren/

dū citius expediuit: ad patriā liberius inten/dimus: qꝛ quaſi in via pondere caremus. Itē eſt medicinalis: et ſepe materiā ſubtrahit vi/tijs. Ūn Greg⁹. Quos moꝛū infirmitas vul/nerat: eoſdē pauꝑtatis medicina ſanat. Item pauꝑtas pꝛimus graduſ eſt quo ad ꝑfectionē aſcēditur. Ūn Saluatoꝛ ante oīa alia ad ꝑfe/ctionē diſponentia: ſi vis inquit ꝑfectus eſſe: vade vēde oīa que habes et da pauperibus. Ad ꝓpoſitū aūt de pꝛimo gradu Euſebius ex/pꝛeſſius eſt locutus. Cū inquit celeſte regnuꝫ in multis bonis cōſidereť: ꝑmus grad⁹ ſcan/dentiū ipſoꝝ eſt; qui diuino intuitu colūt pau pertatē. Itē paupertas telioꝛē ſoꝛtē accipit. Regnū enī celoꝝ hereditarie eſt ipſoꝝ paupe rū: Nobilia vero huius ſeculi ſunt diuitum. Huius quidē ſoꝛtis diuiſio figurata videť in libꝛo geneſeos: vbi abꝛaā filijs concubinarū largitus eſt munera: filio autē ſuo nato de libe ra dedit cūcta que poſſidebat. Itē facit in ce/leſtibus abūdare. Per pauꝑtatē eñ volūta/riā oīa ꝓpter deū relinqntē: poteſt hō theſau/ros in celo multiplicare vel augere. Hui⁹ ni/mirū rei teſtis eſt ipſa veritas. Uēde inqt oīa et da pauꝑibus ꝛ habebis theſauros in celo. Demū pauꝑtas volūtaria ipm deū cōſtituit pauꝑis theſaurariū. Potēs eñ eſt de⁹ depo/

ſitũ paupis ſeruare in illũ diē eternitatis iu/
ſtus iudex. Rurſũ de pauptatis miſeria gau/
dere deberes ſi ſcires quanta ob illã tibi bona
accidere͂t. Nempe poſt verba illa ꝓphetica:
Beatus qui intelligit ſup egenũ et pauperē:
ſequitur in ꝓphetia: In die mala liberabit eũ
dñs. Quibus verbis alludēs Petr⁹ Raueñ.
ſic ait. In die mala ſine cauſa accuſat pecca/
tũ quē pauptas excuſat: imo accuſari nõ po/
terit quē fames paupis excuſauerit. Diē vero
malã videbit q̇ diem iudicij ſine aduocatione
paupis intrauerit. Hec ille. Nimirũ pauptas
ſic eſt dei et paupis vnitiua: ꝙ ipe deus vult
omnino intelligi in paupis ꝑſona. Vñ Rauē.
Beatus inq̇t qui intelligit ſup egenũ ⁊ pau/
perē. Oremus igitur vt ipe nobis intelligere
intelligenda cõcedat: qui ſe ſic in paupere in/
telligi demõſtrat: vt ipe qui celũ tegit in pau/
pere nudus: ſic eſuriat in eſuriente ſatietas re/
rũ: in ſitiēte ſitiat fons fontiũ. Eſuriui inq̇t ⁊c̃.
Ecce deus in celo panē comedit: quē pauper
in terra ꝑcipit: et qđ paup accipit in poculũ:
deus ſibi teſtať infuſum. Et quidem nõ ſuffe/
cerat dicere: Dediſtis mihi manducare ⁊ bi/
bere: ſed pꝛemittit: Eſuriui: ſitiui: q̇a paruus
fuiſſet amoꝛ paupis ꝙ pauperē ſuſcepiſſet: ni/
ſi et paſſiones pauperis aſſumpſiſſet. Nam ⁊

amoꝛ verus nõ ꝓbatur niſi in paſſionibꝰ. hec Rauen̄. Poꝛro nõ odias precioſã et amabilẽ paupertatem: vtpote quã ipſe deus amat. Huius ꝑfecto rei primũ et infallibile ſignum eſt: ꝙ dei filius eam ſibiipſi aſſumere voluit. Nã ecce in euangelio de matre eius dicitur: ꝙ pepit filiũ ſuũ primogenitũ: ⁊ pãnis inuoluit eũ ⁊ reclinauit eũ in preſepio: qꝛ nõ erat ei locus in diuerſoꝛio. Rurſum vbi dñs pro tributo ſoluendo petrũ miſiſſe dicitur ad piſcãdum: Gloſatoꝛ dicit: ꝙ tanta fuit pauptas xp̄i vt vnde tributũ daret nõ haberet. Rurſũ cũ in tẽplo predicaſſet: circũſpectis oĩbus cũ iaꝫ veſpa eſſet: exiit ĩ bethaniã cum duodecĩ: vbi gloſa dicit: circũſpectꝰ: ſi quis eũ hoſpitio ſuſciperet. Tante em̄ pauptatis fuit: et ita nulli adulatus: vt in tãta vrbe nullũ inueniret hoſpitiũ. Rurſus de xp̄o illud Thꝛen̄. intelligit̃: Recoꝛdare paupertatis mee. Deniqꝫ pauptas xp̄i creſcẽdo ꝓceſſit. Quippe in natiuitate pãnis inuolutus eſt: ⁊ ꝑ domo habuit ſtabulũ: et ꝑ cuna preſepiũ. Deinde nõ habuit hoſpitiũ: Juxta illud qđ dixit: Vulpes foueas habent et volucres celi nidos: filius autẽ hõmis nõ habet vbi caput ſuũ reclinet. In paſſione vero etiã ꝓpriis veſtibus ſpoliatus eſt. Inſup vt dicit Bernar. accedit ad cõſolatio-

nē pauperū ipſa q̄ paſtoribus exhibita eſt vi-ſitatio: et allocutio angeloꝝ. Ve vobis diuiti-bus qui hic veſtrā habetis ꝯſolationē vt non mereamini habere celeſtē. Ergo conſolamini ꝯſolamini popule meus dicit emanuel: id eſt: nobiſcū deus. Ipſe etem̄ ſaluos faciet: nō q̊ſ-cunq̃ ſed populū ſuū a peccatis eorū. Deni-q̃ populū ſuū ꝯſolari venit: vtiq̃ populū hu-milē quē ſaluū faciet: nā oculos ſupboꝝ hu-miliabit. Vis noſſe populū eius: Tibi dereli-ctus eſt paup. Ipe vero dn̄s ait: Ve vobis di-uitibus qui habetis hic cōſolationē veſtram: vtinā in eo populo nos inueniri ſemp optem⁹ cui nō dicit: ve: ſed quē cōſolabitur dn̄s deus ſuus. Quis em̄ cōſoletur eos qui ſuā habent ꝯſolationē: hec Bernar. Demū tu qui ꝑpter pauptatē deſolaris: plenā vtiq̃ cōſolationem haberes ſi noſſes quāta pre diuitibus benefi-cia et fauores deus oīpotens impendit et im-penſurus ſit paupibus. Nā ecce xp̄s in prin-cipio doctrine ſue: beatos eſſe paupes p̄dica-uit. Unde in euāgelio: Beati pauperes ſpū. Chriſtus paupes dignos iudicat ſua menſa. Unde in Luca legūtur paupes ad cenam dn̄i introducti. Deus pauperes adiuuat. Un̄ in pſalmo: Adiuuit pauperem de inopia. Deus pauperes elegit. Un̄ Jacob⁹. Nōne deus ele-

git pauperes in h mūdo: Deus exaudit pauperes. Vñ in pſalmo. Deſiderium pauperuꝫ exaudiuit dñs. Deus memoꝛ ē pauperū. Vñ in pſalmo. Nō in finē obliuio erit pauperis. Deus de pauperibus eſt ſollicitus. Vñ iteruꝫ in pſalmo. Ego aūt mēdicus ſū ꝛ paup: dñs ſollicitus eſt mei. Deus eſt refugiū pauperū: Juxta illud pſalmiſte. Factus eſt dñs refugium pauperi. Deus eſt pauperū foꝛtitudo: teſte Eſaia ad deū loquēte: Factus es inqt foꝛtitudo pauperi: foꝛtitudo egeno in tribulatione ſua. Deus pauperes ſaluat. Vñ pſalmiſta. Parcet inquit pauperi et inopi: et aīas pauperū ſaluas faciet. Deꝰ aſſumit paupes derelictos. Vñ pſalmiſta deo loqns ait: Tibi derelictꝰ ē paup. Deꝰ ſpes ē pauperū ꝛ exultatio. Hinc Eſaias dicit. Jn ipſo ſperabūt paupes: et in ſancto iſrael exultabūt. Deus nōnūq̄ꝫ de pauperū exequijs ꝓuidens ipſos ab angelis depoꝛtari facit ad locū quietis. Vñ in Luca dicit̄: Factū eſt vt moꝛeret̄ mēdicus ꝛ poꝛtaretur ab angelis in ſinū abꝛae. Deniq̄ꝫ vt vno verbo dicat̄: Tāta eſt dilectio dei ad paupes vt bonū vel malū qđ fit pauperi: ſibi reputat fieri. Unde ipſe dicit: Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis.

De penuria. Caplm. V.

p Porro nō turberis de penuria que precedit: habebis eñ māna qd̓ ſuccedit. Vñ populo iſraelitico in deuteronomio dictū eſſe repitur. Afflixi te penuria et dedi tibi cibū mā na. Et ſequit̃. Dñs deus tuus introducet te in terrā bonā vbi abſq̧ penuria comedes panez tuū: et rerū oīm abūdātia pfrueris. Iſtud implebitur in futuro ſuo modo: et nihilominus impletur ad minus pro ſuſtentationis neceſſi tate etiā realiter in hac vita. Sane huius rei impletionē is ſperare habet: qui viceuerſa dei voluntatē implet: cuius executionē xp̄us ſibi p cibo deputat. Meus inquit cibus eſt vt faciam volūtatē eius qui miſit me. Qui ergo h̄ in hoc cibo communicant tanq̧ ſerui domeſtici ſciētes et adimplētes voluntatez dñi ſui: nō mirū eſt ſi illis implet̃ q̧ de victu p̄mittit̃. De penuria etiā ſeu indigētia victus et veſtitus nō triſtaris: ſi hoc qd̓ contra te ⁊ tibi ſil̃es chriſtus in euāgelio dixit aduerteres: Nolite īquit ſollicititi eſſe dicētes: q̄d mādu cabimꝰ aut q̄d bibemꝰ aut quo opiemur: ſcit eñ pr̃ veſter q: his oībꝰ indiget̃. Querite ḡ p̄mū regnum dei ⁊ iuſticiā eius: ⁊ hec oīa adijciētur vobis.

Octauus liber continet cōſolationū remedia oportuna cōtra illa turbati-

ua que opponũtur amicitie ⁊ ſocieta-
ti. Et habet capl'a. IX.

I De conſolatione ſuper carentia ſiue amiſſione amici.
II De ſeparatione amicoꝛũ.
III De perditiõe amicitie ſcʒ antique vel pꝛioꝛis.
IIII De mala ſocietate ineuitabili.
V De carentia humani fauoꝛis.
VI De relictione ab amico.
VII De carentia terrene cõſolationis.
VIII De ſolitudine et carentia ſocietatis.
IX De odio et inimicitia.

De conſolatione ſup carentia ſeu amiſſione amici. Ca. I.

P Rimo igitur turbari nõ debes de amici carentia ſeu amiſſione: quia ſi amicũ pdidiſti: hoc patienter feras ꝓpter deũ. Habebis em̃ coꝛaʒ deo felix cõmerciũ. Nam terrena ꝓ celeſtibꝰ: peritura ꝓ eternis cõmutabis: et fiet tibi recompẽſatio ppetua omniũ ꝓpter xp̃m patienter perditoꝛuʒ. Amicũ pdidiſti: ſi malus erat: noli dolere ꝓpter te: ipſe em̃ te foꝛſitan perdidiſſet. Scriptũ quippe eſt: Cũ peruerſo puerteris. Poꝛro ſi bonus erat: iam nõ pdidiſti ſ

ipſum ad regna celeſtia premiſiſti vt locū tibi paret inter ſidereas mãſiones. Vñ Bernar. Quãdo nos moriẽdo deſerūt quos amamus: nouerimus eos nõ in eternū relinq̃re nos mã ſuros: ſ aliq̃ntulū p̃cedere nos ſecuturos. De morte etiã amici boni et iuſti nequaq̃ eſt triſtandū: ſed potius gratulandū: tum ꝓpter vtilitatē ſuã: quia pericula ⁊ miſerias euaſit: tum etiam propter noſtram: quia liberius q̃ȝ ante ꝓ nobis apud deum intercedit. Deniq̃ ꝙ de morte amici gaudere potius debeas q̃ȝ dolere: ſi tamen deū diligas ſicut debes: hoc ſic aduertas. Nã multū amans perſonã gaudet quãdo ſibi voluntas illius innoteſcit: et q̇d ꝓ iocali habere velit cui⁹ volūtati placere ſatagit. Profecto amicū tuū forſitã carius qȯ in mūdo habes iocale reputas: qȯ quidē ſi deo quē te ſuꝑ omnia amare ꝓfiteris acceptabile ſit et placitum ei: hoc quantum in te eſt cum gaudio pñtabis: et voluntatē tuã volūtati diuine cõformabis. Vñ Hieronym⁹. Si nr̃os defunctos plãgim⁹: quos tamē reſurrecturos credimus: quid faceremus ſi mori tantū preciperet deus: volūtas eius vtiq̃ ſola ſufficeret ad ſolaciū cui nullū p̃ponere iubemur affectū Et iterū. Placeat homini quicq̇d deo placet ob hoc ipſum ꝙ deo placet. hec Hieronym⁹.

Deinde ſi nō vis deo libens offerre qđ reputas eſſe tuū: offeras ſaltem hilariter qđ eſt ſuum. Vñ Hieronym⁹. Nihil abſtulit tuū qui recipe dignat⁹ eſt ſuū ꝓpriū. Creditorē ſuum recipere decuit creditum: et nihil aliud decet ꝙ creditori grās agere mutuāti: et dicere cū Job: Dñs dedit dñs abſtulit: ſicut dño placuit ita factū eſt: ſit nomē dñi benedictū. Hec Hieroñ. Sane verbū hoc: Sit nomen domini bñdictum: ſonat in gratiarūactionē: ꝛ ī materia ꝓpria excludit merorē et dolorē. Porro ꝙ amicū tibi creditū deo offerre vel potius ei reddere debeas: h ita cōſidera. Nimirū decet đ neceſſitate facere virtutē: ſ ecce nos omnes neceſſe eſt mori: et ideo nihil reſtat niſi de neceſſitate hac moriēdi facere virtutē: et domino vite et mortis hac in materia exhibere hilaritatē. Hilarem eñ datorē diligit deus. Ceterꝫ ſi vt verus amicus bonū amici tui diligeres: gaudere deberes ꝙ ipſe amicus tuus defunctus ꝑ mortē a pñtibus miſeriis et ꝑiculis eſſet liberatus. Unde Hieroñ. Plangere deberemus amicis de ſeculo decedentibus ſi ſeculi cōtra nos inimicitias minime ſentiremus: At nūc periclitari volebat hunc qui dolet aliquē dormire: et inter fluctus vite preſentis videre cupit miſerꝫ laborare. Quid ergo ꝓ dormien/

e lachrymas fundis quaſi neſcias qd in teipo
quotidie patiaris: Propter hoc em̄ et dn̄s di-
ſcipulos admonet dicens: Si diligeretis me
gauderetis vtiq3 qr vado ad patrē. hec Hier.
Rurſum quādo doles de morte amici tui tūc
quidē doles de diuina circa amicū tuū diſpo-
ſitione: de qua tibi vt amico eſt nequaq3 dolē-
dū ſed gaudendū: eo q nouit de⁹ q3diu amico
ſuo expediat viuere vel quando mori. Unde
Hiero. Plāgimus inqt bn̄ficia dn̄i qui nouit
quō nr̄e preſtent infirmitati. Un̄ et Auguſtin⁹
De ſalute inqt corporis mei q3diu qd mihi ſit
vtile neſcio: tibi dn̄e hoc cōmitto. Porro de
amici morte dolens videt ppriā vtilitatē a deo
ſibi prouiſam recuſare. De morte nāq3 amici
frequēter homini puenit vtilitas cōſiſtens in
eius qd ipſum impediret remotione. Nimiꝝ
amici huius mūdi frequēter impediūt iter ſa-
lutis: nā cor diligētis ſe ad mundū alliciunt: et
eorū infortunia vel calamitates offendūt. Et
vt ait Auguſtin⁹: Sepe offendit de⁹ ne offen-
datur amicus. Sit ergo nobis eoꝝ ſbtractio
tolerabilis vel etiā grata: quorū preſentia no-
bis eſt diſpendioſa. Dolorē etiā mortis ſcdm
Hieronymū: ſopire debet ſpes reſurrectiōis.
Nūq3 em̄ cū dolore cōcordat ſpes: nec quā-
cunq3 iacturā ſentit fides. Un̄ et Ambroſius:

Mortē nō ꝓbam⁹ eſſe lugendā: q̄ꝛ ad moduꝫ ſomni a laboꝛe mūdi requieſcere facit in ſpe reſurrectionis. Et iteruꝫ. Ceſſent lachꝛyme: q̄a debet aliq̄d inter fidos ꝛ ꝑfidos intereſſe. Fleant ſuos qui eos ī ꝑpetuū interijſſe exiſtimāt: quia ſpem reſurrectionis nō habent. Nobis vero quibus moꝛi non nature ſed huius vite finis eſt: q̄ꝛ natura ipa reparabit̄ in melius: moꝛtis caſus abſtergat oēs fletus. hec Ambroſius. Vñ ꝛ Aug⁹: Beatus q̄ amat te dñe: et amicū in te et inimicū ꝓpter te: nullū enim carū ille ſolus amittit cui oēs in illo cari ſunt qui non amittit̄: te autē dñe nemo amittit niſi qui dimittit.

De ſeparatione amicoꝛū. Ca. II.

I Nſuꝑ de fratris ſpūalis ſeꝑatione nō debes dolere ſ; aīo cōſtans eſſe. Memineris q̄ in patrū collationib⁹ ſic dicit̄: Nec obeſt virili virtute fūdatis ꝑ locoꝝ interualla diſiūgi. Apud dñm nāq; moꝝ nō locoꝝ vnitas fratres habitatiōe coniungit. Tu etiā qui doles de amici tui ſeꝑatione vel receſſu: recoꝛdare q̄ ipſe xp̄s qui dixerat diſcipulis: Ego dico vos amicos: q̄ꝛ quecunq; audiui a patre nota feci vobis. Ea notificatiōe nō obſtante eiſdē dicebat: Expedit vobis vt ego vadā: ſi eñ nō abiero paraclitus nō veniet ad vos: ſi autē abie

ro mittā eū ad vos. Quis igit̃ inferior diſcipu lis non p̄ſumet abſq̄ nō talis et tanti: nō tam ſancti: nō tam ꝓficui: nō tam celeſtis: ſed exi/ gui: ſed carnalis: ſed terreſtris: ſ vel in aliqua parte vitioſi et peccātis amici receſſu: illū ſu/ premū paraclitū cōſolatorē optimū ſe eſſe re/ cepturū? Nimirū ſcd̄m mentē Gregorij: Tā/ to quiſq̄ a ſup̄no amore: et p̄ cōſeq̄ns a cōſo/ latione diſiūgitur: quāto inferius ⁊ in preſen/ tia carnalis amici delectatur. Gaudeat ergo pru/ dēs amator de carnalis amici receſſu: atq̄ ip/ ſū eligat ꝓ habēdo celeſtis paracliti acceſſu.

De perditione amicitie ſcz antiq̄ vel prioris. Capl'm. III.

n Oli etiam triſtari de perditione fidelita/ tis et amicitie impenſe: cū etiā illud x̄po dei virtuti et ſapientie legitur accidiſſe. Pro/ fecto x̄ps dei filius vnigenitus quoſdā diſci/ pulos pre oībus alijs elegit: quib⁹ tāq̄ ami/ cis ſingulariter familiaribuſ quecūq̄ audiuit a patre notificauit: et ꝓ cariſſimis eos habu/ it: et nihilominus q̄ ipi eū deſererent dum ab eo fugerāt: immo q̄ p̄ iudā traderet̃: ⁊ oīe be neficiū ei impenſū perderet̃: hoc elegit qr libe re hoc voluit. Quomō ergo ſi ſimile aliquid tibi accidit: ſi ab amicis deſertus es: ſi amici/

tiā ipſam ſeu fidelitatē eis impēſam ꝑdidiſti: cū ſit bonū vtpote ad tuū ꝑncipiū exemplare et finale te reducēs: et ad deſertionē mūdi ⁊ celeſtiū amorē te inducēs. Quō inqꝫ tale bonuꝫ te poterit cōtriſtari: ꝑſertim cū exemplū chriſti te in talibus ad oppoſitū triſticie debeat merito inclinare: Vñ Ambroſius. Voluit xp̄us deſeri: voluit prodi: ab ap̄lo ſuo tradi: vt tu ſi deſert⁹ fueris a ſocio: ꝓditus ab ipſo: moderate feras tuū erraſſe iudiciū: periiſſe bñficiū.

De mala ſocietate ieuitabili. IIII.

De mala q̄ꝫ ſocietate non debes dolere: q: hoc ad virtutꝫ exercitiū tibi poterit cōferre. Unde iuxta Gregꝫ: ſentētiā: mali vtiliter tolerantur. Tolerandi inq̄t vbiqꝫ ſūt ꝓximi: quia abel fieri nō valet quē cayn malicia nō exercet. Ecce dicit Abel de quo dicit ſcṗtura: Reſpexit dñs ad Abel et ad munera eius. Per hoc autē apte datur intelligi qꝫ bonoruꝫ operū munera ante conſpectū dei tanto ſunt magis grata et accepta: quanto eorū cū quibus habitant maloꝝ fuerit malicie repugnantia. Deniqꝫ homo bon⁹ ꝑ malorū ſocietatem tāqꝫ ſibi cōtrarioꝝ: incōparabiliꝫ meli⁹ qꝫ bonis tantū aſſociatus: virtutū ſuaꝝ vires experitur. Propriarū autē viriū experimentū habere ꝑfecto eſt vnū de bonis maximis eſtimā

dū. Audi et Hieronymū ſup maloꝝ ſocietate te ꝯſolantē. Qui inquit bonuſ ꝑmanet nō polluitur ſi malo ſocietur: ſed qui malus eſt i bonū ꝯuertitur ſi boni exempla ſectetur. Scito etiā ad magnū honorē cōferre: ī mala ſocietate bene viuere. Vñ Bernar. Non mediocris titulus virtutis eſt inter prauos bene viuere: ⁊ inter malignātes innocētie retinere candorē ⁊ morū vnitatē. hec Bernar. Et certe bñ dicit. Nā et liliū inter ſpinas ſignāter cōmēdat: et incōparabilis virgo ei cōparatur.

De carētia hūani fauoris. Ca. V.

c Eterū nō moleſte feras ſi tedioſus es: ⁊ tua ad extra cōuerſatio min⁹ eſt gratioſa: ſed cogites de deo creatore tuo ꝙ ipſe fecit nos et nō ipſi nos. Cogites etiā hoc ꝙ nō eſt dare aliquid pure malū: non turberis itaqꝫ ꝙ natura ſeu potius auctor nature deus te fecit talē: ſcꝫ ingratioſum ad extra ac rudem et ruſticanū. Sperandū ꝑfecto eſt: ꝙ ſupnoꝝ ſuorū intuitu oculoꝝ te gratioſe reſpexerit ad intra: ad interius ſcilicet tuū cōſeruando lumen qd in te eſt: ne illud ventoſa aura fauoris hominū ab extra ſpirāte forſitan extinguat. Si ſit tua conuerſatio ingratioſa in terris: ſit tua cōuerſatio magis grata in celis. Que ⁊ ſi humana nō fuerit vel hoībus grata: meliori ſor-

te celeſtis eſſe poterit ⁊ diuina. Sis ergo libẽ ter foris ruſticanus: interius autẽ diuin⁹: Careas libẽter tanq̃ tedioſus gratia humani ſolatij: vt deus ſolatij et totius ꝯſolationis tecũ ſit interius: et tu ſecũ ſuperius: vt ſic cuilibet illorũ a quibus vt minus gratioſus deſpicerẽ: dici valeat illud poeticũ: Si q̃ virtute nites: ne deſpice quenquã. Ex alia quadã forſitan ille nitet. Deniq; gratioſus ad extra ſic ſepe diſtrahitur ꝙ ab intus gratijs totaliter euacuaẽ. Nempe pſona q̃libet te diligẽs: imo quelibet eius dilectio tibi grata depredaretur tibi animã tuã: id eſt: ad ſe raperet aliq̃d tui cordiſ: ac te periculoſius captiuaret: ita nimiruȝ ꝙ cor tuũ magis laceraret: et donis ſpũalibus ꝑuaretur: ac minus deo cõiunctũ eſſet: quo ꝑ ꝯſequẽs minus bene illi eſſet: minuſq; eius cariſmatũ dona ꝑciperet. Profecto oculi amicabiliũ reſpectuũ: faciũt hominẽ auolare diſtãti⁹: ſcȝ a deo ſuo et etiã a ſeipo: ac hominẽ nõ in ſe ſeu apud ſe in ſuo ꝓprio cõmodo remanere: et trahũt ad exteriora in quib⁹ nõ eſt vera hoĩs manſio: ſed potius trãſitus peregrinus: ⁊ mlto melius eſſet homini manere in ſe ⁊ apud ſe ĩ ſua ꝓpria mãſione q̃ mẽteten⁹ foriſ euagare.

De relictione ab amico. Ca. VI.

r Erſum non ſit tibi graue ab amico vel

alio homine derelinqui: ratione alicuius pre-ſidij p ipſum habendi: q2 refugere poteris cū certa ſpe ad p̄ſidiū fortioris. Uñ Ambroſi⁹. De diuīa miſeratiōe tūc ſperādū ampli⁹ eſt: cū preſidia humana defecerint. hec Ambroſi. Et bene quidē derelictus ab hoībus nō ē de-ſert⁹ a deo: q̄ ipſū in gratiſſima habitatiōe cō-ſeruat: ſcz in ſeipſo. Uñ Aug⁹. De⁹ medica-mentū eſt nō ſano: regula eſt prauo: lux eſt te-nebrato: habitatio eſt deſerto. hec Aug⁹. Et ecce q̄ multiplicit̄ deus eſt preſidio: ſcz nō ſa-no p medicamentū: prauo per regularē vitā: tenebrato per lucē internā: deſerto p inhabita-tionē gratiſſimā que ſcz eſt ipſe. Nimirū ī ip-ſo viuimus: mouemur et ſumus: vt dicit ſcri-ptura. Sed reuera multomin⁹ q̄ diuites ha-bent paupes de ſua relictione querulari: dū-modo nō a quo vel a quib⁹ derelicti: ſed ma-gis cui ſūt relicti attenderint. Profecto relicti ſūt ei qui teſte ſcriptura dicit homini in ſe cō-fidenti et ſolis p̄ntibus neceſſarijs contento: Nō te deſerā nec derelinquā. Relicti ſūt ei q̄ ſedet ſup thronum et iudicat equitatē: qui ſo-lus laborē τ dolorē ꝯſiderat: adiutor in tribu-lationibus. De quo dicit̄: Tibi derelictus eſt pauper: pupillo tu eris adiutor. Sed ꝓfecto deo relictus: eſt minime derelictus: eſt nimirū

potius feliciter benedict⁹. Siquidē ſi maledictus eſt qui cōfidit in homine: ſequiꝛ quaſi a cōtrario ſenſu: ꝙ is benedictus eſt qui cōfidit in dn̄o cui derelictus eſt.

De carentia terrene cōſolationis. Capl'm. VII.

n Ec triſteris de carētia terrene cōſolationis: quia q̄ terrenā paratā habet cōſolationē: difficulter abſtinet quin ea etiā vtatur: ex quo ſequi ſolet ꝙ celeſti mox priuatur. Vn̄ Bernar. Delicata eſt diuina cōſolatio: q̄ non datur admittentib⁹ alienā. Huius rei figurā habemus in libro Joſue: ꝙ poſtq̄ filij iſrael comederūt de fructibus terre defecit manna. Manna quidē de celo datū habens in ſe om̄e delectamentū et om̄is ſaporis ſuauitatē: aptiſſime ſignificat celeſtē ſeu diuinā cōſolationē vltra modū delectabilē. Fructus aūt terre: terrenā qua quis fruitur ſignificat delectationē. Vt ergo manna deficit dū fructus terre comediꝛ: apte ſignificat diuinā cōſolationē deficere vel nō dare ei qui terrena ꝯſolatione paſcitur ſeu ſatiaꝛ. Si igitur humanas ſeu terrenas cōſolationes ſponte declinaueris et reſpueris: ad ſolum deum qui appellatus eſt deus totius conſolationis: ꝓ conſolatione recurrendo: ſcito et nō dubites quin nō ſolū cōſolationē ſed etiā exultationē a deo ꝯſequeriſ.

Ipſe em̄ cōſolator eſt optimus q̄ cōſolat̄ nos in omni tribulatiōe nr̄a niſi obicem ponam⁹. Ad quē pſalmiſta ſermonē dirigēs: Secūdū multitudinē inquit dolorū in corde meo conſolationes tue letificauerūt aīam meā. Huic autē cōſolationi obicē ponim⁹: quādo humanā et terrenā conſolationē deſiderio querim⁹ et in effectu recipimus. Nō ergo ponas obicem p terrenā cōſolationē: et mox habebis cōſolationē hic magnā et in futuro pleniſſimā3. Si itaq3 tu cares hoīm cōſolatione: fac de neceſſitate virtutē: ita vt nec velis recipe: vtpote generoſo tuo ſpiritui: tantū ꝯdignā humanā cōſolationē: ſed potius ſi occurrerēt ꝯſolationes: dicas eis cum ſancto Job: Cōſolatores oneroſi oēs vos eſtis. Cōſolat̄ em̄ de⁹ pcipue eū q̄ humanā recipe renuit cōſolationē: teſtāte pſalmiſta qui ait: Renuit cōſolari aīa mea: ſc3 cōſolatione terrena ſed non diuina: q2 memor fui dei ⁊ delectat⁹ ſum et exercitatus ſum ⁊ defecit ſpūs meus: ſc3 ꝓprius: quaſi iā trāſformatus q̄ntū hic poſſibile eſt p oīs ſue affectiōis trāſfuſionē in voluntatē dei.

De ſolitudine et carentia ſocietatis. Caplm̄. VIII.

Nec de ſolitudine et carētia ſocietat̄ triſteris: et maxime vulgariū ⁊ turbarum:

que nata eſt impedire ſanctitatē. Vñ Orige. Quādiu q̄s ꝑmixtus eſt turbis et in multitudine fluctuātiū voluptatū: nec vacat ſoli deo: nec ſegregatus eſt a vulgo: nō poteſt eſſe ſanctus. Huius rei quodāmodo reddit Seneca rationē. Quid inq̄t tibi precipue vitādū exiſtimes: queris turbā. Nūq̄ illi tutus cōmiſceris: inimica multorū cōuerſatio: nemo nō aliqd̓ vitiū nob̄ ingerit: aut cōmodat: aut imp̄mit: quo maior eſt ꝑlus cui cōmiſcemur: hic periculi plus eſt. hec Seneca. Et iterū Auarior redeo: ambitioſior: luxurioſior: īmo ꝟo crudelior ⁊ inhumanior: q̄r inter homīes fui. Et ideo vt idem Seneca dicit: Qui deponere vult deſideria rerū oīm quarū cupiditate flagrauit: et oculos ⁊ aures ab his que reliq̄t: auertat. hec Seneca. Societas etiā hominū poteſt impedire vel interrumpe cōtinuū mētis ꝓgreſſum in deum. In quo quidē ꝓgreſſu ꝓ ſocietate hominū meret̄ ſolitudo comitatū vtiq̄ digniorē: ſalubriorē atq̄ tutiorē: ſanctarū videlicet cogitationuꝫ. Vñ Ambro. de virgine loquēs gl'ioſa maria inquit. Ad ipſos ingreſſus angeli inuēta eſt domi in penetralibus ſine comite: ne q̄s intentionē abrumperet: ne q̄s obſtreperet: neq̄ eñ comites feminas deſiderabat: q̄ bonas cogitatiōes comites ha

bebat: q̄netiā tūc ſibi minus ſola videbat̄ cū ſola eſſet: nā quēadmodū ſola cui tot libri adeſſent: tot archāgeli: tot ꝓphete? hec Ambro. Quid ergo cōqueritur ſolitudinē copiam habens ipoꝝ libroꝝ? Unde ꝛ Hieronym⁹. Sapiens nunq̄ ſolus eſſe poteſt ſcȝ ſimpliciter. Habet eñ ſecū omnes q̄ ſūt vel fuerūt boni: et aīm liberū: et quecūq̄ vult ꝓfert ꝛ trāſfert: ꝛ qd̄ corpore nō poteſt cogitatione cōplectit̄: ꝛ ſi hominū inopia fuerit: loquit̄ cū deo: nunq̄ minus ſolus erit. Hec Hieronym⁹. Qui ſimilē celeſtē ſocietatē cōſequēdi cōſiderationē habens: et in vaſta ſolitudine horrorē eſſe ſup ponens: dicit ſic. Infinita heremi vaſtitas te terret: ſed tu paradiſum mēte deambula: quotienſcūq̄ cogitatione ac mēte illuc cōſcenderis: totiens in heremo nō eris. Hec Hieroñ.

De odio et inimicitia. Ca. IX.

D Emū noli turbari et cōqueri te eſſe exoſum et inimicitias patientē: ſ; magis inde gaudeas: Meli⁹ eñ ꝑ hoc implebis illud cōſiliū dñi: Diligite inimicos vr̄os: bñfacite his q̄ oderūt vos. Quippe niſi eſſet q̄ te haberet odio inimicū nō haberes: quē habere admodū eſt ſalubre. Is nāq̄ eſt tibi exercitatio: is eſt tibi excellētiorū meritoriū occaſio. Memorare verba dñi dicentis: Si diligitis eos

q̃ vos diligũt: quã mercedẽ habebitis: nonne et ethnici hoc faciũt? Sane ſi a pluribus culpa tua exigẽte haberiſ odio: facilioꝛ culpe erit remiſſio et leuioꝛ punitio. Si vero nõ exigẽte culpa: ipſiꝰ dei maioꝛ ad te erit ſanctoꝛumq; affectio: ⁊ maioꝛ tibi debet̃ merces ĩ celo. Ex his lucide patet q̄ pluſ ꝓfert homini inimicorũ odiũ: q̃ȝ dilectio amicoꝝ. Radix quidẽ eſt omnis boni: ⁊ ꝑ conſequens multiplicis boni qd̉ quis ex ꝑſecutionibꝰ conſequi poteſt. Denicq; q̄ exoſus es: vel h̉ eſt ꝓpter carentiã virtutum: vel ꝓpter zelum iuſticie et fidei. Si ꝓpter carentiã virtutũ et facta iniuſta: valet tibi hac de cauſa exoſum eſſe: tum q̃a facilius coꝛrigeris: ⁊ ad coꝛrectionẽ tuã magis conaberis: tũ quia ꝑ hoc humiliaberis: et vel pro parte puniris et pena futura minoꝛ erit. Poꝛro ſi ꝓpter zelum iuſticie: ⁊ maxime fidei contrariũ ſentiẽtibus ſis exoſus: iure martyr dici poteris: ꝑfecto ex eo q̄ ꝓpter fidem aut ꝓpter iuſticiã occideris. Qui em̃ odit fratrẽ ſuũ homicida eſt. Sed nec odiens fratrẽ poſſet dici homicida: niſi ille quẽ odierit occideret̃: ⁊ per cõſequẽs exoſus multis a multis ⁊ multotiẽs occidetur. Martyrij autẽ gl̃ia coꝛã deo ⁊ angelis eiꝰ nõ ẽ parua. Et ideo ſpecialit̃ canitur de martyre: Magna eſt gloꝛia eius in ſalutari

tuo. Igit Senece monitis ꝛ exemplo nõ cu/ res placere populo: qꝛ ſcd̃m eũ multomagis ad rẽ ꝑtinet qualis tibi videaris ꝙ̃ q̃lis aliĳs. Nam talis nõ eſt verus chꝛiſti ſeruus qui ad/ huc placet: id eſt: placere cupit hoĩb⁹ magis ꝙ̃ deo. Vñ apl's. Si adhuc hoĩbus placerẽ chꝛiſti ſeruus non eſſem.

Nonus liber cõtinet cõſolationũ re/ media opoꝛtuna cõtra illa turbatiua que opponũtur delitĳs et voluptati. Et habet capl'a. VIII.

I De ꝯſolatione ſuꝑ carẽtia voluptatũ.
II De paupere victu.
III De ſobꝛietate et temperantia.
IIII De ieiunio et abſtinentia.
V De habitatione arta.
VI De habitatione nõ delectabili.
VII De vili et duro veſtitu.
VIII De lectiſternĳs vilibus.

De cõſolatione ſuper carentia vo luptatum. Ca. I.

Primo ergo non debes turbari de terrenarũ voluptatũ carentia: q̃a male ſũt et miſerũ te faciũt. Unde Seneca. Quis hoſtis in quem ꝙ̃

tam cõtumelioſus fuit: q̃ in quoſdã voluptates ſue: Quidã ſe voluptatibus immergunt: quib⁹ in cõſuetudinẽ adductis carere nõ poſſunt: et ob hoc miſerrimi ſũt q̄ eo puenierũt: vt illis que ſupuacua fuerũt facta ſũt neceſſaria. Seruiũt itaqȝ voluptatib⁹ nõ fruũtur: ⁊ mala ſua qd malorꝫ vltimũ ẽ amãt. hec Señ. Vñ et Boetius. Quid de corporis voluptatibus loquar: quarũ appetentia quidẽ plena eſt anxietatis: ſatietas vero penitẽtie: Quãtos ille morbos: q̃ intolerabiles dolores quaſi quẽdã nequitie fructũ ſolent referre corporibus: Quarũ quidẽ motus q̄d habeat iocunditatis ignoro. Triſtes vero eſſe voluptatũ exitus. Quiſquis reminiſci libidinũ ſuarꝫ volet: intelligit. hec Boetius. Nimirũ voluptates ipam vitã corporis impugnãt. Vñ Señ. Poteſt noſtra puidentia longiorẽ prorogare huic corpuſculo morã: ſi voluptates quibus maior pars perit poterimus regere et coercere. Ex hac auctoritate argue ad propoſitum p ſenſũ cõtrariũ. Item bone vite que precipue penes animã attendit repugnãt. Vñ Tulli⁹. Omẽs bene viuẽdi rationes in virtute ſũt collocãde: nõ ergo in voluptatibus. Deniqȝ voluptates: teſte ſaluatore: ſpine ſũt: que verbũ dei ſuffocant. Sic eñ animã ſauciant vt vbi

dei capacē eſſe minus ſināt. Sūt ⁊ arma dia/
boli teſtāte papa Innocentio. Ocioſitas in/
quit et voluptas arma ſunt antiqui hoſtis ad
miſeras aīas capiendas. Et pꝛemittit ocioſi/
tatē voluptati: quia ocioſitas occaſio eſt vo/
luptatis. Poꝛro ſi voluptatū terrenarū copi/
am haberes: diuinaꝝ viſitationū inopiā in/
curreres. Vñ Bernardus. Undiqꝫ ſe ingerit
amoꝛ mūdi cū cōſolationibus: immo deſola/
tionibus ſuis: obſeruat aditus: ꝑ feneſtras ir/
ruit: mentem occupat: ſed non eius qui dixit:
Renuit cōſolari anima mea: memoꝛ fui dei et
delectatus ſū. Pꝛeoccupatū nempe ſeculari/
bus deſiderijs animū: delectatio ſancta decli/
nat: miſceri nō potuerūt vera vanis: nec eter/
na caducis: ſpūalia coꝛpoꝛalibꝰ: ſumma imiſ:
vt pariter ſapias que ſurſū ſūt ⁊ q̄ ſuꝑ terram.
Unde benigniſſimus ille magiſter ait: Roga/
bo patrē meū et aliū paraclitum dabit vobis
ſpūm veritatis vt maneat vobiſcū in eternū.
Audiat qui huic ſterquilinio ſemper inheret:
qui carnē fouet: in carne ſeminat: carnē ſapit:
nihilominus cōſolationē ſuꝑne viſitationis:
illam toꝛrentē voluptatis: illaꝫ ſapere gratiā
ſpūs vehemētis: quā vt veritas ipa teſtatur:
nec cū ipſa quidē verbi carne ſuſcipe nullate/
nus apl'i meruerūt. Sed dū illa moꝛatꝰ inqui/

es: ſine aliqua ɔſolatione eſſe nõ poſſuꝫ: imo vero ſi morã fecerit expecta eam: quia veniet et nõ tardabit. Apoſtoli decẽ dies in hac expectatione ſederũt pſeuerantes vnanimiť in oratione cũ mulieribus et maria matre ieſu. Cui nos gratie pro noſtro exiguitatis modulo preparãtes: exinanire noſmetipſos ꝑ omĩa et a delectationibus miſeris et caducis cõſolationibus euacuare ſtudeamus cariſſimi corda nr̃a. Et iterũ. Amant in carne ſua terrenas cõſolatiũculas ſiue ĩ verbo ſiue ĩ ſig̃ ſiue in facto ſiue in aliquo alio: et ſi hec interrũpũt aliquãdo: nõ tamẽ penitus rumpũt. Inde eſt q raro affectiones ſuas dirigũt in deũ: et eorũ cõpunctio non continua: ſed horaria eſt. Impleri aũt viſitationib⁹ dñi anima que his diſtractiõibus ſubiacet nõ poteſt: ⁊ quãto mag illis euacuabiť: tanto amplius iſtis implebiť. Si multum multũ: ſi pax parum: vel forte magis probas: nũꝙ̃ iſte illis miſceri poterũt nõ enim ſpũs ⁊ caro: ignis ⁊ tepiditas in vn domicilio cõmorãtur: preſertim cũ tepidita ipſi domino ſoleat vomitũ ꝓuocare. B Ber Unde ⁊ Gregorius dicit. Si carni qđ libet a ſcidim⁹: mox in ſpũ qđ delectat inuenim⁹. U etiã Auguſtin⁹. Si habet anim⁹ vnde delec tur extrinſecus ſine delitijs remanet interiu

Et ideo dicit Bernardus: Effuſus anim⁹ ex/tra: damna interiora nõ ſentit: qꝛ nec intus eſt ipſe: ſed cũ in ſeipſam aĩa redierit cognoſcet q̃ꝫ crudeliter miſera ſemetipſam euiſcerauit.

De paupere victu. Ca. II.

r Urſum de ſimplici dieta et paupere victu triſtari nõ debes: ſed magis gaudere: qꝛ eſt leuioris digeſtionis et minoris cure. Vñ Hieronym⁹. Nec tales accipiam⁹ cibos: q̃s aut difficulter digerere aut comeſtos magno paratos et perditos labore doleam⁹: olerũ ⁊ pomorũ ac leguminũ: ⁊ facilior apparat⁹ eſt: et arte impendijſqꝫ coquorũ non indiget: et ſine cura ſuſtentat humanũ genus moderate ſumptus: quia nec auide deuorat̃ qđ irritamenta gule nõ habet: et leuiori digeſtione decoquit̃. hec Hieronym⁹. Simplex etiã vict⁹ a graui egritudine ꝓſeruat ⁊ quãdoqꝫ liberat. Vñ idẽ Hieronym⁹. Legim⁹ quoſdã morbo articulari et podagre humoribus laborãtes: ꝓſcriptione bonorũ ad ſimplicẽ menſã ⁊ pauperes cibos redactos cõualuiſſe. Caruerant em̃ ſollicitudine diſpenſe domus ⁊ epularuꝫ largitate: q̃ et corpus frangunt et animũ. hec Hieronym⁹. Sꝫ ⁊ de deo nõ eſt fas vel cogitare ꝙ ſuis ſeruitoribus dilectiſſimis deficiat in neceſſarijs: dicente pſalmiſta: Jacta cogi/

tatū tuū in dn̄o et ipſe te enutriet. Neceſſaria vero p ipſū dilectiſſimis ꝓuiſa ſimplicia fuere: nec multa nec magna: vt patet in ſuis anachoretis et ꝓphetis. Nam Paulo primo heremite p coruū hora prandij tm̄ dimidiū panē miſit: et in aduentu Antonij prebendā duplicauit. Helias etiā ī deſerto per angelū excitatus a ſomno vt comederet: deo ꝓuidente inuenit ad caput ſuū ſbcinericiū panē et vas aque: ad comedendū ſcȝ ꝛ ad bibēdū: ꝛ ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibꝰ vſqȝ ad montem dei oreb. Et nūquid poterat illi deus lautiorē menſam facere in deſerto? Utiqȝ poterat ſed nō fecit. Danieli etiā ſeruo ſuo in lacu leonuȝ cōſtituto: p abachuc ꝓphetam miſit pulmētū coctū ꝓ meſſoribꝰ: et intritū panē in alpheolo. Heccine autē ꝓuiſio ſingulis facta predictorū ſatis ſimplex fuit omnino. Qd̄ nimiruȝ ꝛ in nobis minus deo dilectis minuſqȝ dignis lautiꝰ ꝓcurari merito reſtringere poterit omnis ſupfluitatis appetitū.

De ſobrietate ꝛ tēperātia. Ca. III

C Eterū de ſobrietate ſeu temperantia nequaqȝ triſtari poſſes: qnimmo potiꝰ gauderes ſi bona que ex his homini ꝓueniunt diligēt aduerteres. Uñ Augꝰ. Sobrietas men

tis ē et ſenſus mēbꝛoꝝ coꝛpoꝛiſq₃ tutela: caſti/
tatis pudicitieq₃ munimen: pudoꝛi pꝛoxima:
amicitie paciſq₃ ſerua: honeſtati ſꝑ coniūcta:
criminū vitioꝛūq₃ omniū pꝛofuga. Et iterū.
Sobꝛietatis pſeuerātia ineſtimabilis eſt ani/
mi foꝛtitudo: oīs eam virtutes ⁊ oīs laudū
tituli ſemꝑ cōcupiſcūt: q꞉ ſine ipſa oꝛnari aut
placere nō poſſent. hec Aug⁹. Ūn̄ ⁊ Oꝛigen̄.
Sobꝛietas oīm virtutū mater eſt: ſicut econ/
uerſo ebꝛietas omniū vitioꝝ. Conſidera etiā₃
tempantie laudē: et vitij ſibi oppoſiti vitupe/
riū: et digne ceſſabit in te paſſio triſticie. De
pꝛimo dicit Chꝛyſoſtom⁹. Nihil ſic ſenſuum
acumen opatur ſicut refectio moderata. Ūn̄
⁊ Hieron̄. Modicus ac temperatus cibus et
carni et anime vtilis eſt. De ſcd̄o dicit Iſido.
Gule ſaturitas nimia aciē mētis obtūdit: in/
geniūq₃ euertere facit. Ūn̄ ⁊ Hieron̄. Semꝑ
ſaturitati iūcta laſciuia ē: vicina ſūt ſibi vēter
et genitalia: ⁊ ꝑ mēbꝛoꝝ oꝛdine oꝛdo vitioꝝ.

De ieiunio et abſtinētia. Ca. IIII.

I Nſuꝑ ꝓpter ieiuniū et abſtinentiā non
contriſteris: nec fias ſicut hypocrita tri/
ſtis: ſed potius cōtra triſticiā attēde ad bona
tam coꝛpoꝛalia q̄₃ ſpiritualia q̄ inde ſunt ſpe/
randa. Nempe vt dicit Eccl̄iaſticus: Nō eſt
cenſus ſuꝑ cenſum ſalutis coꝛpoꝛis: ad quem

pfecto multū cōfert ieiuniū et abſtinētia ho/
minis exterioris. Un̄ Hieron̄. Mater ſanita/
tis eſt abſtinētia: mater egritudinis eſt volu/
ptas. Sed ⁊ vulgaciſſimū eſt: q̄ abſtinētia eſt
ſūma medicina. O quāti calores febriū ieiu/
nijs ſūt extincti? O quotiēs diuerſaꝝ infirmi/
tatū materia in ieiunātib⁹ ē cōſūpta? O quo/
tiens ex repletione nimia nonnulli paraliſim
et peſſimos morbos incurriſſent: ſi nō vl' ſan/
guinē minuēdo vel p abſtinentiā ſe iuuiſſent?
Profecto ieiuniū multotiēs infirmū ſanat: et
ſanū ab infirmitate vel etiā a morte quādoq̄
preſeruat: et per cōſequēs a medicorū ſolario
ſupportat. Audi ⁊ de bonis ſpūalibus. Ecce ſi
culpa maximū malorū eſt: ſequit̄ q̄ mors cul
pe de maximis bonorū eſt. Hoc autē bonum
de ieiunio et abſtinētia vl' cauſalit̄ p̄dicat̄. Un̄
Ambroſi⁹. Jeiuniū mors culpe excidiū deli
ctorū: remediū ſalutis: radix gratie: fundam
tū eſt caſtitatis. Un̄ ⁊ Bern̄. Pro eo q̄ ab ip
ſis licitis abſtinemus: ea nobis que prius cō
miſimus illicita ↄdonant̄. Quid eſt cōdonar
cōmiſſa: niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſem
piterna? Gehēnā em̄ meruim⁹ vbi nū q̄ꝫ vllu
cib⁹ ē: nulla ↄſolatio: null⁹ termin⁹: vbi gutt
aque diues poſtulat ⁊ accipe nō meret̄. Bo
nū et ſalutare ieiuniū quo redimuntur etern

ſupplicia: dū remittunť peccata. Hec Bernī. Ideo etiā de ieiunio et abſtinētia non triſtari ſed gaudere debes: quia cū his poſſunt vitia ab anima remoueri: et multa bona ꝓmereri. Unde in pfatione eccliaſtica dicit de ieiunio: Qui corporali ieiunio vitia cōprimis. Unde Bernar. Jeiuniū nō ſolum ablutio eſt peccatorū: ſed extirpatio vitiorꝫ: nō ſolū obtinet veniā: ſed mereť graꝫ: nō ſolū delet pctā pterita que cōmiſimus: ſ et repellit futura que committere poteramus. Et iteꝝ: Jeiuniū oronē deuotionē ꝛ fiduciā donat. Uñ ꝛ Petrꝰ Ra. Jeiuniū aufert vitiorꝫ morbos: carnis amputat paſſiones: criminis cauſas propellit. Unō et Hieroñ. Ardentes diaboli ſagitte ieiuniorū ꝛ vigiliarū frigore reſtringende ſūt. Et iterū. Jeiuniū nō ſolū pfecta virtꝰ: ſed ꝛ ceterarū virtutū fundamētū eſt et ſanctificatio Uñ ꝛ Auguſtinꝰ. Jeiuniū cōcupiſcentie nebulas diſpergit: libidinū ardores extinguit. Et iteꝝ. Jeiuniū purgat mentē: ſubleuat ſenſū: carneꝫ ſpūi ſubijcit. Deniqꝫ cōſidera ꝙ ieiuniū quāuis cibo videať cōtrariū: tamen et ipſū cibus eſt virtutis interiorē hominē cōfortātis. Uñ Leo papa. Semꝑ virtuti cibus ieiuniū fuit. De abſtinentia quoqꝫ prodeunt caſte cogitationes: rationabiles volūtates: ſalubria cōſi-

lia:et p volũtarias afflictiões caro cõcupiſcẽ/
tijs morit et virtutib⁹ ſpũs innouat. Hec ille.
Cõſidera etiã q ſi tibi ieiuniũ corporalẽ cibũ
ſubtrahit:tãto mens vtilius ſpiritualem ſibi
cibũ attrahit:qui quidẽ homini neceſſari⁹ eſt.
Non em̃ in ſolo pane viuit homo:ſed in omni
verbo qđ pcedit de ore dei:p cuius carentiaȝ
ſi ſaluator dimiſerit nos ieiunos deficiem⁹ in
via. Porro ſi ratione ieiunij a cibo abſtinens
corporali:fame affligeris ſiue ſiti:ſume cibuȝ
alium ſiue potũ. Ut em̃ ait Caſſiodorus: ip/
ſis grauior eſt conſuetudo ſubtracti cibi qui
ſe eſcis alijs neſciũt conſolari. hec ille. Dum
ergo fame vel ſiti affligeris:perluſtra armari/
um memorie ſeu arcam mẽtis tue arcane. ⁊ ſi
quẽquã dulciſſimũ cibũ verbi dei inueneris
ibi reſeruatũ:illũ guſta: illo recreeris:atq de
cella vinaria vino leticie ſpũalis. Nẽpe cibũ
atq potũ hmõi ſpũalem guſtando:nõ ſolum
venies in obliuionẽ ieiunij et alteri⁹ puta car/
nalis cibi ſumẽdi:ſed et carebis eius appetitu
tanq inſipidi:Quia guſtato ſpũ deſipit om/
nis caro. Qđ qdẽ ſi neglexeris:fatuis es ſiſis
nec cõpaſſiõe dignus. Queadmodũ nec talis
q ppt groſſioris cibi:puta nigri panis carẽtiã
fameſceret:eo q cibos delicatos abſconditos
hñs in copia eis vti nõ curaret. Hoc aũt di/

co naturale quodāmodo famis remediū attē-
dendo: qđ quidē remediū in pposito cōſiſte-
ret in ſuſpenſione ad cibū ſpūalem p actualē
cōſiderationē: queādmodū quis dū ad vnū
cibū delicatū p actualē vſū ſuſpendit: interim
naturalit p appetitū groſſioris cibi nō vexat.

De habitatione arta. Ca. V.

Preterea ſup habitatione arta nō turbe-
ris: que eo magis tibi cōuenit q̄ ampla
et lata & ſpacioſa: quo minus eris in ipſa arta
diſtractus et magis remanebis recollectus.
Diſtractio eñ quā ſpacioſa habitationū loca
operantur nōnunq̄ virtutes euacuat. Econ-
tra artū habitaculū quo ſe frequētantiū exclu
dit turbas hominū: eo virtutū multitudinem
ad ſe inuitat: quarū ingreſſum artitudo nō im
pedit: ſed magis ad eā mentē recolligēdo diſ-
ponit. Hinc eſt q Ualerius ille maximus di-
cit: Humile tuguriū virtutes recipit: Angu-
ſtus locus magnarū virtutū turbā capit. Sʒ
profecto melius eſt aſſociari turbe virtutū q̄
hominū. Qđ et ipſe Ualeri⁹ ioco virtuoſo pa
tientiſſimi diogenis oſtendit. Diogenes inquit
cū torqueret in dolio: ſe domū volubilē habe
re iocūdabatur: et ſe cū temporibus cōmutā-
tem. Frigore eñ os dolij vertebat i meridiē:
eſtate ad ſeptētrionē: et vbicūq̄ ſe ſol inclina-

uerat: diogenis ſimul pretoriū vertebatur.

De habitatiōe nō delectabili Ca. VI

n Ec etiā delectabili habitatione hic frui appetas: ſed potius talē refugias: quia ſpem diminuit de futuris in celo habēdis deliitijs. Unde in vitas patrū: facta de quodam loco delitioſo mentione: dicit ſic: Locus iſte ſi delitioſus eſt et abundās: quā requiē ſperabimus ī futuro ſeculo ſi hic delitijs fouemur: Multo ergo melius eſt hic habitationib⁹ carere delectabilibus: ꝙ pati detrimentū circa bonū ſpei de ſidereis manſionibus cōſequēdis in celeſtibus.

De vili et duro veſtitu. Ca. VII.

r Urſum nō deſideres veſtitū delicatum: quia nō licet talia appetere: preſertim ei cui alias pacto quodā: ſcdm aplm: cōceſſū eſt xpm induere. Uñ Cyprianus. Serico et purpura induti xpm ſincerit induere non poſſūt. Deniqꝫ qd ampli⁹ vel potius in veſtitu deſideras ꝙ in ipſo et per ipſū deo gratū eſſe: qđ delicate et pcioſe veſtes mīme opant: ſicut et ſine peccato in pluribus minime deferuntur. Uñ Greg⁹. Nemo exiſtimet in fluxu atqꝫ ſtudio precioſarū veſtiū peccatū deeſſe: qꝛ ſi hoc culpa nō eſſet: nullo modo iohannem dñs de veſtitus ſui aſperitate laudaſſet: et nequaquā

Paulus feminas a preciosarꝝ veſtiū appetitu cōpeſceret dicens: Non in veſte p̄cioſa. Hec Greg⁹. Hoc autē q̄ꝫ grande ſit peccatū patet ex hiſtoria romanorū: vbi legit̄ ꝙ ille qui primus apud eoſ purpura indutus fuit: ꝑcuſſus a fulmine interijt. Audi de hoc ⁊ Innocētiū. Superbus inquit vt magnificus videat̄ ſatagit veſtiri duplicibus: indui mollibus: precioſis ornari: Sed quid eſt p̄cioſus ornatus: niſi ſepulchrū foris dealbatū: intus aūt ſpurcitia plenū ⁊ h̄ ille. Hinc eſſe poteſt qḋ Auguſtinū fertur dixiſſe: De precioſa veſte erubeſco: que ſi mihi datur vendo eā. Sed ⁊ Chryſoſtom⁹ dicit: ꝙ mollis veſtis rigidū corpus facile reddit delicatū: facto vero corpore molliore: neceſſe eſt et animā participare leſionē. Nam vt plurimū operationes ipſius conſonant diſpoſitionibus corporis.

De lectiſternijs vilibus. Ca. VIII.

Dемū in ſtramētis et lectiſternijs nō q̄ras delitias: ne inde tormētum et luctū recipias. Lege qḋ ꝓphetatū repitur: dicente Eſaia: Subter te ſternetur tinea: et operimētū tuū erunt vermes. O qualis lectus ſubtus et qualia lectiſternia ſupius: O quale ⁊ q̄ꝫ abominabile tormētū: qḋ quidē vt euadas merito debes gaudēter carere delitijs in lectorū

et lectiſterniorū mollicie delicata conſiſtenti-
bus. Et certe q̄a diabolus ī illa hora qua ſtra
mentis vtimur: preſertim delicatis: maxime
nos temptare ſolet: expedit tunc eum fugare.
Unde Bernar. Dū diabolus officinas fratꝝ
circuit: debet eū fugare ab oratorio deuotio:
a refectorio leetio: a capl'o patientia: a dormi-
torio ſtramēta vilia. hec Bernardus. Cuius
dicto ꝯſiderato: gaudēter ſtramentis vilibus
eſt vtendū. Cōſidera etiā geſta circa illum te-
nerrimū et vagientē infantulum in aſperrimo
frigore natū: frigido loco et tempore: in duro
preſepio ꝓ lecto poſitū: ⁊ ꝓ lectiſternijs pan-
nis inuolutū vilibus. Nam et maximu⁹ dicit
de ip o: ꝙ apud iudeos ſordebat in pannis.
Unde et Beda ſuꝑ illo verbo: Reclinauit eū
in preſepio. Duri inquit preſepis anguſtia cō
tinetur cui celū ſedes eſt. Attende et matrem
domini tenerā et delicatā: que ſi lectū habuiſ-
ſet: puerū ſuū tā dilectū nō in preſepio poſu-
iſſet in medio duū animaliū infanti terribiliū:
Forſitan ipſa in terra nuda quieuit. Nam ni-
bil legitur de eius lecto: quia nec erat ei locus
in diuerſorio. Fac ergo cōparationē tui ho-
minis ignobilis ad regē celi atqꝫ ad reginam
mūdi matrē dn̄i vnigeniti. Fac cōparationē
tui ruſticani et robuſti ad teneritudinē pueri ⁊

puerpere:et teipſū apud te inuenies deteſta/
bilem merito haberi:qui de duricia lecti ⁊ le/
ctiſterniorꝫ vilitate cōqueri preſumis:ac ſi ti/
bi debeātur delitie:quibus caruit deus tuus
et mater eius: Nonne erubeſcis qui talia cō/
moda requiris? Fac cōparationē tui iniuſti
et pctōris ad puerū puriſſimū ⁊ ad matrem
innocentē. Fac inter te et ipſos cōparationē:
et inuenies ꝙ ꝑ ſe nullo indigebant penalita/
tis remedio: Tu vero querēdo cōmoda: pe/
nalitates refugis: quibꝰ ꝑ peccatorū tuorum
remedijs indigeres. Deniqꝫ fac cōparationē
et recognoſce differentiā inter te inſipientem
et puerū illū:qui dei virtus eſt et dei ſapiētia:
qui nō elegiſſet penalitates:nec pro lecto feni
duriciā:niſi in huiuſmodi aliqđ magnum bo/
num latens cognouiſſet:⁊ quodcūqꝫ illud ſit:
eiuſdē boni participiū cū tibi ſimilibus pena/
litatibus cum gaudio cōparabis. Sane ſi ꝑ/
ter bonū implicite tactū de bono penalitati/
bus reſpondente deſideres magis explicite
edoceri:Ecce oportuit chriſtū pati et itaītra/
re in gloriā ſuam. Proinde et tu ſperare ha/
bes per incōmoda patienter tolerata cōſequi
gloriā:et per tormenta tēporalia cōparare ti/
bi delitias ſempiternas.

Decimus liber ꝯtinet cõſolationũ remedia oportuna cõtra illa turbatiua q̃ opponũt ſolatijs et gaudijs ſeu iocũditati hui⁹ ſeculi. Et hꝫ capl'a. VII.

I De cõſolatione ſuper carentia gaudij exterioris.
II De carentia cõfabulationis.
III De ſilentio obſeruando.
IIII De triſticia.
V Qꝺ mali ſepe melius habent in mũdo q̃ꝫ boni.
VI De doloribus.
VII De lachrymis.

De cõſolatione ſuper carẽtia gaudij exterioris. Ca. I.

P Rimo igitur nõ triſteris ſup carẽtia gaudij exterioris: Qꝛ inde mẽs tua a ſecreto interioris gaudij excluditur: ⁊ diuerſis malis paſſionibus per vices ſubijcitur. Vñ Greg⁹. Ut quid taceamus: quot in corpore doleres tolerat q̃ febrib⁹ anhelat: ipſa noſtra ſalus egritudo eſt cui curandi neceſſitas nunq̃ꝫ deeſt. Quot em̃ ſolatia ad vſum viuẽdi querimus: q̃ſi tot egritudini noſtre medicamẽtis obuiamus. Sed ipſum quoqꝫ medicamentũ in vulnus vertit:

quia exqueſito paulo diutius inherentes: eo grauius deficim⁹ qꝺ ꝑinde ad refectionē pa/ ramus. Ipſa quoqꝫ mēs nr̄a a ſecreti interio/ ris gaudij excluſa: modo ſpe decipit̄: modo pauore vexatur: modo dolore deijcit̄: modo falſa hilaritate replet̄. hec Greg⁹. Qui ex di/ ctis ſolatijs finalit̄ infert quattuoꝛ malas aīe paſſiones. De quib⁹ Boeti⁹ loquēs ſic dicit: Gaudia pelle: Pelle timoꝛē: Spēqꝫ fugato. Nec doloꝛ aſſit: Nubila mēs ē: Vinctaqꝫ fre/ nis: Hec vbi regnāt. Inſuper multo meli⁹ eſt gaudio carere: q̄ꝫ de gaudio habito poſtmo/ dū dolere et toꝛmēta ſentire. Nam vt ſcriptu/ ra dicit: Extrema gaudij luctus occupat. Vn̄ ꝛ Greg⁹. Iure reſtat vt q̊t pꝛius in mūdo in/ columes habuim⁹ gaudia: tot poſtmodū de ipſo cogamur ſentire toꝛmēta. Et videtur in/ niti ei qꝺ in apocalypſi de babylone ſcribitur. Quātū gloꝛificauit ſe et in delitijs fuit: tantū date ei toꝛmentū et luctū. Deniqꝫ leta nō ſūt querēda et de triſtibus nō eſt cōquerendū: qꝛ plus cōferunt triſtia q̄ꝫ leta. Vnde Gregoꝛi⁹. Solet leticia arcana mentis apire atqꝫ aperi/ endo amittere: Aduerſa vero cū nos exterius depꝛimūt: interi⁹ cautioꝛes reddunt. Poꝛro dicit Caſſiodoꝛus. Sequenti gaudio confert dulcedinē pꝛemiſſa triſticia. Et pꝛofecto inde

ſequit᷑: q̄ carentia mūdani gaudij eo eſt appe
tenda: quo futuro gaudio celeſti cōfert dulce
dinē. Ita ſane vt ſemꝑ plus ſapiat: qđ quidez
omni ꝑualet gaudio preſenti: ſicut eternū tē
porali. Item de carentia illi⁹ gaudij nō triſte
ris: qđ reſpectu veri gaudij in dño habendo
veraciter rationē habet meroris. Vñ Berñ.
Illud reuera verū eſt gaudiū et ſolū: qđ non
de creatura ſed de creatore concipit᷑: qđ cum
poſſederis nemo tollat a te: cui cōparata oīs
aliūde iocūditas meror eſt: omīs ſuauitas do
lor eſt: omne dulce amarū: omne decorum fe
dū: omne aliud qđ delectari poſſit moleſtum.
hec Bernar. Preterea eo carere bonū eſt: qđ
anima ſanctis meditationib⁹: que vtiq̄ rectū
iudiciū promouent: occupata exiliū reputat
vel carcerē aut luctū deputat vel merorē. Sʒ
ꝓfecto aīa ſpūalib⁹ meditationū incitamen
tis occupata: mundū carcerē vel exiliū: ac ri
ſum et gaudiū luctū reputat et merorē. Vnđ
Aug⁹. Per redēptoris noſtri mortē de tene
bris ad lucē: de morte ad vitā: de corruptione
ad incorruptionē: de exilio ad pãiam: de luctu
ad gaudiū: de terris ad celeſte regnuʒ vocati
ſumus. Quecunq̄ ergo anima ſancta tali
bus fuerit incitamētis occupata: nihil cōcu
piſcit terrenū: nihil trāſitoriū: nihil qđ ad tē

pus arridet:nihil qđ ad p̄ſens delectet:riſūq̄ʒ luctū deputat: et gaudiū in merorem cōmutat:Cui mūdus carcer eſt:celū vo habitatio: cui exultatio de p̄ntibus nulla eſt:qꝛ ī illo tm̄ gaudere appetit q̇ ſup oēs eſt. hec Auguſtin⁹. Jdcirco etiā gaudia de exteriorib⁹ nō ſūt expetēda:quia nō ſūt durabilia. Unđ Seneca. Qui ad gaudiū habendū durabile ſe dirigit: ad interiora ſe cōuertat. Uiri inquit boni gaudiū ē ex bona cōſcientia:Tu iudicas illū gaudere q̇ ridet:anim⁹ eſſe debet alacer ⁊ fidens ⁊ ſup oīa rectuſ: Conculta oīa iſta q̄ forinſecus ſplendēt et đ tuo gaude. Quid eſt aūt de tuo: id eſt: de teipſo et de tua optima parte: volo tibi nunq̄ʒ deeſſe leticiā: volo tibi illam domi naſci:naſcit̄ autē domi ſi intra te ſit. hec Sen̄. Gaudia etiā de exteriorib⁹ ſūt miora gaudijs internis:et ideo nō eſt curandū de eis. Unde Eccleſiaſticus. Non eſt inquit oblectamentū ſup cordis gaudiū. Dicit cordis:nō corporis: ad differentiā riſus corporalis:ad differentiā ſalt⁹ vel circūitus chorealis: ad differentiam oīs ignominioſe exultationis: De qua Salomon dicit in Prouerbijs: Stultoꝝ exultatio ignominia Jgitur gaudiū in dn̄o tāq̄ʒ maius bonū eſt ſemꝑ preferendū:⁊ ꝓ eo cōſequēdo gaudij mūdani carentia letanter eſt ferenda.

Vñ gloſa ſup illud apl'i: Gaudete i dño semp: dicit ſic. Nõ in ſeculo: ſ in dño: id eſt: oĩe bonũ vnde gaudendũ eſt: ſtatuite in deo nõ extra. Sicut em̃ nõ poteſt homo duobus dñis ſeruire: ſic nemo poteſt in ſeculo gaudere ⁊ in dño. Amicus em̃ huius mũdi inimicus dei reputabit. Multũ inter ſe hec duo gaudia differũt: ſũtq3 oĩno cõtraria: nec ſimul in eodẽ eẽ poſſunt. Hec ibi. Carẽtia igit mũdani gaudij nõ eſt niſi remotio obſtaculi reſpectu gaudij in deo habẽdi qđ ſolũ eſt verũ gaudiũ: cui cõparata oĩs aliũde iocũditas meroꝛ eſt. Propter hoc ergo gaudiũ tam cõſolatoꝛiũ in deo habendũ: gaude q remotũ ſit obſtaculũ p carentiã mundanoꝛũ gaudioꝛũ.

De carẽtia ꝯfabulatiõis. Ca. II.

r Curſum de carentia ſolatioſe cõfabulationis et neceſſaria obſeruatione ſilentij nõ cõtriſteris: q̃a ab humanis colloquijs ſeparato ꝓpinquioꝛ eſt deus. Unde in libꝛo patrũ dicit de iohãne ſolitario. Quãto ſe ab humanis curis et colloquijs ſequeſtrabat: tanto illi vicinioꝛ et ꝓpinquioꝛ de⁹ erat. Et certe etiam ad cõfabulandũ ſeu colloquendũ. De⁹ em̃ in tali interna ꝓpinq̃tate homini loquit: ſm illud pſalmiſte: Audiã quid loquat in me dñs deus. Sed et ecõuerſo homo ab alioꝛũ collo

qnijs ſeparat⁹ loquit̃ cũ deo: dicẽte Hierony mo: Sapiẽs nunq̃ ſolus eſſe poteſt: et ſi ho/ minũ inopia fuerit: loquit̃ cũ deo. Et nimirũ deus ſolatij etiã ꝓ ſolatio hũano ꝯſtituit nob̃ ſãctos libꝛos ſolatio habẽdos: Queãdmodũ in libꝛo machabeoꝛũ de ſocietate et amicitia mentione facta: ſbiungitur: Nos nullo indige mus habentes ſolatio ſanctos libꝛos. Nõ er/ go ſũt homines ad cõfabulãdũ neceſſarij: qñ vicem hominũ ſupplẽt libꝛi.

De ſilentio obſeruãdo. Ca. III.

Inſup de cenſura ſilentij nõ debes cõtri ſtari: quia multa bona ſolet opari. Vitat eñ et declinat peccatũ. Unde Ambꝛo. Plu/ res eñ vidi loquẽdo in peccatũ incidiſſe: vix quẽquã tacẽdo. Sapiẽs ergo eſt qui nouit ta cere. Eſt etiã virtutũ fundamentũ. Uñ itidez Ambꝛo. Silentij patiẽtia: opoꝛtunitas loqn/ di: et cõtemptus diuitiarũ: ſunt maxima fun/ damẽta virtutũ. Itẽ vincit malũ. Uñ Chꝛy/ ſoſtom⁹. Malũ hominẽ tacẽdo melius q̃ re/ ſpõdẽdo vincere potes. Itẽ declinat nocumẽ tũ. Uñ Valeri⁹ maximus. Solon cũ alijs lo/ quẽtib⁹ taceret: interrogat⁹ vtrũ ꝓpter inopiã verboꝛũ: an q̄ ſtultus eſſet taceret: Reſpõdit: Nemo ſtultus tacere poteſt. Cur igit̃ ſolus linguã cohibes? Quia inquit locutuz eſſe me

aliquādo penituit: tacuiſſe nunq̄. Iuxta illud Nā nulli tacuiſſe nocet: nocet eſſe locutū. hec Cato. Silentiū etiā pbat ſapientē virū. Vn̄ Seneca. Taciturnitas ſtulto homini p ſapientia ē: tacere qui neſcit: loqui neſcit. Itē ſeruat ſecretū et loquēdi modū. Vn̄ itidē Sene. In hoc incūbe vt libentius audias q̄ loq̄ris. Qd̄ tacitū eſſe velis nemini dixeris. Aurib⁹ frequētius q̄ lingua vtere. Quicq̄d dicturus es anteq̄ alijs tibi dixeris. Itē nutrit gratum et ornatū verbū. Vn̄ Greg⁹. Quaſi quoddā nutrimentū verbi eſt cēſura ſilētij: et recti qn̄q̄ excreſcentiā ſermonis accipit: q̄ pri⁹ ordinate p humilitatē taceret. Et vniuerſaliter pdeſt multū. Vn̄ Sene. Nihil eque pderit q̄ q̄eſcere ⁊ minimū cū alijs loq̄ ⁊ plurimū ſecū.

De triſticia. Caplm̄. IIII.

CEterum triſticia non debet te grauare: q̄ remediū habet laudabile in tua cōſtitutū poteſtate: deo ad hoc parato ſpecialiter cooperari. Vn̄ Aug⁹. Vis nunquā eſſe triſtis bene viue: bona vita ſemp gaudiū habet. Audi et aplm̄ qui admonet dicēs: Gaudete ī domino ſemp. Qd̄ Thomas ſic poſtillat. Sēp gaudet in deo: q̄ quicq̄d malum pueniat eſt incōparabile bono qd̄ eſt deus: et ideo nulluz malū īterrūpit. Et iterū: Aliqn̄ vo interrūpit

ꝑ triſticiã tēporalē: qđ ſignificat imꝑfectionē gaudij. Qñ eñ q̇s ꝑfecte gaudet ñ interrũpit de re parũ durãte. Audi etiã eundē apl'm mo/nentē nos vt vel ſimus ſpe gaudētes. Cõſtat eñ ꝙ triſticiã patientē: nõ ſolum cõſolaretur: ſed etiã ſtatim ei gaudiũ ſupinduceret ꝑmaxi/mũ certa ſpe habita de cõſequēdo poſt breuē vitã: vitã triſticie neſciã: omniqꝫ gaudio ſup/abundantē in adeptione glorioſi regni. Pro/fecto ergo ꝓpter ſpem huiuſcemodi quecunqꝫ triſtia iuſti deo ſeruiētes patiãtur: nõ aliud re ſtat eis niſi cõtinuo gaudio gratulari: preclaro exemplo quorundã monachorũ ſub patre Apollonio deo ſeruientiũ: De quib⁹ in patꝝ libro ſic dicit. Supra modũ leticia ⁊ gaudiũ inerat eis: et tanta exultatio: quanta ab vllo hominum poſſit haberi in terris. Nullus in eis omnino triſtis inueniebat. Monebat eos pater Apolloni⁹ dicēs: nõ oportere ineſſe tri/ſticiã his q̇b⁹ ſalus in deo eſt et ſpes in regno celoꝝ. Triſtētur aiebat gētiles: lugeant iudei: plangãt ſine ceſſatione pctõres: iuſti vero le/tētur. Nã ſi hi q̇ terrena diligunt ſuꝑ caducis rebus letãtur: nos qui tãte gl'ie ſpem: ⁊ eterni/tatis habemus expectationē: cur nõ omnino exultatione gloriemur? An nõ ap'ls ita admo net dicēs: Semꝑ gaudete: in oībus grãs agi/

te:·hec ibi. Ut etiam de triſticia non triſteris: Audi verba veritatis dicentis: Triſticia ve/ſtra vertet̃ in gaudiũ. Profecto ſi cui ꝑmitte/retur ab eo qui eſſet verax et potens facere ꝑ/miſſum: ꝙ omẽs illius lapides verteret in au/rũ: vtiqꝫ cõgregaret lapides q̃ꝫ plures poſſet et maiores. Nũc aũt ꝑmittit̃ nobis ab ipo q̃ veritas eſt et potens ſuꝑ om̃e qd̓ eſt: ꝙ triſti/cia nr̃a vertet̃ in gaudiũ: ideo multũ libenter debemus ſuſtinere triſticias hu9 mũdi ꝛ ꝑſſu/ras. Et potius plures et maiores: qꝛ ſecũdũ multitudinẽ et magnitudinẽ dolorũ erit mul/titudo et magnitudo cõſolationũ. Deniqꝫ for/te triſtaris et penitẽtia duceris ſpecialiter de preteritis: vt de via quã feciſti vl̓ de actu quẽ ꝑegiſti aut neglexiſti: et dicis forte ꝓpter euen/tum triſtabilẽ: quoniã infortuniũ eſt ſecutum: puta amiſſio rerum: vel membri perditio: aut infirmitas multũ grauis. Sꝫ heccine occaſio triſticie nõ eſt ſufficiẽs: falliqꝫ videris cũ de di/cta cogites cõſequẽtia minime forſitan neceſ/ſaria. Cogita ergo magis: ꝙ ſi ꝑ aliã viam ve/niſſes: vel ſi nõ tale opus ꝑegiſſes: vel ſi nõ ta/le opus neglexiſſes: damnũ multo maius vel periculũ aut forte mortẽ incurriſſes. Quicq̃d igit̃ aduerſi tibi acciderit: cogita id deo volẽ/te factũ eſſe et ꝓ tuo meliori.

Qd mali ſepe meli⁹ habēt in mū‑do ꝙ̄ boni. Caplm. V.

p Reterea de eo nō debes cōqueri ꝙ mali in h mūdo melius habent ꝙ̄ boni: indu‑ēdo ad hoc querelā antiquoꝝ: ſcȝ Dauid di‑entis: Zelaui ſup iniquos pacē peccatoꝝ vi‑ēs: vel Hieremie idem ſic cōquerētis: Qua e via impiorum ꝓſperatur: Aut ceterorum milia cōquerentiū: quia nō modicū erras ſi ō ſint tibi ſignū in bonū. Dato em̄ ꝙ iniuſti e exteriori pace plus habeāt: minuſqȝ ab ex‑a ꝙ̄ iuſti impugnent: Ecōuerſo tamen iuſti e interiori pace plus habent minuſqȝ ab in‑a impugnātur. Vn̄ Caſſiodorus. Cū pecca‑res vidētur eſſe locupletes multiſqȝ dn̄ari opulis: aut in mundo non eſſe qd̓ timeant: acē habere putant: Sed pax illa cū cōſcien‑a litigat ſemp et rixatur intrinſecus: et cū ho ē nō habeat: ſecū decertat. Hec Caſſiodor⁹. Sed tu ↄſidera quid melius ſit: ab intra pacē abere aut ab extra. quid ve periculoſius ſit: extra impugnari vel ab intra: Profecto ſi imici hoīs domeſtici eius. Si dn̄s aliqs pu‑naturus: intraneos ſui exercitus timere ha‑eat: multo piculoſius eſt ꝙ̄ ſi ab extraneis npugnetur. Qui ergo iuſti ſūt melior ſors il‑rū eſt etiā in hoc mūdo ꝙ̄ ſit ipſoꝝ pctōꝝ.

Nā ꝛ teſte Auguſtino: oīs inoꝛdinatꝰ animꝰ fit ſibiipſi pena. Inſup ꝙ mali in hoc mūdo plus ꝙ̄ boni ꝓſperētur: hoc fit diuina diſpē-ſatione ad nr̄e ſalutis augmentū et gloꝛifica-tionis documentū. Per hoc em̄ boni admo-nētur potioꝛa: ꝛ q̄ mali cōmunicare n̄ poſſūt: bona querere ſibi vl̄ in ſtatu gloꝛie reſeruata. Suppoſito igit̄ iuxta querelā antiquā: ꝙ ma-li in hoc ſeculo plus ꝙ̄ boni ꝓſperent̄: hoc q̄-dē erit reſurrectionis future: in qua diuina iu-ſticia ab oībus exigente cōceſſa bonis multo melius ꝙ̄ nūc malis: et malis multo peiꝰ erit ꝙ̄ nūc bonis: euidens argumentū. Quod ni-mirū argumentū plus de bono cōtinet ꝙ̄ ſit om̄e malū in bonoꝝ aduerſitate: vel ꝙ̄ ſit om-ne bonum ꝓſperitatis impioꝝ. Deniqȝ aud Chꝛyſoſtomū ꝓpoſito cōcoꝛdantē. Nemo in-quit vidēs malignos ꝓſperitate gaudere tur-betur: nō eſt em̄ hic retributio malignitatꝫ ne-qȝ virtutis. At ſi aliquādo cōtigerit vt aliqu ſit retributio vel malicie vel virtutis: nō tam ſcḋm cōdignū eſt: ſed veluti quidam guſtu vel iuſticie vel iudicij: vt qui reſurrectionē n credūt talibus doceātur. Quādo itaqȝ vide-mus malignū diteſcere nō ſubꝛuamur: et qi videmꝰ bonū mala pati nō turbemur: illic co-rona: illic ſupplicia. Eſt et alia ratio: qꝛ nō po

eſt malus in omnibus malus eſſe: ſed aliqua
bona habet: neq; bonus in oībus bonus eſſe
ſed aliqua habet pctā. Quādo ergo habet ꝓ
ſperitatē malus: malo: id eſt: ad malū capitis
ſui eſt. Cum em̄ ꝓ illis paucis bonis retribu
tionē hic accipit: illic iam plenius punieť.

De doloribus. Caplm̄. VI.

p Orro ſi ſcires virtutē doloris de dolore habito nō doleres. Ecce em̄ aufert hoſtibus: id eſt nr̄is temptatorib⁹ oportunitatē alloquēdi nos ad temptādum. Nimirū: ſicut in cordibus ocioſis et ſecularit̄ gaudioſis hoſtes huiuſmodi tenēt ſua perlamēta ad ꝑficiē dū tēptamēta: ita et ecōtra oportunitatē non hn̄t talit̄ loqn̄di dolēti: id eſt: corde tribulato. In huius rei figura de fatuis amicis iob ⁊ fictis ad temptandū: ſignificationē hoſtiū anime gerentibus: dicit̄ in libro Job. Nō loquebant̄ ei verbū: videbāt em̄ dolorē vehementē ſenſus eius. Igitur de dolore nō doleas conquerēdo: ſed ⁊ multo potius gaudēdo dicas: O felix dolor q̄ ſic os obſtruit peſſimi īimici.

De lachrymis. Caplm̄. VII

d Eniq; de lachrymis nō ſic doleres ſi tu ſcires quā vim haberēt lachryme. Contra dolores quippe illo faciēte q̄ dicitur: in fletu ſolatiū: ipe lachryme quodā ſolatio dolorē

cordis magnũ minuũt:ac preter refectionẽ et alleuiationẽ mẽtis ad refrigerationẽ pectoris et ſolamen triſtis cum per oculos exeunt: dolorẽ vna ſecũ euaporare faciũt. Unde Petrꝰ bleſenſis. Multis ſolatia ſunt lachryme: ⁊ ex parte maxima magnitudinẽ doloris minuũt. Dolor ſiquidẽ ſpẽm ignis gerit: qui dũ plus tegitur plus igneſcit. Uñ et Ambroſius. Paſcũt frequenter lachryme et mentẽ alleuiant: fletus refrigerant pectus et meſtũ ſolant̃. Eſt enĩ pijs affectibus quedam flendi voluntas: et plerũqꝫ lachrymis grauis euaporat dolor. Rurſum fletũ et lachrymas: cõſolatio ⁊ exultatio ſolent ſequi. Uñ ipſe ſaluator dicit: Beati qui lugent quoniã ipſi cõſolabunt̃. Et pſalmiſta dicit. Qui ſeminat in lachrymis in exultatione metet. Inſup pie lachryme terrã cordis irrigant et fecũdant. Uñ Gregꝰ. Irriguũ ſupius accipit aĩa: cũ ſe lachrymis regni celeſtis deſiderio affligit. Item ardorẽ cõcupiſcẽtiarũ ſedant. Uñ itidẽ Gregꝰ. Flammã ſuggeſtionũ diaboli citiꝰ extinguit vnda lachrymarũ. Itẽ omnẽ ſpũalem infirmitatez ſanãt. Uñ in Job de deo dicit̃: Merentes erigit ſoſpitate. Itez animã mundant et ſponſã regis celi ꝑparant. Uñ Caſſiodorus. Fletus eſt lauacrũ culpaꝝ: abſolutio peccatoꝝ. Itẽ oculũ

cordis clarificāt. Uñ Gregori⁹. Mēs lachry/
mis baptizata: in cōtemplatione videt lympi
dius. Item mētis ſerenitatē et trāquillitatem
cauſant. Uñ Chryſo. Sicut poſt vehemētes
imbres mūdus aer et purus efficiť: ita etiam
poſt lachrymarū pluuias ſerenitas mētis ſe/
quitur atq; tranquillitas. Itē mentē eleuant.
Uñ in pſalmo. Aſcēſiones in corde ſuo diſpo
ſuit in valle lachrymaꝝ. Itē mentē inebriant.
Uñ Bernar. Illas lachrymas vere in vinuz
mutare dñm dixerim: que fraterne cōpaſſio/
nis affectu in feruorē ꝓdeūt caritatis: ꝑ qua
etiā ad horā tuiꝰ ip ſius immemor ſobria qua/
dā ebrietate videris. Item holocauſta impin
guāt. Uñ Greg⁹. Holocauſtū aridū eſt bonū
opus: qđ orationis lachryme nō impinguāt.
Holocauſtū pingue eſt hoc bonū opus quod
cū agitur etiā lachrymis impinguatur. Item
hoc qđ homo vult a deo impetrabit. Unde
Chryſoſtomus. Nemo aliqñ flens ad deū ac/
ceſſit qui non qđ poſtulauit accepit. Nullus
ab eo beneficia dolenter optauit qui nō impe
trauit. Ipſe eñ eſt qui cōſolatur flentes: dolē
tes curat: penitētes informat. Demū ſi virtu/
tē lachrymarū quā contra gehennam habent
agnoſceres: nec gehennā multū timeres: nec
de lachrymis dolores ſed gauderes. Uñ audi

verbũ cuiuſdã epi ad piam matrẽ Auguſtini
ꝓ ſalute filij lachrymantẽ. Impoſſibile eſt in/
quit tantarũ lachrymaꝝ filiũ perire. Sed nõ
minus efficaces ſunt ꝓprie lachryme ad dele/
tionẽ damnabilis culpe. Nempe cuiꝰ omnis
vita ꝑdita eſt: quiqꝫ eterne dãnatiõi ꝓpinqui/
or eſt: ꝑ pias lachrymas reſtituit in integrũ:
vt vlterius in eo integer ſpũs perſeueret. Vñ
Hieronymꝰ. Petrũ ter negantẽ in locũ ſuum
amare reſtituere lachryme. Vñ ⁊ Gregorius.
Tempus redimimꝰ quãdo pactam vitã quã
laſciuiendo ꝑdidimus flendo reparamꝰ. Ui/
ro etiã modo fletus et pie lachryme regnũ ce/
lorũ optinẽdi ac ꝑ cõſequẽs gehennã euaden/
di ꝯferũt ſecuritatẽ. Quippe lachryme huiuſ/
modi quaſi vi quadam norunt regnũ celorũ
obtinere. Vñ Gregꝰ. Regnũ celoꝝ rapi vult
nr̃is fletibus: qđ nr̃is meritis non debet. Vñ
⁊ dicit Auguſtinꝰ: ꝙ lachryme violente ſũt in
ꝑcibus. Vñ etiã Hyeroñ. O lachryma humi
lis: tua ẽ potẽtia: tuũ eſt regnũ celorũ: tribu/
nal iudicis nõ vereris. Delictorũ tuorũ accu/
ſatoribus ſilentium imponis: non eſt qui te
accedere vetet. Si ſola intres vacua non re/
dibis: magis crucias diabolũ ꝙ̃ pena inferna
lis. Quid plura? Uincis inuincibilẽ: ligas oĩ/
potentẽ: inclinas virginis filiũ. hec Hieroñ.

Sic itaq teſte euangelio: Regnũ celorũ vim patiť et violenti rapiũt illud: Qui ſcʒ ipm ſibi dari poſtulāt precibus lachrymoſis. Et breuiter tāto minus a ꝯſolatione modo vacuᵘ eris: quāto vberiores lachrymas emiſerꝭ. Et tādē teſte Gregorio: momētaneos fletus tuos: deus eterno cōſolabitur gaudio.

Undecimus liber cōtinet cōſolationũ remedia oportuna contra illa turbatiua que opponuntur libertati. Et habet capľa. IX.

I De cōſolatione ſupꝰ ſeruitute.
II De iugo obediētie et preceptis dei.
III De obedientia ſupioribꝰ exhibēda
IIII De carentia ꝓprie voluntatis.
V De votoꝝ obligatione.
VI De mundi relictione.
VII De ingreſſu religionis.
VIII De preſſura captiuitatis.
IX De excommunicatione et alijs cenſuris inflictis.

De ꝯſolatiōe ſup ſeruitute. Ca. I.

Primo ergo noli de ſeruitute et libertatis carētia turbari: Sed attēde q̧ hi q̄ ſerui dicũť: nō ſũt ſimpli-

citer ſerui:nec magis oppreſſi ꝙ̄ communite
dñi qui reputanẗ liberi. Vñ Bernar. Volun
tati nec leges imperāt nec principeſ dñantur
ſed libera eſt maxime ſi ſpū ducitur: quia vb
ſpūs ibi libertas. hec Bernar. Si ergo corp
ris conditio te cōtriſtet:eſt qđ te merito cōſo
lari poterit: videlicet libera conditio potioris
tue portionis:que ſe extendit ad promerend
gaudia ſempiterna. Domini etiā qui eſtimā
liberi: cōmuniter etiam ſūt ſuis ſeruis magis
oppreſſi atqꝫ turpiori addicti ſeruituti. Supe
quē em̄ plures regnāt:cōſtat illū magis ſerui
eſſe. Sed ꝓfecto cōmuniter accidit ꝙ ſup do
minos q̇ ꝓpter libertatē minus timent:plures
regnāt:ſaltē turpes paſſiones:quibus magis
ſuccūbere cōſueuerūt ꝙ̄ timorati:et ideo ſeq
tur ꝙ ſūt magis ſerui. Vñ Ambro. Seruit q
cūqꝫ vel metu frangiẗ vel delectatione irreti
vel cupiditatibus duciẗ vel indignatione ex
aſperaẗ vel merore deījcitur. Seruilis eſt em̄
oīs paſſio. hec Ambro. Igitur ſi vis realiter
liber eſſe:eſto bonus: vtpote vitans turpitu
dines et liber cenſeberis. Unde Tullius. Li
ber is eſt eſtimandꝰ qui nulli turpitudini ſer
uit. Vñ Auguſtinus. Bonus etiā ſi ſeruit li
ber eſt:malus aūt ſi regnat ſeruꝰ eſt: nec vniꝰ
hoīs:ſed quod grauius eſt:tot dñorum:quot

vitioꝝ.hec Aug⁹. Is quippe ꝗ facit peccatū quocunqꝫ dn̄o gloriet: teſtante ſaluatore:ſeruus eſt peccati:ſcꝫ ſeruitute culpe: a qua fili⁹ dei ꝗ peccatū nō fecit habet liberos reddere.

De iugo obedientie et preceptis dei.Caplm̄.II.

p Orro o homo nō debes triſtari de preceptis dei ⁊ iugo obedientie:imo plurimū gaudere ꝙ dignatur deus obedientiā a te requirere: eo quidē fine vt et tu ſi feceris qđ requirit: hoc quod ab eo requiris infallibilit̄ ꝯſequaris. Vn̄ Johannes in ep̄la ſua:Si cor noſtꝝ nō reprehēderit nos fiduciā habemus ad deū ꝙ quicq̇d petierimus ab eo accipiem⁹ qꝛ mādata ei⁹ cuſtodimus. Unde et ille cecus natus ⁊ a xp̄o illuminatus dixit: Si quis dei cultor eſt et voluntatē eius facit hūc exaudit. Vn̄ et Iſidorus. Nō impetrat a deo bonum qđ poſcit qui eius legi nō obedit:Si enim id qđ deus precipit facim⁹: id qđ petimus ſine dubio obtinemus. Hec Iſidorus. Neminē deus ad impoſſibile cōſtringit:ſed nec ad graue aliqđ. Iugū em̄ meū inquit ſuaue eſt ⁊ on⁹ meū leue. Quippe alleuiat iugū dei remunerat iōis effectus. Vn̄ ſup illud in Threñ: Bonū eſt viro cū portauerit iugū dn̄i ab adoleſcentia ſua:dicit gloſa:Eſt iugū dn̄i leue rele

uatũ ſpe remunerationis eterne. Inſup alle/
uiat iugũ dñi amoroſus affect⁹. Uñ Hierõn.
Nihil amantib⁹ durũ: nullus labor difficilis:
amem⁹ ⁊ nos xp̄m et facile videbit̃ eſſe diffi/
cile. Nēpe p̄cepta domini cũ ſint funiculi at/
tractiui et amoris vincula vnitiua: ipſum ho/
minē ad deũ trahũt et cũ deo artius ſtringũt
atq̧ in amore vniũt. De quibus funiculis et
vinculis dñs p Oſeã ꝓphetã dicit: In funicu/
lis adã trahã eos: in vinculis caritatis. Dicit
adam: vtpote cui primo preceptorũ vincula
iniecta ſũt. Per obedientiã quoq̧ preceptoꝝ
dei: homo beatã vitã meretur aſſequi. Unde
ipſe ſaluator in euãgelio: Si vis vitã ingredi
ſerua mãdata dei. Deniq̧ põdera bonũ obe/
diētie ſicut xp̄s ponderauit: ⁊ eũ ſeq̇ nõ vere/
cũderis. Uñ Bernar. Demētote fr̄es: chri/
ſtus ne pderet obedientiã perdidit vitã. Qui
in ſignũ ꝙ mãdato p̄ris obediendo mortem
ſuſtinebat: inclinato capite tradidit ſpiritum.
Inclina ergo et tu caput tuũ: caput anime: ca
put ſcilicet tue ſuperbe voluntatis: que tanq̃
caput imperat membris alijs. Inclina illud
et humiliare ſub potenti manu dei: immo vel
ſub capite omnipotēti: Quippe ipſius immē/
ſa dignitas hoc requirit et omnē in hac parte
verecundiã excludit. Magni ergo valoris eſt

pꝛeceptis dei obedire.

De obediētia ſuperioꝛibus exhibenda. Caplm. III.

SEd et tanti eſt alterius ſuperioꝛis pꝛeceptis obedire ꝓpter deum: cū in hoc magis deo obediatur ꝗ̄ ip ſi ſupioꝛi: dicente apoſtolo: Serui obedite ꝑ oīa dn̄is vr̄is: quodcunqꝫ facitis ex animo operamini ſicut dn̄o et non hominibus: ſcientes ꝙ a domino recipietis retributionē. Unde et Bernar. Quicquid vice dei pꝛecipit homo quod nō ſit certum diſplicere deo haud ſecus omnino eſt accipiendū ꝗ̄ ſi pꝛecipiat deus. Unde ⁊ Thomas de aquino. Nihil maiꝰ homo poteſt deo dare ꝗ̄ ꝙ ꝓpꝛiā voluntatē ꝓpter ipſum alterius ſubijciat voluntati. Un̄ in ſumma virtutū. Multū gloꝛificat deum vere obediens qui facit beneplacitum dei: cū deus hoc ei mandat etiam per vilem ꝑſonā: et tanto eſt gloꝛia dei maioꝛ: quanto perſona illa eſt vilioꝛ. hec ibi. Sed et vlterius tāto magis gloꝛificatur obediens: quanto ipſe magis deum gloꝛificat. Et ꝑfecto de pꝛimo ad vltimū ſeqtur: ꝙ q̄nto vilioꝛi q̄s ꝓpter deū obedierit: tāto gl'ioſioꝛ ipſe erit. Un̄ Augꝰ: Bonus ſi fuerit q̄ tibi pꝛeeſt nutritoꝛ tuꝰ ē: malus ſi fuerit tēptatoꝛ tuꝰ eſt:

et nutrimēta libenter accipe et in temptatiōe approbare. Un̄ ⁊ in ſūma virtutū: Nō te moueat magiſter imperitus: indiſcreta poteſtas: ſcꝫ quo minus ꝑfecte obedias: nō tm̄ bonis ⁊ modeſtis ſ; etiā diſcholis. Ut aūt dicit Bernardus: perfecta obedientia maxime in inſipiente eſt indiſcreta: hoc eſt nō diſcernere qd vel quare ſibi p̄cipiatur: ſed ad hoc tm̄ niti vt fideliter et humiliter fiat qđ a maiori p̄cipit̄. Profecto ipſa obediētia q̄buſuis bonis alijs libere factis ꝓpter deū dinoſcitur preferenda. Un̄ in Eccleſiaſtico dicit̄: Melior eſt obediētia q̄ꝫ ſtultorum victime: quaſi ſupponat̄ illos ſtultos eſſe qui bonū obediētie nō ꝑficiūt: ſed negligūt: volētes magis alia ꝑ voluntate ꝓpria deo victimare. Nimirū dn̄s in domo ſimonis diſcubuit. Simon aūt obediēs interp̄tatur: et ſic domus ſimonis eſt domꝰ obediētis. Quid igit̄ eſt dn̄m in domo ſimonis diſcubuiſſe: niſi q ꝑ obediētiā hō domꝰ dei efficit̄: Deniqꝫ ſicut hoīem ſua inobediētia de paradiſo eiecit: ita obedientia in paradiſū hoīem introduxit. Nimirꝫ chriſtus eduxit diſcipl'os foras in bethaniā: et bn̄dicens illis ferebat̄ in celū: Felix quē ducit dn̄s ī bethaniā: id eſt in domū obediētie. Nam ſperare poteſt p̄ alijs q et ipe poſt chriſtū in eodē loco aſcenſur̄ ſit

in celum. Merito aũt qui ſũt huiuſmodi ſup alios exaltant̃: exemplo xp̃i: q̃ factus eſt obe/diens vſqȝ ad mortẽ: ꝓpter qđ et deus exalta/uit illum. Porro pfecte obediens parũ vel ni/hil pati habet in futuro. Nã in vere obediẽte xp̃s viuit et operatur: dicẽte apl'o: Uiuo ego iã nõ ego: viuit in me xp̃s. Nec ẽ veriſiľe ꝙ de⁹ ſit ĩ futuro eoꝝ operũ vltor q̃rũ h̃ ẽ actor. Sȝ ⁊ magni lucri ẽ obediẽtia. Subdit⁹ eñ pfecte obediẽs q̃ſi meret̃ cõtinue: qꝛ ñ ſolũ circa bo/na exeq̃ndo: ſed etiã dubia: qñ nõ ſuo ſenſui: ſȝ ſenſui et voluntati innititur ſui ſupioris. Ma/nifeſto eñ peccato circũſcripto ſi hoc qđ ei in iungit̃ aliq̃d peccati vel piculi in dubio conti/neret: nõ ei eſſet ſed ſupiori cuius ſenſui et vo/lũtati innitit̃ imputãdũ: et ſic ei de ſuis ſupio/ribus poteſt dici: In manibus portabũt te ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Nimirum ſubditus nõ ſolũ non peccat ſed etiã meret̃ ſi in dubio obediat ſuo ſupiori: in quo caſu me/lior eſt conditio ſubditi q̃ȝ ſui ſuperioris cui obedit: vel quẽ iuuat in cauſa ꝓbabiliter du/bia: quãuis ſecundũ veritatẽ ſit iniuſta. Fa/cit ad hoc ſentẽtia Auguſtini habita ĩ decret'. Profecto obedientia eſt q̃ſi nauis inſtitoris. Nempe ſicut ille in naui etiã quieſcẽs: come/dẽs vel bibẽs illuc ꝓcedit quo quidẽ tendit:

qꝫ nō ſuo ſ motu mouet̄ alieno: ita ⁊ obediēs in religione etiā quieſcēdo: comedēdo ⁊ bibēdo ad portū ſalutis peruenire meretur.

De carētia ꝓprie volūtatis. Ca. IIII.

c Eterū nō triſteris de ꝓpria carentia volūtatis: q̄ grāde malū eſſe predicat̄: ⁊ q̄ ceſſante hō a grādi malo ꝯſeruat̄. Vñ Berñ. Grande malū eſt ꝓpria voluntas. Et iterum. Ceſſet volūtas ꝓpria et infernus non erit. In quē em̄ deſeuiet ignis: niſi ī ꝓpriā voluntatē: Nā ꝓpria volūtas deū impugnat: ⁊ aduerſus eū extollit̄: ipſa eſt que paradiſū ſpoliat: infernū ditat: ſanguinē xp̄i euacuat: ⁊ ditioni diaboli mūdū ſ̄biugat. hec Bernar. Deniqꝫ multū valet ꝓprie volūtatis abdicatio: qꝫ ꝓpriam voluntatē abdicās habenſqꝫ ꝓmptū animū voluntati dei vel alterius ꝓpter deū obediēdi in omnib⁹: talis pro infinitis a deo remunerabitur que nunq̄ eſt facturus: Quia qui ꝑfecte volūtati alteri⁹ ſuā iā ſubiecit: is multa et maxima quāuis vix poſſibilia ſecundū equiualētiā in ordine ad mercedē capiendā iam ꝑfecit: ſcilicet om̄ia que ille precipere potuit: quāuis ea realiter non fecerit nec vnquā facturus ſit. Unde Hieronym⁹. Perfecta voluntas faciēdi pro opere reputat̄ facti. Et iteruꝫ: In lege opera requirūtur: in euangelio volūtas que

ritur:que et ſi effectū nō habuerit tñ premiū nō amittit. Uñ ꝛ Aug⁹. Quicqd vis ꝛ nō potes:factū deus reputat. Uñ etiā Greg⁹. Nō eſt manus vacua a munere ſi arca cordis plena fuerit bona volūtate. Inſup ꝓprie volūtatis ꝓpter obediētiā abdicatio opa minora deo facit maiorib⁹ eſſe groſiora. Uñ Thomas de aquino. Quia neceſſitate aliq̄ faciēdi q̄ ſcd̄m ſe nō placēt: p votū obediētie homo ſe ſbijcit ꝓpter deū:ex eo ipſo ea que facit ſūt deo magis accepta ſi etiā ſint minora: qꝛ nihil homo maius deo dare poteſt: q̄ꝫ vt ꝓpriā voluntatē ꝓpter ipſū alteri⁹ volūtati ſbijciat. Uñ in collationib⁹ patrū dicit: deterrimū gen⁹ monachoꝝ eſſe ſarabaitarū:q̄ abſoluti a ſeniorū iugo hn̄t libertatē agēdi qd̄ libitū fuerit:ꝛ tamē magl̄ q̄ꝫ hi q̄ in cenobijs degūt:opibus:dieb⁹ ꝛ noctib⁹ cōſumūtur. Hec Thomas.

De votorū obligatione. Ca.v.

r Urſū nō debes triſtari ſup votorū emiſſorū obligatione:ſ magis cōſolari. Uñ Aug⁹. Nō te vouiſſe peniteat: imo gaude tibi iā nō licere qd̄ cū tuo detrimēto licuiſſet. Felix neceſſitas que ad meliora cōpellit. Denicꝫ ſcd̄m thomā aquinēſem:ꝓpter tria meli⁹ eſt aliqd facere ex voto q̄ꝫ ſine voto. Prīo:qꝛ vouere eſt actus latrie:q̄ eſt virt⁹nobiliſſima:

qđ autē imperatur a virtute nobiliſſima me/
lius eſt et magis meritoriū. Secūdo: quia q̄
vouet magis ſe deo ſubijcit q̄ȝ ille qui nō vo/
uet: ſicut ille qui arborē dat cū fructu: magis
dat q̄ȝ qui dat tm̄ fructū. Tertio: q: voluntas
ꝑ votū immobiliter firmatur ad bonū facere.
Facere autē aliquid ex voluntate ad bonum
firmata: hoc ad ꝑfectionē ꝑtinet virtutis. hec
ille. Sane illud qđ cadit ſub voto: vel ſcit̄ eſſe
bonū: vel malū: vl' q̄le ſit ē dubiū. Si dubiū:
facile poterit in certū bonū cōmutari. Si ꝟo
bonū quo nō eſt aliud melius: cōſolatoria de/
bet eſſe ad ipſum implēdū obligatio felici ne/
ceſſitate exiſtente que cōpellit ni meliora. Si
autē cōtriſtat: q: aliud incōpoſſibile meli⁹ eſt
eo: facile poterit eo in melius commutato tri/
ſticia ceſſare: Immo circa bonū et meli⁹ au/
di Bernardū: Ego inq̄t nō arbitror minora
vota impedire debere maiora: nec deū exige/
re qđ tanq̄ȝ ſibi ꝓmiſſum bonū ſi ꝑ eo meli⁹
aliq̄d fuerit ꝑſolutū. Porro ſi qđ ſb voto ca/
dit malū eſſe dinoſcit̄: nō cōtriſtet votū: quia
non eſt obligatoriū: dicēte Iſidoro: In ma/
lis ꝓmiſſis reſcinde fideȝ: in turpi voto muta
decretū: qđ incaute vouiſti nō facias: Impia
eſt ꝓmiſſio que ſcelere adimplet̄. Deniq̄ȝ cir/
ca id quod euentu malū fit: doctores ſic diffi/

niũt. Illud inq̄unt qđ in aliq̄ euentu eſt bonũ in aliquo malũ: nõ obligat niſi ꝑ euentu bo/no: vt votum Jepte: de quo dicit̃ in libro Ju/dicũ. Vñ Thomas aq̄nenſis: Quicq̄d votuȝ fiẽdũ impediret ſi pñs eẽt: etiã facto voto ob/ligationẽ aufert. Vñ ſi aliq̄d poſſibile cũ vo/uet̃ poſtea fiat impoſſibile: tollit̃ obligatio.

De mundi relictione. Ca. VI.

p Ꝓro mũdũ relinquere eſt vincula val/de periculoſa euadere. Vñ Aug⁹. Vin/cula huius mũdi aſperitatẽ habent verã: fal/ſam iocũditatẽ: certũ dolorẽ: incertã volupta tẽ: durũ laborẽ: timidã quietẽ: rem plenã mi/ſerie: ſpem btĩtudinis inanẽ. Et iterũ. Mũd⁹ iſte ꝑiculoſior eſt bland⁹ q̃ꝫ moleſtus: ꝛ mag̾ cauẽdus cũ ſe allicit diligi: q̃ꝫ cũ admonet co/gitq̄ꝫ cõtemni. In hoc mũdo nõ timere: nõ la/borare: nõ ꝑiclitari impoſſibile eſt. Et iteruȝ. Ibi nihil niſi fragile plenũ periculis: per que pericula ꝓuenitur ad maiuſ periculũ. Pereãt ergo hec omnia: et dimittam⁹ hec vana ꝛ ina/nia: cõferamus nos ad ſolam inquiſitionẽ eo/rũ que finẽ nõ habent. Vita hec miſera mors incerta: cito obrepit: ꝛ poſt ħ negligentie ſup/plicia luenda ſunt. hec Aug⁹. Quare merito mũdus relinquẽdus eſt ꝓpter chriſtũ dulcem refectionẽ: q2 teſtante Bernardo: cui chriſtus

incipit dulceſcere: neceſſe ē amareſcere mūdū

De ingreſſu religionis. Ca. VII.

e T profecto habitare in clauſtro merito plus delectat: qḋ paradiſo voluptatis cōparaē. Vñ Petrꝰ raneñ. Juxta ſentētiā cordis mei ſi paradiſus in hac vita pñti eſt: vl' in clauſtro vl' in ſcholis ē. Quicqḋ eñ extra hec duo eſt: plenū eſt anxietate: inqetudine: amaritudine: formidine: ſollicitudine et dolore. Vñ et Bernar. Uere clauſtrū eſt paradiſus: hic prata virentia ſcripturaꝝ: hic pariē fluēs lachrymarū vndoſitas: quā de puriſſimis affectibus amor ille eliquat: hic eñ ſūt arbores emīnētiſſimi chori ſanctoꝝ: et nulla eſt q̄ non multa fructus gaudeat vbertate: hic ē illa ſblimis mēſa: in qua deus et cibās eſt et cibus: munerās et munus: offerens ⁊ oblatū: conuiua et cōuiuiū: Hic cōgeſte ſūt omipotētis diuitie: hic refuſa eſt gloria angelorū: Putaſne ociari illos qui habitāt vnius moris ī domo? Uideas hūc ſacris lectionibus intēdentē: illū incumbentē orationibus: hūc ꝓ ſuis exceſſibus lachrymantē: illū in dei laudibꝰ exultātē: hūc vigilantē: illū ieiunantē: et officia pietatꝭ ſibi inuicē incutere: Nocte cōſurgūt ad cōfitendū ei: Ueſpere et mane ⁊ meridie narrant et annūciāt eius laudē; et oīs illoꝝ ſedulitas

in orbē diuini rotaꝝ obſequij. Hec Bernar.

De pſſura captiuitatis. Ca. VIII.

I Nſup dum preſſura captiuitatis detineris: acceſſu mentis ad deū ire cōpulſus: cū cōfeſſione laudis vel peccati in ſolo deo cōſolationē habeas: et leteris queādmodū Tobiā de deo loquēte dixiſſe nouimus. Ego inquit in terra captiuitatis mee ꝯfitebor illi. Et ſeqᷓtur: Ego aūt ⁊ aīma mea in eo letabimur. Sed nō parū eſt in deo letari: qꝛ bonū hmōi leticie que eſt in deo: qui bonū eſt infinitum: dure captiuitatis malo quātitate quodāmodo prepōderat infinita. O quātū merito poſſet homo cōſolari captus ſeu vinculatus: preſertim ꝓpter fidem chriſti ꝑ dilectionē operātem. Nēpe talis hoc ipſo aureis catenis fortiſſimis alligaretur chriſto cui ſic alligatū eſſe eſt verius in celo ꝙ̄ in terra eſſe: et ꝑ cōſeqn̄s ꝙ̄ in terra captū vel vinctū eſſe: imo cenſendꝰ eſt talis ī terra nō eē. Profecto em̄ modicū ꝓ nihilo reputaꝝ. Vñ ſi minimꝰ digitus meꝰ ſolus eſſet in carcere: nemo per hoc incaceratuꝫ me iudicaret. Sed certe ſecūdū Auguſtinū: minus eſt totum corpus reſpectu anime: ꝙ̄ ſit digitus minimus reſpectu reſidui corporis: Quare pari mō cogitatione ⁊ auiditate i illa

eterna patria cõuerſatus: cenſendus eſt in terra nõ eſſe: vbi eſt ſcdm minimã partẽ ſue ſubſtãtie circũſcriptus. Nec de carcere triſteris: aut em̃ ex delicto carcerẽ meruiſti: aut iuſtus exiſtẽs minime deliquiſti. Si detur primũ: bonũ eſt tibi qd hic luis delicta: hic te ñ punito vel minus q̃ʒ carcere: incõparabilit alibi ḡuius luenda. Si vero detur ſcdm: crede ꝛ nullatenus dubites q ꝓ penalitate indebita habebis delitias. Rurſum iuſtus pro cõfuſione carceris laudes habebit et ſolacia ſocietatis. De laudibus q̃dẽ carceri ſic dicit auguſtin⁹. Nõ ita laudam⁹ ioſeph cũ frumẽtũ diſtribuebat: ſicut cũ carcerẽ inhabitabat. De ſolatio ſocietatis vero multis patet in locis. Nã Petrũ: Paulũ: Johãnẽ baptiſtã ſocios habet: ꝛ plurimos qui vincula et carceres experti fuerũt. Deniqʒ iuſtus ꝓ detẽtione carceris libertatẽ habet celeſtis deambulationis. Vñ quẽadmodũ ad quendã ait Hieronym⁹: Infinita heremi vaſtitas te terret: ſed tu paradiſum mẽte deambula: quotienſcũqʒ cogitatione ac mẽte illuc cõſcẽderis: totiẽs ĩ heremo nõ eris. Ita ecõuerſo dicere poſſum pari pacto: Si carcer te terret: paradiſum mente deambula: quotiẽſcũqʒ cogitatione ac mẽte illuc cõſcenderis: totiẽs in carcere non eris.

De excõmunicátione et aliijs cen ſuris inflictis. Ca. IX.

D Einũ o homo ſcias ꝙ prelati eccl'iaſtici: ſacerdotes: ⁊ precipue ſummi põtifices ſũt medici ſpũales: eo ꝙ cõtra tumorẽ contumacie: qui eſt vtiqꝫ periculoſior omni corporali tumore: inquãtũ meretur penã gehenne: mẽbris corporis chriſti myſtici: et maxime dicto tumore infirmatis ſeu grauatis adhibere habẽt ſpũalem medicinã cẽſure eccleſiaſtice: cuiuſmodi eſt ſentẽtia excõmunicationis: ſuſpenſionis et interdicti. Hinc nãqꝫ de excommunicatione dicũt iura: ꝙ medicinalis eſt nõ mortalis: dũmodo is in quẽ lata fuerit nõ cõtemnat. Qui em̃ excõmunicatur: ad hoc ſm apl'm: excõmunicat᷑: vt ſpũs ſaluus fiat. Spiritus igit᷑ excõmunicati ob tumorẽ contumacie in periculo eſſet ſalutis ſue ſine excõmunicatione. Et nimirũ hoc ſufficit ꝓ cõſolatione. Conſolari em̃ ſolent homĩes de amariſſimis medicinis ꝓpter ſpem ſalutis. Deniqꝫ ſi ſentẽtia excõmunicationis in te lata fuerit iuſta: ipſam non cõtemnas: ſed de ipſa potius ꝯſoleris tanqꝫ de ſalubri medicina: que tãto eſt ſalubrior: quãto ab excellentiori apothecario: in cuius cordis apotheca: nõ modo virtutes herbarũ: ſed oĩm virtutũ aromata cõtinẽtur:

eſt cõfecta: cũ nõ ab hoĩe: vt dicũt iura: ſ ſm ſanctos p̃res a deo ꝓcedere vincula eccl'iaſtica dinoſcãtur. Vñ Chryſo. Nemo cõtemnat vincula eccl'iaſtica: Nõ em̃ eſt hõ qui ligat: ſ xp̃s q̃ hãc ptãtem dedit hoibus: ⁊ dños fecit hoĩes tanti honoris. Porro ſi ſentẽtia ĩiuſta fuerit te nõ ligat: dũmodo alias ꝑ contemptũ nõ ligeris: ſed magis patiẽter ferẽs excõmunicationẽ iniuſtã: celeſtẽ coronã: iuxta ſententiã auguſtini mereberis: Utiq̃ tãto magis p̃cioſã: q̃nto ſentẽtiã ſuſtinuer' mag' iniurioſã. Sane ſi ꝑ hoc de excõicatiõis vinculo ꝯſolari volueris: de ſuſpẽſiõis ⁊ interdicti vincl'is magis ꝯſolari valebis: q2 ſentẽtia excõicationis maior eſt ſcõm ſe oĩbus penis eccl'iaſtic'. Deniq̃ nõ dubiũ q̃n tua irregularitas ⁊ inhabilitas pauperiorẽ te faciat ⁊ in gradu hũiliori te cõſtituat: atq̃ ſic ad g̃dũ habitualis hũilitat' ꝑfectiorẽ te diſponat. Porro g̃dus hũilior eſt tibi deſiderãt' amplectẽdus gr̃a ꝑfectioris humilitatis: ⁊ h̃ merito te debet ꝯſolari: q2 g̃dus ꝑfectior hũilitatis: nõ modo ep̃ali: ſ ⁊ oĩ ornatu eccl'iaſtico ꝑamplius te ornabit. Audi de h̃ Bernardũ ad decorẽ hũilitatis cõmendãdũ: minus dicentẽ ⁊ plus intelligentẽ. Nulla inq̃t ſplẽdidior gẽma in omni precipue ornatu ſũmi pontificis q̃ȝ humilitas.

Duodecimus liber continet conſolationũ remedia cõtra illa turbatiua q̃ opponũtur ſtudio cõtemplationis et deuotionis. Et habet capl'a. VII.

I De cõſolatione ſup carentia diuinoꝝ ꝛ ſacramẽtoꝝ tempoꝛe interdicti.

II De ſbtractione vſus ſcꝑture.

III De ſubtractione deuotionis et coꝛdis ariditate.

IIII De carentia opoꝛtunitatis oꝛandi vl' alia bona faciendi.

V De exauditionis tarditate.

VI De fruſtratione petitiõis ꝑ tꝑalibus

VII De diſtractione pꝛo alioꝛum vtilitate ac impedimento cõtemplationis.

De ꝯſolatiõe ſup carẽtia diuinoꝝ ꝛ ſacramentoꝛũ tꝑe interdicti. Ca. I.

Primo igit' qꝛ vt eſtimo: diuĩa officia: ꝛ eccleſie ſacramẽta: ꝛ ſpecialit' ſacra cõmunio ſi nõ eſſent int'dicta tꝑe interdicti: ſpũm tuũ recrearẽt. Ecce mõ ad ꝯſolatõnẽ tibi ſit: ꝙ ſpũalis medicus hanc recreationẽ vtcũq; interdixit: ꝑ hoc dietãs membꝛa coꝛpoꝛis xp̄i myſtici nõ ſana q̃ multũ valet taliter dietari. Nã hmõi abſtinẽtia ẽ eis ſũma medicĩa: ꝛ ſi obediãt medico:

ſignū habent cōſolatoriū:ſcȝ ſignū cōſequēdi
in ꝓximo ſanitatē ꝑ ſue infirmitatis:puta tu⸗
moris ꝯtumacie ceſſationē. Nec obſtat ꝙ nō
in oībus quibꝰ dicta diuinorū ⁊ ſacramentoꝝ
recreatio interdicitur tumor ꝯtumacie inueni
tur. Nempe ꝓpter tumorē vel aliā infirmita⸗
tē capitis vel mēbri alterius:ſepe ex iuſſu me⸗
dici oībus mēbris alijs ſanis cibus et potus
ſubtrahitur ex hoc ſolo ꝙ immediate nō ſano
mēbro adherēt. Nā ꝗuis incipiēte hydropi⸗
ſi:tm̄ vnū mēbrū hoīs ſit inflatū:ratione ta⸗
men illius oībus mēbris alijs potus ſbtrahit̄
quātūcūqȝ bonis. Sic autē eſt et in ꝓpoſito:
ꝙ dicta recreatio ſubtrahit̄ etiā ſanis mēbris
eccl'ie ſine eoꝝ culpa:ſed non ſine cauſa:ex eo
ſcȝ ꝙ habēt aliquā adherentiā: vel ſcd̄m locū
cū nō ſanis: vt ſcȝ ſi fieri poſſit dent operā effi
cacē vt ceſſet tumor arrogātie ſiue cōtumacie
in illis ꝓpt̄ quorū culpā lata eſt ſentētia inter⸗
dicti: vel ſi hoc nō poſſūt ſaltē ipſi culpabiles
eo citius ad cor redeāt:quo magis habent de
hoc cōpati alijs et timere dei offenſaȝ grauio⸗
rē:ꝙ ipſoꝝ occaſiōe alij ꝑ predicte ſue recrea⸗
tionis ſbtractionē affligātur:que nihilominꝰ
mēbra ſana ſi veracit̄ ſana ſūt: vtpote ad cor⸗
pus xp̄i myſticū cōmune ſibi ⁊ alijs bene diſ⸗
poſita:etiā ip̄a ꝑ cōmune bonū eiuſdē corpo⸗

ris cōſolēt: quoꝝ pfecta ſanitas h̄ reqrit: ꝙ vt verbis vtar auguſtini: coīa ꝓꝓrijs: nō ꝓpria cōmunib⁹ āponāt. Sʒ ad ſana mēbra me ꝯferēs: ꝯſolatiōiſqꝫ materiā ad ſacre coīonis ſacmētū reſtringēs: loquor ad te q̄ de ſanis mēbris es eccl'ie: O hō ſi de mēbris ſanis es: ſbtracto tibi tpe interdicti vl' aliūde eucharistie ſacramēto: h̄ ꝓ ꝯſolatiōe ſit tibi ꝙ p h̄ nō ꝑuaris neceſſario re ipa ſacramēti. Vn̄ Thomas de aqno int' h̄ diſtinguēſ ait: Id qđ ē ſacramētū eſt ſignū ei⁹ qđ eſt res ſacramēti. Duplex aūt eſt res hui⁹ ſacramēti. Una q̄dē q̄ eſt ſig̃ta ꝛ ꝯtēta: ſcʒ ipe xp̄s. Alia aūt eſt ſig̃ta ꝛ n̄ cōtēta: ſcʒ corp⁹ xp̄i myſticū: qđ ē ſocietas ſcōꝝ. h̄ ille. Sacramētū ḡ tm̄ ſunt ſpēs ſacm̄ētales. Et eſto ꝙ hac ſumptione mēbra aliqua dicti corpis ꝑuent' tpe int'dicti: re tm̄ ſacramēti vel effectib⁹ ei⁹ n̄ priuāt' neceſſario: imo q̄ntū ad hmōi videt' eis parū depire: maxīe etate ꝓuectis: ꝛ ī his q̄ fidei ſūt bn̄ inſtructi: et ſi ī talib⁹ aliq̄d deperit q̄ min⁹ ea cōſeq̄ntur: h̄ qđamō ſtat p eos. Iſtiſ nāqꝫ n̄ neceſſario ſbtrahit' res ſacramēti ſig̃ta ꝛ ꝯtēta: ſcʒ ipe xp̄s: quē pfecte pn̄t eo tpe ſaltē deſiderare. Sʒ teſtāte Greg. q̄ pfecte deū deſiderat ꝓfecto iā hʒ quē amat. Nō ſbtrahit' etiā neceſſario res ſig̃ta ꝛ nō ꝯtēta ſcʒ corp⁹ xp̄i myſticū: De q̄ dixiſſe videtur

btã agnes: Jã inq̃t corp⁹ ei⁹ corpori meo ſo‑
ciatũ eſt: ſcȝ inq̃ntũ ipſa ei tãq̃ mẽbrũ ſociata
eſt. Deniq̃ȝ mẽbris ſanis etiã q̃ntũ ad effectũ
ſacramẽti fit ꝑ cõſolatiõe q̄ꝛ cibũ ſacramẽtalẽ
corporalit̃ ſbtractũ mãducare pñt fide ⁊ deſi‑
derio. Fide q̃dẽ: dicẽte btõ Auguſtio: Crede
⁊ mãducaſti. Quãtũ aũt ad deſiderium: audi
Thomã aq̃nenſẽ. Sicut inq̃t aliq̃ baptiȝãtur
baptiſmo flamĩs ꝓpter deſideriũ baptiſmi añ‑
q̃ȝ baptiȝent̃ baptiſmo aq̃: ita etiã aliq̃ mãdu‑
cãt ſpũalit̃ h̃ ſacramẽtũ añq̃ȝ ſacramẽtalit̃ ſu‑
mãt ꝓpter deſideriũ ſumẽdi ipſũ ſacramentũ.
Et h̃ mõ dicũtur baptiȝari ⁊ mãducare ſpũa‑
liter ⁊ nõ ſacramẽtalit̃ illi q̃ deſiderãt h̃ ſacra‑
mẽta. h̃ ille. Sane multũ expedit ⁊ vtile eſt: q̄ꝛ
hõ ſacmẽti deſiderio ſupaddat tãtã actualem
deuotionẽ ⁊ diſpoſitionẽ: cũ q̃nta alias ſe pre
pararet ad veꝝ ſacramentũ. Si eñ illo tp̃e q̃
alias ad ſacramẽtũ eſſet acceſſur⁹ bñ recolle‑
ctus: cõfeſſus ⁊ ꝯtritus: ꝑ ſpaciũ vni⁹ miſſe vl̃
circiter deuotiõi ſe daret ac ſi eſſet cõicatur⁹:
⁊ ſic diſpoſit⁹ nihilomin⁹ ex obediẽtia eccl̃ie a
ꝑceptiõe ſacmẽti ⁊ a miſſa abſtieret: h̃ q̃ȝtũ ad
effectũ ſacr̃i ꝑcipiẽdũ ml̃tũ ꝓficeret ⁊ iuuaret.

De ſubtractiõe vſus ſcp̃ture. Ca. II.

Porro de ſbtractiõe vſus ſacre ſcp̃ture et
ceteroꝝ h̃mõi noli turbari; q̄ꝛ ſignũ ĩ bo

nũ ẽ tibi. Vñ Hugo loq̃nſ de ſaluatore ſic dic̃.
Ait ad diſcip̃los: Niſi ego abiero paraclit⁹ ñ
veniet ad vos: Jdcirco nimirũ dñs ieſus di-
ſcipulis ſuis ſe ſbtraxit corporalit̃: vt eũ diſce
rẽt amare ſpũalit̃. Erat em̃ ⁊ ipſe q̃dẽ pri⁹: id
eſt: añ paſſionẽ paraclit⁹: id eſt: ꝯſolator ſcd̃m
p̃ñtiã corporalẽ: ſꝫ h̃ ꝯſolatio q̃ſi lac erat ꝺ car
ne manãs paruulis. Jdcirco ſbtractũ eſt lac
vt ad ꝑfectionẽ cõualeſcerẽt amoris ſpũalis.
Aſcẽdit ſiq̃dẽ ĩ celũ: vt corda poſt ſe traheret
⁊ dilect⁹ ꝑgeret poſt dilectũ. Sꝫ ⁊ vſqꜫ hodie
xp̃s amicos ſuos q̃ſi q̃daꝫ corporali p̃ñtia cõ-
ſolat̃ in ſcp̃tura ſacra ⁊ eccl̃ie ſacramẽtis atqꜫ
aliĳſ viſibilib⁹ exercitĳs ꝟtutũ: quoꝝ aliq̃ñ di
ſpẽſatorie ſbtrahit vſũ: vt ſpũal' amor' dulce-
dinẽ tãto puri⁹ ꝑcipiãt: q̃ nihil foris h̃nt etiã
in oꝑe ꝟtutis ad qꝺ mẽtẽ ſuã ꝑ intẽtionẽ effũ
dãt. h̃ Hugo Qua ꝓpt̃ h̃ cõſolatiõis ſignũ ha
beas ꝙ p̃miſſoꝝ ⁊ ꝯſiliũ ſbtractio te ꝑturbãs
q̃ñqꜫ ad mai⁹ q̃ꝫ ſit ea h̃re bonũ hoĩs ordiat̃.

De ſubtractione deuotiõis ⁊ cor-dis ariditate. Ca. III.

S Jmile ẽ in cordiſ ariditate ſbtracto deuo
tiõis h̃ũore. Nimiꝝ q̃ꝫtũ ad hãc ariditatẽ de⁹
a q̃ deuotiõis h̃ũor deriuat̃: ſe ⁊ deuotionẽ ip-
ſaꝫ hac ꝺ cauſa nõñũqꜫ diſpẽſatorie ſbtrahit:
vt fidelis aĩa deuotionẽ ipſã pri⁹ habitã ꝑ ari-

ditatē cordis ſbſeq̄ntē q̄ ad ſaporoſos fructus bonoꝝ opeꝝ ſe ſterilē eſſe ſentiēs: mēoꝛq; de uotiōis p̄terite ⁊ ꝑdite ꝑ deſideriū deuotiōis rediture ampli⁹ ꝓficiat: q̄ten⁹ ſic ariditas ipſe naturali q̄dāmodo appetitu maioꝛē deuotiōis humoꝛē q̄ꝫ p̄us habuerit attrahat: atq; maio ri deſiderio ad deū q̄ſi ꝑditū reinueniēdū mo ueat: et dicat cū ſpōſa: Ueniat dilect⁹ me⁹ in hoꝛtū ſuū: nō ſolū vt ſtatī comedat fructū po moꝛū: ſ; vt añ veniat rigās qd̉ eſt aridū. Ipſe nāq; ē cui⁹ int̄ alioſ p̄ntie ſue effect⁹: ſm̄ Ber. eſt rigare arida. Spēaliter aūt h̄ hoīez q̄ coꝛ dis patit̄ ariditatē cōſoletur: q̄ per h̄ nō min⁹ mereť qñ nō habet deuotiōis lachꝛymas nec ſpūalem leticiā: pōt nāq; inniti nihilomin⁹ ſo li lumini fidei: cui ſoli inniti nō eſt parui meri ti: ſ; nōnunq̄ꝫ eſt maioꝛis q̄ꝫ ſit meritū alioꝛū.

De carentia opoꝛtunitatis oꝛādi vel alia bona faciēdi. Ca. IIII.

Ceterū nō triſter̄ de carētia opoꝛtūitatis oꝛādi vel aliud opus ſpūale faciēdi: q̄a carētia hm̄ōi ñ ſe extēdit ad actū volūtatis: q̄ min⁹ opus ſpūale ꝑfecte poteſ velle: q̄ꝫuis illd exterioꝛi exercitio nō vales ꝑficere. Et h̄ intm̄ q̄dē ſuffic̄ inq̄ꝫtū apd̉ deū ⁊ mł̄totiēs etiā apd̉ hoīes cū deeſt facultas: volūtas boni opis ꝓ facto reputať. An ñ ita apd̉ deū volūtas bōi

opis:queadmodũ apud eũ volũtas ꝓui opis ꝓ facto reputat. Audi de hᷓ verbũ ſaluatoris: Dictũ ẽ inqt antiqs: Nõ mechaberis: Ego at dico vob: qm̃ ois q viderit mulierẽ ad ↄcupiſcẽdũ eã: iã mechat⁹ ẽ eã in corde ſuo. Speciliter aũt de orõne forſitan attẽdis illud verbũ apli: Sine intmiſſiõe orate ⁊c. ⁊ triſtaris ex eo ꝓpter impedimẽtũ aliqd vl oportũitat ca. ẽtiã reputas ei⁹ impletionẽ tibi fore impoſſibilẽ. Sꝫ neqq̄ꝫ eſt ita: qꝛ ⁊ itidẽ apls alibi dic: Orabo ſpũ: orabo ⁊ mẽte. Sꝫ ⁊ officiũ orõis deo acceptabile: ꝑ alios doctores ſcẽ eccłie cõplabilit extẽdit. Vñ Aug⁹. Deſideriũ boni ẽ orõ: et ſi cõtinuũ eſt deſideriũ: ↄtinua eſt orõ. Vñ ⁊ Amb. Nũqꝫ deſinit iuſt⁹ orare niſi deſinat iuſtus eſſe: ſemꝑ orat qui ſemper bñ agit.

De exauditionis tarditate. Ca. V

Nec turbari debes d orõis difficultate vl exauditõis tarditate tibi plimũ ad bonũ cedẽte De⁹ em̃ tarde te exaudiẽdo tacite qᷓ rei petite cõmẽdat valorẽ. Quo etiã tibi dat idulas rei petite ↄſiderãdi magnitudinẽ: eo ⁊ auget deſideriũ ad capacitatẽ pariteꝫ adauget qñ exaudit ꝑceptiõis dulcorẽ. Nẽpe ⁊ cibum dare differẽs auget eſuriẽ: q quãto fit intẽſior: tanto cibi ſumptio tãdẽ reddit dulcior ſeu delectabilior. Vñ Aug⁹. Cũ tardius dat de⁹: cõ

mẽdat dona nõ negat: diu deſiderata dulciue
obtinẽt: cito aũt data vileſcũt: pete: quere: ite
petẽdo ⁊ q̃rendo creſcit vt capias: ſeruat tib
de⁹ qd̕ cito dare ñ vult: vt ⁊ tu diſcas magn
magne deſiderare. Vñ ⁊ Gre. Deſideria nr̃
vtiq; dilatiõe extẽdũt vt ꝓficiãt: ⁊ ꝓficiũt v
ad h̕ qd̕ pceptura ſũt ꝯualeſcãt: exercitãt i ce
taĩe vt maiorib⁹ p̃miȷs cumulẽt i retributõe
laboꝛ ꝑtrahit pugne vt creſcat coꝛõa victori

De fruſtratiõe petitiõis ꝓ tpalib⁹. V

De fruſtratiõe etiã petitiõis tue ꝓ re tpa
facte noli triſtꝭ eſſe: vtiq; ꝓpt mal⁹ bon
tuũ a deo tibi denegãte. Ipſe em̃ nouit qd̕ t
neſcis. Nõ em̃ negaret q̃ oĩa nouit ac bẽiuo
⁊ diues ẽ in oẽs: niſi ſciret ꝙ re illa male vſ
ruſ eſſes: qd̕ ſi p̃ſcires ipſã ñ peteres. Poti⁹
de negatiõe ei⁹ cõſolare ⁊ gr̃as age deo: q̃ n
hil boꝝ tibi denegaret: niſi gr̃a ſalutꝭ tue. V
⁊ Aug⁹. Cũ ea q̃ de⁹ laudat ⁊ ꝓmittit ab il
petitꝭ: ſecure petitẽ: illa em̃ deo ꝓpitio ꝯcedũ
qñ aũt petitꝭ tpalia cũ mõ petite ⁊ tĩoꝛe: illi
mittite vt ſi ꝓſint det: ſi ſcit obeſſe nõ det:
em̃ obſit vł ꝓſit nouit medic⁹ ñ egrot⁹. Et
rũ Aug⁹ ſup illo ṽbo ſaluatoꝛis: Qd̕cũq; p
tieritis ĩ noĩe meo h̕ faciã. Quid inq̃t eſt: q
cũq; petieritis: cũ videam⁹ pleꝛq; fideles
petere ⁊ ñ accipere. Ac forte ꝓpterea qꝛ m
petũt: male em̃ vſurus eo qd̕ vult accipe

potiꝰ miſerãte ñ accipit. Et ſeqꝛ paucis inter⸗poſitis: Audi illic poſitũ ſic eẽ: ĩ noĩe meo qḋ ẽ xp̃s ieſus: Jeſus ſignificat ſaluatorẽ: ac ꝑ hꝯ qḋcũq; petimꝰ aduerſus vtilitatẽ ſalutis: nõ petimꝰ in noĩe ſaluatoris: ⁊ tñ ipe ſaluator eſt nõ ſolũ qñ facit qḋ petimꝰ: verũetiã qñ ñ facit. Qm̃ qḋ videt peti ꝯtra ſalutẽ ñ faciẽdo ſe exhibet ſaluatorẽ. Nouit em̃ medicꝰ q̃d pro ſua ſalute q̃d cõtra ſuã ſalutẽ poſcat egrotus. Et ideo ꝯtraria poſcẽtis ñ facit volũtatẽ vt faciat ſanitatẽ. Sane qḋdã q̃uis in noĩe eiꝰ petamꝰ nõ tũc qñ petimꝰ facit ſ cũ facit differtur qḋ petimus nõ negatꝛ. Hec Auguſtinus.

De diſtractiõe pro alioꝝ vtilitate ac impedimẽto ꝯtẽplatiõis. Ca. VII.

r Urſũ nõ triſteris de tua diſtractione ꝑ alioꝝ vtilitate: q꜠ diſtractio ratione ꝓfectus ꝓximoꝝ habita nõnũq; cedit in magnũ bonũ habẽti. Uñ Gregꝰ. Caritaſ q̃ diuiſa vni re ꝯſueuit cor iuſti diuidi ꝑ multa cõpellit: qḋ ñ tãto ardẽtiꝰ in deo colligit: quãto latiꝰ per ctã deſideria ſpargit. Uñ ⁊ Innocẽtiꝰ tertiꝰ. Nullꝰs abſq; licẽtia romani põtificis occaſio⸗ ne quacũq; deſerere p̃ſumat p̃ſulatũ: qm̃ ſi⸗ ut maius bonũ minori bono preponitur: ita cõmunis vtilitas ſpeciali vtilitate prefertur.

Et in h̄ caſu recte p̄ponit̄ doctrina ſilētio: ſollicitudo ꝯtēplationi:et labor q̄eti. Ad qđ vtiq̄ꝫ deſignādū vnigenit⁹ dei fili⁹ nō de rachele ſcđm carnē natus ē ſ̄ de lya. Nec legit̄ eū in domū ſuā mariā accepiſſe ſ̄ marthā. Vn̄ qñ pōt ep̄s p̄eſſe ⁊ pdeſſe nō debet cedēdi poſtulare licentiā aut etiā obtinere. Vn̄ ⁊ Bernar. Ex bonis opib⁹ mēs aſſueta q̄etis recipit cōſolationē q̄tiēs ſibi lux vt aſſolet ꝯtēplationis ſbtrahit̄. Quis em̄ nō dico ꝯtinue: ſed vl̄ diu dū iſt̄ corpore manet lumīe ꝯtēplatōis fruat̄: ac q̄tiēs corruit a ꝯtēplatiua: totiēs in actiuā ſe recipit:inde nimirū tāq̄ꝫ e vicino familiari⁹ reditura in idipſū:qm̄ ſūt inuicē ꝯtubernales ⁊ cohabitāt he due parit̄:eſt q̄ppe ſoror marie martha. Et iterū: Hoc ſiq̄dē vera ⁊ caſta cōtēplatio habet:vt mētē q̄nto diuīo igne vehemēter ſuccēderit: tāto repleat zelo ⁊ deſiderio acq̄rēdi deo q̄ eū ſil'r diligāt:vt ociū cōtēplatiōiſ p ſtudio p̄dicatiōis libētiſſime int̄mittat. Et rurſū petita votis aliq̄ten⁹ in hac parte:tāto ardētius redeat in idip̄m:q̄to ſe fructuoſi⁹ int̄miſiſſe memīerit. Et recte ſūpto ꝯtēplationis guſtu valētius ad acq̄rēda lucra ſolita alacritate recurrat. h̄ Bern̄. Inſup maius p̄mii ⁊ idcirco dulci⁹ ſeu delectabili⁹ maiori merito corr̄ndet: Sed p vite actiue op̄a ꝯtingit mag

mereri: ꝛ ideo ne illa impediant optabile eſt a pn̄ti dulcedine vite cōtēplatiue vel ꝑ tp̄e impediri. Un̄ Thomas aq̄nēſis. Pōt ꝯtingere ꝙ aliq̄s i opib⁹ vite actiue plus mereat̄ ꝙ̄ ali⁹ in opibus vite ꝯtēplatiue: puta ſi ꝓpter abundātiā diuini amoris vt eius volūtas impleat̄ ꝓpter ipſius gl̄iam interdū ſuſtineat a dulcedine ꝯtēplatiōis ad tp̄s ſeparari. h̄ ille. Et certe illud qđ magis eſt xp̄o placitū: amore ipſi⁹ xp̄i hn̄ti caritatē magis eſſe debet etiā conſolatoriū: ꝛ ideo etiā ad ſalutē ꝓximoꝝ aſſumendū. Un̄ ꝛ Aug⁹. Ociū ſctm̄ q̄rit caritas: negociū iuſtū ſuſcipit neceſſitas caritat̄. Quā ſarcinā ſi nullus impoſuit: intuēde ꝟitati vacandū eſt. Si aūt imponit̄: ſuſcipiēda ē ꝓpt̄ caritatis neceſſitatē. h̄ ille. Hinc ē ꝙ etiā idē Thomas ſic dicit. Perfectio caritat̄ eſt vt aliq̄s ꝓpt̄ dei amorē ꝑtermittat dulcedinē cōtēplatiue vite quā magis amaret: et accipiat actiue vite occupatiōes ad ꝓcurādū ꝓximoꝝ ſalutē. h̄ ille.

Tertiuſdecim⁹ liber ꝯtinet cōſolationū remedia oportūa ꝯtra illa turbatiua que opponūtur bone ipſius corporis diſpoſitioni. Et habet capl̄a XIIII

I De ꝯſolatiōe ſuꝑ carētia bonoꝝ corꝑis.
II De deformitate corporis.

III De oculorum defectu.
IIII De ſurditate:
V De defectu odoratus.
VI De defectu loquele.
VII De mēbrorꝝ carētia vel deformitate.
VIII De ſenectute. IX De debilitate corporis.
X De infirmitatibus.
XI De vite huius breuitate.
XII De tempeſtiua morte.
XIII De morte iam imminente.
XIIII De agonia.

De conſolatiōe ſupꝫ carētia bonorū corporis. Capl̄m. I.

p Rimo igit̄ o hō cur aīa tua triſtat̄ ⁊ in malū ſuū: cur ei tāta ē de bonis corpis cura? Neſcis ꝙ teſte Salomone: q̄ delicate nutrit ſeruū ſuū poſtea ſētiet eū ↄtumacē. Certe aīa ē dn̄a: p̄ſertim ſ̄m partē ſupiorē q̄ libera eſt: ſ̄m quā hō dn̄s ē actuū ſuorꝝ. Eſtq̄ʒ aīa ſ̄m illā ad imaginē dei facta: ſ̄m deū regē celi formata tāq̄ʒ eiuſdē reḡ filia. Corpꝰ ꝟo tenet locū ſerui: qꝛ ſcd̄m corporalē ſb̄ſtātiā natura hūana dicit̄ eē ſerua vl̄ ācilla. Nō triſtet̄ ġ aīa de carētia bonorꝝ corporꝫ ſerui ſui. Nō eñ debet velle ſeruū ſuū ꝑ bōa ſua laſciuire: ⁊ ī ill̄ delicate nutritū ſibi ñ obedire ꝫ ↄtumacē ſentire: aut ſeruū ſuū ī bonis ſuis

diuitē eſſe ⁊ ſeipſā ſpoliare bonis ſuis ⁊ pſre. Quippe q̄ amplꝰ dictū ſeruū ſuū laſciuire cō-tigerit in bonis ſuis: eo magꝭ ipſa dn̄a carebit bonis ꝓprijs ꝟtutū: ſcꝫ veſtimētis q̄ ſolebant ipſā redimire. Oīs em̄ glīa eiꝰ ſcꝫ huiꝰ filie re-gis abintꝰ in fimbrijs aureis circūamicta va-rietatibꝰ: ſcꝫ i varijs habitibꝰ ꝟtutū: q̄ ſūt in-tus in aīa ⁊ ḡtis circūſtātijs opationū ſibi i ra-tione finis attributaꝝ: queadmodū fines ve-ſtiū fimbrijs aureis adornāt. Quare ĝ triſtat aīa ⁊ nō magis gaudet de bonoꝝ corporis di-minutiōe ꝓ ſuaꝝ ꝟtutū ꝓbabili augmētatiōe vꝉ ſaltē ꝯſeruatiōe: Nimiꝝ paruipēdēda ſunt corpis bōa q̄ ſūt amiſſibilia. Vn̄ Boetiꝰ ſmo-nē ad mūdanos dirigēs dič: Eſtimate q̄ vultꝭ nimiū corporis bona: dū ſciatis ꝫ qđcūqꝫ mi-ramini: triduane febriſ ignicl'o poſſe diſſolui.

De deformitate corporis. Ca. II.

Porro nec triſtari dēs ď deformitate ſiue ſit i toto corpe ſiue i aliq̄ eiꝰ parte. Qꝛ p verā virtutū pulchritudinē poteris cōſolari: Vn̄ Sen̄. Pōt ingeniū fortiſſimū ac btiſſimū ſb q̄libet cute latere: pōt ex deformi humiliqꝫ corpuſcl'o formoſus aīmꝰ ac magnꝰ exire. Nō deformitate corpis fedat aīmꝰ: ſ pulcritudīe aīe ornat corpꝰ. ꝫ ille. Nec ſolū nō fedat ani-mꝰ deformitate corpis: ſ etiā pulchrificat mꝉ-totiēs ac placabilior ⁊ ſpcioſior efficit: qꝛ ſcđm

Senecã:oĩs res q̃ nõ habuit dec⁹: virtute ad/dita ſumit. Et ſcõm Tulliũ: ſicut ſanitas ẽ pulchritudo corporis: ita eſt virt⁹ aĩe. Et ideo q̃ ꝓpter deformitatẽ hũiliat⁹ ſe puulũ agnoſcit: ſcõm q̃ndã gloſã: pulcher ⁊ ſpecioſus decore virtutũ agnoſcit. Nec mirũ ſi talis reddit̃ precioſior. Eſt enim hũilitas in hoĩe q̃ paruulũ reddit: inuẽta q̃ſi vna p̃cioſa margarita: q̃ licȝ videat̃ parua: tñ vt magne ꝟtutis ⁊ precij eſt p celeſtibus nũdinis cõparãda. Deniq̧ ſi humilis aliq̃s ob deformitatẽ corporalẽ ſolo vno g̃du fit hũilior: multo meli⁹ eſt h̓ ei q̃ȝ ſit mala maxia deformitas corporalis: cũ ſolus ille g̃/dus maxis gratijs g̃tis datis p̃ferat̃. Sȝ eſto q̧ te deformitas ñ reddat hũilliorẽ: ſaltẽ te reddat minus ſupbũ: ⁊ h̓ valde ẽ magnũ ſcȝ min⁹ eſſe ſupbũ. Nẽpe g̃dus ſbtractus ſupbie: ſi adhuc duraret: p̃ſertim vſq̧ in fĩnẽ tui trãſitus: tãto eidẽ g̃dui maior pena deberet̃: q̧ oĩs de/formitas reperibilis ĩ hoc mũdo ſi tibi ineſſet tantũ cruciare nõ poſſet.

De oculorũ defectu. Ca. III.

C Eterũ nõ debes oculoꝝ defectũ grauit̃ ferre: q̃ defect⁹ oculoꝝ corporaliũ nonnũq̃ȝ opat̃ cogitatiões magis viuaces: ⁊ p cõtẽplationẽ de die ĩ diẽ in altũ creſcẽtes: ac ſenſibus alijs p accidẽs mĩme impediẽtib⁹: dire/

ctius ꝛ magis ꝯtinue in deū tendētes. Vñ te⸗
ſtāte decretoꝝ libꝛo: cecus dicit̄ q̄ ſupne cōtē⸗
platiōis lucē ignoꝛat: quā q̄dē ignoꝛantiā ma
gis p̄ſumēdū eſt ineſſe oculos hn̄ti: q̄ꝫ ei: cetis
parib⁹: q̄ p̄uatione oculoꝝ cecus dicit̄ appel⸗
latiōe vulgari. Queādmodū em̄ ſagittarius
claudit vnū oculū vt alio oculo dirigēte certi⸗
us mittat telū ad metā ſeu terminū: ita clauſo
p cecitatē oculo carnis: ali⁹ oculus ſcꝫ mentis
cogitationū ſuaꝝ viſione certi⁹ attingit metā
ſeu terminū: ad deū finem vltimū. Nō eſt etiā
dolendū de oculoꝝ pditiōe: qꝛ dep̄dant̄ aīam
celeſtiū cōtēplatiōe: ſcꝫ ꝓpter inferioꝝ reꝝ cō⸗
cupiſcibiliū incautā viſionē: Cōtra quaꝝ in⸗
tuitū cōcupiſcētiā generātē dicit Greg⁹. Nō
licet intueri qđ n̄ licet ꝯcupiſci. Itē dep̄dātur
aīam ſupnoꝝ amoꝛe ꝓpter ꝯſeq̄ntē in reb⁹ in⸗
fimis delectationē. Vñ Greg⁹. Tāto quiſqꝫ a
upno amoꝛe diſiungit̄: q̄nto inferi⁹ delectat̄.
Sꝫ ꝛ Seneca dicit: cecitatē partē eſſe innocē⸗
tie. Nimirū cecitas facit nō videre: ac p cōſe⸗
quēs nō īuidere: ſed magna parſ eſt innocētie
nō inuidere. Itē cecitas facit nō impudice vi⸗
dere: ſ et h̄ addit̄ ad innocentiā: queādmoduꝫ
impudica viſio ad vidētis culpā. Inſup aua⸗
ricie ꝛ extollētie cecitas oculoꝝ ac m̄ltis vitijſ
alijs viā p̄cludit. Vñ Seneca. Oculos pdidi

ꝙ multis cupiditatib⁹ via inciſa eſt. Oculi em̄ irritamēta ſūt vitioꝝ: duces ſcelerū.

De ſurditate. Ca. IIII.

n Ec ꝺ audit⁹ defectu turbari dēs: qꝛ inde ꝧ bonū ꝯſeq̄ris ꝙ vana nō audis. Unde ſcā Sincletice. Surdi facti ſum⁹: nūc cognouim⁹ ꝙ auditū vanū amiſim⁹. Itē meli⁹ audire poterꝭ auditu hoīs interioꝛis ꝛ aure coꝛdis occulta ꝛ ſecreta ꝟba diuīe inſpiratiōis: ꝛ q̄ſi ſuſurro dei hoīem interi⁹ ſecreti⁹ alloq̄ntis ꝑcipiēda modis occultis. Uñ pſalmiſta. Audiā q̄d loq̄tur ī me dñs de⁹: q̄ſi diceret: Tāq̄ʒ ſurdus nō audiēs qꝺ ſonat vel dicaꝉ ex̄ me foꝛinſec⁹: audiā q̄d loq̄ꝉ ī me dñs de⁹: qꝛ a ſtrepitu mūdi q̄ foꝛis inq̄etat ſū auerſus. Uñ et ſaluatoꝛ dixit: Surdi audiūt: qꝺ moꝛaliꝉ ſic intellige. Surdi ꝑ ꝓuationē audit⁹ ext̄ioꝛis audiūt auditu hoīs int̄ioꝛis. Hīc ē ꝙ pſonis religioſis: q̄ ad ꝟba diuine inſpiratiōiſ auditu mētis ſeu aure coꝛdis ꝑfecte ꝑcipienda aptioꝛes eſſe debēt: certis locis ꝛ tꝑib⁹ ſilētiū vt audit⁹ exterioꝛ vacet ſerioſi⁹ imperaꝉ. Deniq̄ʒ o hō tu q̄ foꝛis ſurditatē paterꝭ: te ad bonū multiplex diſponētē int̄ne auditōis: nouerꝭ ꝑter ꝑmiſſa bonū aliud ſingulare exꝑſſū eſſe ī cāticis: vbi dic̄ ſpōſa deifoꝛmis: Aīa mea liq̄facta ē vt dilect⁹ locut⁹ eſt: q̄ſi dicat cū pſalmiſta: Factū ē

coꝛ meū tāq̄ꝫ cera liq̄ſcēs: ſcꝫ q̄n dilect⁹ aīe ip/ſā aīam alloq̄r int̄na inſpiratiōe. De q̄ ei⁹ allo quio dic pſal. Ignitū eloquiū tuū vehemēt. Ignita aūt cerā reſoluūt ꝛ liq̄ſcere faciūt. Ig nito aūt eloq̄o ſeu alloq̄o interne inſpiratiōis attacta aīa velut ab igne cera in ſui dilecti dul cedinē cōtinue reſoluitur ꝛ liqueſcit.

De defectu odoꝛatus. Ca. v.

r Urſū ꝺ odoꝛādi defectu ñ triſtert: ſ par/uipēdaſ ꝑceptionē odoꝝ reꝝ coꝛꝑaliū ñ ſemꝑ tibi p̄ntiū nec haberi poſſibiliū ad ipaꝝ odoꝛes ſētiēdū. Expedit q̄dē magis vt cōten das ſatiari ꝛ delectari in odoꝛib⁹ ꝟtutū ac in odoꝛib⁹ indeꝓueniētiū ī coꝛꝑibus ſctōꝝ. Nē/pe q̄nto mag᷑ odoꝛes coꝛpoꝛū natales parui/pēdis: tāto magis ad ſpūales ꝛ ſuꝑnaturales odoꝛes ꝑcipiēdos ꝓficies ꝛ aſcēdis. Cōſ̄cias ꝗ de odoꝛib⁹ ꝟtutū q̄ꝫ ſint ꝑfecti: ex q̄ꝝ q̄ſi re dūdātia ſeu coꝛreſpōdētia cōtingit multiplici ſcꝑtoꝝ teſtīonio miros odoꝛes coꝛꝑales ī ſcō/rū reliquijs ſenſibilit̄ expiri. Pꝛofecto ſi h̄ ita ſe hꝫ ī coꝛpoꝛib⁹ nōdū gl̄ificatis necdū reaīa/tis: q̄nto magis in gloꝛificatis aīabus ſctiſſi/mis: cū ꝟtutū ſuaꝝ p̄cipuis odoꝛibus intime ſibi vnitis: ipſis virtutū ſpūalibus odoꝛib⁹ in coꝛpoꝛa gl̄ioſa ꝑ redūdātiā coꝛpoꝛalit̄ deſcē/dētib⁹. Et ſi hoc erit in alijs ſanctis: q̄nto ma/gis in virgine gl̄ioſa: quantoq̄ꝫ incōꝑabili⁹

in ipſo xp̄o. Tu ḡ hō q̄ ſperas tādē ineffabilit̄ recreari ꝑpetuis odorib⁹ talib⁹ ⁊ tātis: nonne dignū putas paruipēdēdos eſſe odores hui⁹ mūdi: ac ꝓinde nō curādū ſi defectū habeas in actu vel inſtrumēto odorādi: Tāto nāq̄ ꝑfectius ⁊ delectabili⁹ dictā imēſam ſuauitatē celeſtiū odorꝝ ꝑcipies: q̄nto in p̄nti magis ad h̄ ꝑ modū meriti te diſponis ꝯtēnēdo ſcȝ p̄nitiū odorū naturaliū recreatiōes: ac per conſequēs minime curādo defectū ſenſus vel organi quo ipſos ſentire poſſes.

De defectu loquele. Caplm̄. VI.

n Ec ob loquele defectū ſeu carentiā ꝯturberis: q2 alia quedā interioris hoīs ē ſecreta loq̄la multo intimior: dulcior ⁊ ſuauior: q̄ hō ſcd̄m Hieronymū: ſi hoīm copia defuerit loq̄tur cum deo. Qua etiā loq̄la loquit̄ hō cū ꝟgie gl̄ioſa: cū angelis ⁊ ꝓprio ſuo angelo. Qua deniq̄ loq̄la loq̄tur hō cū q̄libet ſctō: et cū oībus de numero btōꝝ: ac cū caris ſuis vl̄ parētib⁹: q̄s ſperat eſſe in ſocietate ciuiū ſupnoꝝ. Nec mirū q̄ ſ̄m interiorē hoīem q̄ntūcūq̄ balbutiēs ſiue mutus loq̄ poterit: cum ⁊ ſcd̄m illuȝ cantare ei poſſibile ſit: Paulo h̄ innuēte ⁊ dicēte: Cātantes ⁊ pſallētes ī cordib⁹ vr̄is dn̄o Sane q̄nta eoꝝ ſit multitudo q̄bus etiā mut⁹ loq̄ poterit: quāteq̄ ſint dignitatis

patet ex p̄miſſis. Que cura igit̄ erit ei ſi pau/
cis reſpectiue ⁊ multo indigniorib⁹ tan̄ꝗ vermi/
culis hui⁹ mūdi homib⁹ loq̄ nō pōt: Sed nec
trāſeūdū ꝙ ſicut dic̄ Greg⁹: Tāto vnuſq̄ſq; a
ſupno amore diſiungit̄: q̄nto inferi⁹ delectat̄.
Ita ꝑfecto tāto vnuſq̄ſq; ab interno cū ſctis
colloq̄o impedit̄: q̄nto inferi⁹ terrenis creatu/
ris colloq̄ndo delectat̄. Et rurſus ecōtra: Tā/
to q̄ſq; mutus: ceťis parib⁹: magis i ſupno cū
caris ſuis colloq̄o delectat̄: q̄nto inferi⁹ exte/
riori colloq̄o ꝓuat̄. Ceſſet ḡ ei⁹ q̄rela de loq̄le
carētia: ⁊ dicat verbū cōſimile de colloq̄o cū
amicis vel q̄buſcūq; hoībus terrenis: quale
verbū magdalēa teſte Origene dixit de collo/
quio cū angelis. Nolo inq̄t angelos videre:
nolo cū angelis manere ſi ceperit mihi multa
narrare: ⁊ ſi voluero eis ad oīa r̄ſidere: timeo
ne amorē meū magis impediāt ꝗ̄ expediant.

De mēbrorū carētia vel deformi/tate. Caplm̄. VII.

I Nſup nec de p̄dictoꝝ nec quoꝝcūq; mē
broꝝ carētia vel defectu turbari debes:
q᷑ forte eoꝝ occaſione ad aliq̄ illicita ꝑpetrā/
da tēptareris: a quib⁹ tēptatiōibus ad modū
plurimū ſupportaris: q̄s q̄dē tēptatiōes ſi ha
beres: neſcis an vnꝗ̄ eas vincere poſſes: ſed

veriſimili⁹ in toto vel ī parte succūberes. Et ſi de mēbroꝝ carētia vl' defectu turbarꝭ: ſeqꝰ ꝙ de tua vtilitate turbarꝭ: de q̄ poti⁹ gaudere deberes. Vñ Hiero. Si q̄s fortitudinē latronis vel pirate eneruat: ⁊ eos infirmos reddit: ꝓdeſt ill' ſua infirmitaſ. Debilitata eñi mēbra q̄b⁹ nō bñ vtebāt: a malo ope ceſſabūt. Huic aūt ſentētie ſatis ꝯcordat illud ꝯſiliū ſaluatoris: Si man⁹ tua vel pes tu⁹ ſcādalizat te: abſcinde eū ⁊ ꝓiice abs te: ſcꝫ ſaltē corde. Meli⁹ eſt tibi ad vitā ingredi debilē vl' claudū: q̄ꝫ duas man⁹ vel duos pedes habētē mitti in ignē eternū. Deniqꝫ mēbroꝝ carētia vel defectus aut toti⁹ corpis ſeu alicui⁹ partꝭ ei⁹ deformitas eo valet tibi: q̄ min⁹ ꝓcedis in publicum: magiſqꝫ domi manēs: cuſtodis cubiculū tuū: paratior ſeq̄ redēptoris nr̄i cōſiliū q̄ monerꝭ: vt cū oraueris intra in cubiculū tuū ⁊ clauſo oſtio ores patrē tuū. Deinde ſup oīa valet h̄ ꝙ defect⁹ vel deformitas: ſiue ſit ī toto corpe: ſiue ī aliq̄ eius parte: hūiliat hoīem de facili: Supbiāqꝫ ſociā pulchritudīs nō ſinit ī eo regnare: q̄ radix eſt oīꝫ mali: q̄ quidē ſi inualeſceret: radicē omniū virtutū ſcꝫ humilitatē extirparet: qua ſola acquiſita vel retenta nil eſt de quo conqueri homo haberet.

De ſenectute. Caplm. VIII.

P Reterea de ſenectute nõ triſteř q̃ i ſe io-
cũdiſſima eſt. Vñ Sene. Jocundiſſima
etas ẽ ſenect⁹: iã nõ tã pceps q̃ dulce ẽ cupidi
tates fatigaſſe ac reliq̃ſſe. Et iter. Magnũ ex
pecta gaudiũ cũ puerilẽ animũ depoſueris ꝛ
te in virũ philoſophie trãſtuleris. h̃ Seneca.
Deniq̃ meli⁹ eſt eſſe iuuenẽ ꝛ recentẽ ſm ho-
minẽ interiorẽ ac ſenilẽ et deficientẽ ſcd̃m ex-
teriorẽ: q̃ ecõuerſo eſſe iuuenẽ ac recentẽ ſm
hoĩem exteriorẽ ac eſſe veterẽ ꝛ deficiẽtẽ ſcd̃
interiorẽ. Sꝫ ecce ſm aplm: licet is q̃ foris ẽ
nr̃ hõ corrũpať: tñ is q̃ int⁹ eſt renouať de die
in diẽ: Et pfecto multo meli⁹ ẽ int⁹ ſiue ſcd̃m
inťiorẽ hoĩem quẽ de⁹ p̃ncipaliť ĩhabitat: mũ
dũ eſſe ꝛ pulchrũ cũ aliq̃ ĩmũdicia vel defor-
mitate exterioř hoĩs: q̃ ecõuerſo mũdũ eſſe
vel pulchrũ ſcd̃m exteriorẽ cũ ĩmundicia vel
deformitate homĩs interioris Nimirꝫ quo tu
ſenior es: eo magĩ diſponeris vt deponas ſe-
cundũ priſtinã cõuerſationẽ veterẽ hominẽ q̃
corrumpiť ſcd̃m deſideria carnis: et renoue-
ris ſpũ mẽtis induẽs nouũ hominẽ: eo q̃ ma-
gis appropinq̃s ad digniſſimã interioris ho-
minis iuuẽtutẽ: et non ſolũ ſpũ mẽtis ſed etiã
terreno corpore renouarĩ. Vñ i q̃dã ſermone
de pẽtecoſte olim p pphetã dictũ erat: Emitte
ſpm̃ tuũ et creabunť ꝛ renouabis faciẽ terre.

Vere nūc noua eſt nr̄i corporis terra dū ſpūa
lis in nob fructificat̄ ī mūdo doctrīa. hec ibi.
Sed ecce terra hui⁹ mūdi dū p ſingulos an/
nos pfert nouos flores: frōdes ⁊ fructus: vi/
det̄ innouata: q̄re ⁊ terra nr̄i corporꝪ dū ex ſpi
rituali doctrina corporal' ī ea reſultat bonoꝝ
opeꝝ fruct⁹: videt̄ eſſe noua. Quippe p h̄ reno
uatio mētꝪ videt̄ ī nouitatē corpis redūdaſſe.

De debilitate corporis. Ca. IX.

c Eterū nec triſtari debes de corporis de
bilitate ⁊ fortitudīs carētia: q2 eſt p vti/
litate tua. Vn̄ Bern̄. Sepe ī robuſto ⁊ vege/
tato corpore aīm⁹ mollior iacet atq3 tepidior.
Et rurſū In corpe debili ⁊ īfirmo fortior viget
pmptiorq3 ſpūs. Qd̄ vtiq3 expertū ī ſe apl's
cōteſtās: Cū infirmor inq̄t tūc fortior ſū ⁊ po
tēs. Vn̄ ⁊ Hieron̄. Fortitudo corporis imbe
cillitas mētis eſt. Et rurſū imbecillitas corpo/
ris ē fortitudo aīe. h̄ ille. Gaude ḡ poti⁹ de cor
poris imbecillitate. Qua em̄ ratione gaudere
habes de aīe ſeu animi fortitudine ſiue ſpirit⁹
pmptitudine: eadē ratiōe nō ſolū n̄ debes tri
ſtari de carētia fortitudīs corporalis: ſ; magꝪ
gaudere debes de corporis imbecillitate.

De infirmitatibus. Ca. X.

ſ Imiliter de infirmitate corporis quā ti/
bi de⁹ īmittit n̄ triſterꝪ: ſ; eā habeas tā/

ꝙ bñficiū ⁊ grām viſitationis: et gaudeas de ſigno ſalutis: ſperās ꝧ tibi fieri ad dandā ſciē/tiā ſalutꝰ tue ī remiſſionē pctōꝝ tuoꝝ: ꝑ viſce/ra miſericordie ſue in q̄bus viſitauit te oriēs ex alto. Vñ ī patꝝ libro de q̄dā legiť: ꝙ cū fre q̄nter infirmareť ī corpore: ꝯtigit vt vno anno nulla eū egritudo ꝯtigeret: ⁊ ꝓpťea flebat ⁊ ğ/uiter ferebat dicēs: Reliq̄ſti me dñe ⁊ noluiſti me ꝧ anno viſitare. Et ideo vt q̄dā aliꝰ ſenex dixit: Si te occupauerit infirmitas corporis: noli puſillanimis fieri: ꝫ patiēť fer: ⁊ roga deū vt donet tibi q̄ expediūt: ꝧ eſt: ꝙ volūtas ſua fiat. Sūma.n.religio ē vt ī īfirmitate q̄s agat grās deo. Multū etiā te debet cōſolari p̄ſens egritudo: q2 ſi eiꝰ penā volūtarie ſuſtines in ꝧ mūdo: ꝧ te liberare poſſet a maximis penis ⁊ diu ſuſtinēdis in purgatorio.

De vite huius breuitate. Ca. XI

r Urſū non turberis de vite breuitate: ꝫ magꝰ ſtudeas prudēter agere: ⁊ potius bonos actꝰ ꝙ dies multiplicare. Vñ ⁊ Sene. Unus dies hoīm eruditoꝝ plus valet ꝙ im/periti lōgiſſima etas. Et iterū. Sapiēs ſemꝑ cogitat q̄lis ñ q̄nta ſit vita. Nō eñ viuere bo nū ē ꝫ bñ viuere. Et iteꝝ. Q2 bñ viuas refert: nō ꝙdiu: actu vitā metiamur nō tpe. ꝧ Sene. Sed ſi de breui vita gaudere nō potes: ſis vľ

indifferēs cū Auguſtīo: q̄ ſolus cū deo collo-
q̄ns dic̄: De ſalute corporis mei q̄ꝫdiu q̄d mi-
bi ſit vtile neſcio: tibi dñe h̄ cōmitto. Qui etiā
de male accedētib⁹ lōge vite ſic dicit. Uita h̄
eſt dubia: vita ceca: vita erumnoſa: quā hūo-
res tumidāt: dolores extenuāt: ardores exic-
cāt: aera morbidāt: eſce inflant: ieiunia mace-
rāt: ioci ſoluūt: triſticie ꝯſumūt: ſollicitudo co
artat: ſecuritas hebetat: diuitie iactāt: paup-
tas deijcit: iuuētus extollit: ſenect⁹ incuruat:
infirmitas frāgit: meror deꝑmit: ⁊ poſt h̄ oīa
mors inſumit ⁊ vniuerſis gaudijs finē iponit:
ita vt cū eē deſierint ñ fuiſſe putenť. h̄ Aug⁹.

De tempeſtiua morte: Ca. XII.

D Enicꝫ de morte tēpeſtiua ſi bñ intellige-
res: pl⁹ gaudere q̄ꝫ turbari deberes. Uñ
Uincēti⁹. Quidā ad ſctm̄ ludouicū frācoꝝ re
gē ſic ſcribit. Mors iudex ē cui⁹ iudicio ſbijci-
unť ⁊ oēs reges ⁊ impatores. Judex iſte ťnaꝫ
citationē ſcōm iuris formā ſolet facere. Pria
eſt egritudo: ſcōa ē corpis defectio: tertia ꝑo
pemptoria ē: quā ñ p nūciū facit ſ; ipſamet ve
nit. Qñcꝫ tñ p trib⁹ vnā facit: qñ ſcꝫ iudex ſū-
m⁹ ſb q̄ morſ ē iudex dlegat⁹ ex aliq̄ cauſa vult
feſtinare. Nā electos ſuoſ qñcꝫ citi⁹ euocat ne
cadāt: malos etiā ne pctīs pctā ſupaddāt: h̄ il.

De morte iam imminēte. Ca. XIII

D Einde de morte imminēte nō triſteris ſʒ poti⁹ gaude: q̄ꝛ mors miſeriarū finis eſt ꝛ obliuio. Vñ Señ. Mors maloꝝ oīm remediū eſt. Et ideo idē Señ. dicit: q̄ꝛ rudis eſt tyrānus q̄ morte penā exigit: q̄ꝛ ipſū a pena liberat quē punire ſe credit. Et ꝓpter h̄ etiā de mortuis dixit Johēs in apocalypſi. Amodo iā dicī ſpūs vt requieſcāt a laborib⁹ ſuis. Mors ē etiā eterne ac iocūde vite ingreſſus ꝛ inchoatio: Et ideo trāſitus ſctōꝝ natale eoꝝ ab eccleſia appellat̄. Vñ Cypꝛianuſ. Qui nūc morimur ad īmortalitatē morte trāſgredimur: nec pōt eterna vita ſuccedere: niſi ꝯtigerit hic exire. h̄ ille. Nos ḡ gl̄iemur de morte: q̄ ꝓficiſcimur ad dn̄m deū nr̄m: dn̄m vniuerſoꝝ: ꝛ ad glioſam ei⁹ genitricē reginā celoꝝ: et generalit̄ ad ſocietatē ciuium ſupernoꝝ.

De agonia. Capl̄m. XIIII.

D Enicꝫ ſi ī agone n̄ ꝯſoleris ꝓpt̄ demonū tēptatiōes ꝛ īpugnatiōes: inuoca v̄ginē ſctāꝫ katherinā. De q̄ canit eccl̄ia: Imminēte paſſiōe v̄go h̄ interſerit: aſſeq̄t̄ ieſu bone qd̄ a te petierit ſuo q̄ſcꝫ ī agōe mēoꝛ mei fuerit. Et ecce ad ipſā facta ē vox celit⁹ eā aſſerēs eē exauditā. Hāc igit̄ ī agōe tuo īuoca. Sꝫ ſup oīa reginā v̄ginē īuoca: d̄ q̄ ſic ait Bern̄. Ille ſolus o v̄go btā tuas laudes ſileat: q̄ fidelit̄ īuocatā

ſenſit vnq̄ꝫ in ſuis neceſſitatibꝰ ſibi defuiſſe. Et iterꝫ: Si criminū īmanitate turbarī: ſi ↄſcientie feditate cōfuſus: ſi iudicij terrore ꝑterritꝰ: ſi baratro deſperatiōis abſorptꝰ: mariā cogita: mariā inuoca: nō recedat a corde: nō recedat ab ore: nā ipſam cogitās nō erras: ipſam rogans nō deſperas. Hec Bernardus.

Quartuſdecimꝰ liber cōtinet conſolationū remedia cōtra turbatiua que opponūtur bone ipſius aīe diſpoſitioni ſeu cōditioni. Et habet capl'a. V.

I De ↄſolatiōe ſuꝑ actuali ꝟtutū carētia.
II De difficili acq̄ſitiōe ꝟtutū aīe.
III De ſtimulis carnis ꝛ inclinatione ꝛ ꝓnitate in malū.
IIII De iracundia.
V De triſticia ſuꝑ erronea cōſcientia.

De cōſolatione ſuꝑ actuali virtutū carentia. Caplm. I.

Primo igit̄ cōſidera ꝟtutis ꝓpria: ꝛ cognoſces nō lōge diſtare a te cōſolationē tibi neceſſariā ſuꝑ virtutū carētia. Nimirꝫ ſicut preſto eēt cōſolatio ſuꝑ auri carētia: ad qd̄ habēdū via homini patēs eſſet: ꝛ ad qd̄ ipſū aurū q̄ſi exiſtēs ſui ipſius nūcꝰ hoīem liberalit̄ inuitaret:

ita pfecto et homini credēti ſe carere vtutib⁹ pſto ſeu ppinqua eſt cōſolatio ſi attendat eius ppria his ſilia q̄ de auro ſūt ſuppoſita. De quibus dic Señ. Nulli pcluſa eſt virtus: oībus patet: oēs iuitat: oēs admittit: ñ eligit domū: nō cenſū: nudo homīe cōtēta eſt. h̄ Señ. Tu etiā hō q̄ ꝯq̄ris virtutib⁹ te carere: vide q̄ bñ cōſideres: Aut em̄ amaſ vtutes: aut ñ amas. Si q̄dē nō amas: ad q̄d tūc de eaꝝ carētia cō triſtaris. Si vo virtutes amas: vl' amas q̄ in te ſūt vel in alijs. Si amas illas q̄ in te exiſtūt quō credis te virtutes nō hr̄e. Si amas vtutes q̄ in alijs ſūt: iā ꝯuinceris te virtutes hr̄e. Vñ Señ. Scias eū multis virtutib⁹ abūdare qui alienas amat.

De difficili acquiſitiōe vtutū aīe. II.

p Orro libēs poſſes incōmodū difficultatis acq̄rēdi virtutes tolerare: p maximo cōmodo cōſeq̄nte in virtutū acq̄ſitione ⁊ cōſūmatiōe. Ecce em̄ adeptis virtutib⁹: ſcias q̄ p eas conſeq̄ris aīe ornamentū ⁊ nitorē: q: vt dicit i decretis: virtutes ſūt q̄ſi picture ad aīe ornamētū: q: illa aīa a deo depingit q̄ habet virtutū grām renitētē. Itē p virtutes cōſeq̄ris aīe a vitijs vulnerate medicamētū. Unde Greg⁹. Quid ē vtus niſi medicamētū: ⁊ q̄d vitiū niſi vulnus? Itē cōſeq̄ris a piculis mu-

nimentū. Vñ dñs volens poſt paſſionē diſci
pulos exponere periculis dicebat eis: Sede
te in ciuitate quouſq͡ꝫ induamini virtute ex al
to. Itē cōſequeris grām hoīm. Unde Sene.
Adeo grōſa eſt virtus vt inſitū ſit malis ꝓbā
re meliora. Itē equanimitatē cōſequeris. Vñ
Auguſtin⁹. Virt⁹ ē eq̄litas quedā vite vndiq͡ꝫ
ꝯſonās rationi. Sꝫ hec ꝑdicatio eſt cauſalis.
Nā equalitatē huiuſmodi virtus cauſat. Nē
pe ſcđm Senecā: animū reddit aſpis blādiſq͡ꝫ
inuictū: neutri ſe fortune ſbmittentē: quē nul
la vis frāgat: quē nō attollant fortuita: nec de
primāt. Itē cōſequeris honorē et honeſtatē.
Honeſtus em̄ vt dicit Iſidorus: dicit̄ aliq̄s
eo ꝙ nō aliquid habet turpitudis. Et ſubdit.
Nā q̄d eſt honeſtas: niſi honor ꝑpetuus ꝛ q̄ſi
honoris ſtatus: Itē cōſeq̄ris generoſitatem.
Vñ Seneca. Quis eſt generoſus ad virtutē
a natura cōpoſit⁹: Itē cōſequeris optimā ſo
cietatē. Vñ Sen̄. Oīm ſocietatū nulla p̄ſtan
tior: nulla firmior eſt: q̄ꝫ cū boni viri moribus
ſimiles: familiaritate ſūt cōiūcti. Itē ꝯſeq̄ris
regalē ptātē ꝛ bonā mētis inſtitutionē. Sicut
em̄ regnū bene inſtitutū eſt ſi recte in eo cōſu
latur ꝛ recte impetur ꝛ recte obediat̄: ſic mēs
bn̄ inſtituta eſt cū ratio recte cōſulit: volūtas
recte impat ꝛ vireſ ſubiecte volūtati recte obe

diũt. Hãc aũt bonã inſtitutionẽ virt⁹ in mẽte facit. Jp̃a eñ rõnẽ illũinat ⁊ volũtatẽ d̃ ſuitute vitiorꝫ ad impiũ ſblimat. Vñ Señ. Uis ho norẽ hr̃e: magnũ impiũ dabo tibi Jmpa tibi.

De ſtimulis carnis et inclinatiõe et ꝓnitate in malũ. Caplm̃. III.

c Eterũ de ſtimulis carnis ⁊ vitiorꝫ incli natiõe ad peccãdũ ⁊ ꝓnitate in malũ nõ deſperes. Facile eñ iſti defect⁹ ſũt remedia bilẽs tãq̃ꝫ nature nõ ingeniti nec infixi. Unde Señ. Nulla naturalia corporis ⁊ animi vitia ponũt: q̇cq̇d infixũ ⁊ ingenitũ ẽ leuiter ñ vin cit. H̃ ille. Quaſi dicat: arte pñt leuit vitia vin ci: ſcꝫ arte bone ꝯſuetudis. Nẽpe regl̃a iuris eſt: ꝙ oĩs res ꝑ q̃ſcũqꝫ cauſas naſcit ꝑ eaſdem diſſoluit: Sꝫ ꝯſuetudine vitiũ naſcit: et ẽ nõ mirũ ſi etiã cõſuetudie ſcꝫ ꝯtraria vitiũ diſſol uat ſeu vincat cõſuetudie ſcꝫ recte operãdi q̃ ꝟtus acq̇rit. Que vt dicit Aug⁹: ars eſt recte viuẽdi: qua q̇dẽ arte habita ſimul habet ars cõtra reliquias vitiorꝫ ſi que ſũt ſeu cõtra ſti mulũ carnis et ꝓnitates in malum facile triũ phãdi. Hinc nãqꝫ Socrates virtutẽ laudãs: dixit ip̃am eſſe que res impoſſibiles ad poſſi bilẽ redigeret facilitatẽ. Sic ẽ vt tactũ eſt: vi tia ⁊ ꝓnitas in malũ arte quadã leuit ſuperã tur. Sed eſto ꝙ nõ leuiter id fieret: profecto

hocipſum plurimū cōfert. Tūc em̄ exercitiū circa materiā virtutis q̄ eſſe dinoſcit̄ circa bonū ⁊ difficile: coronā digne pre alijs meretur. Quippe ꝓnitas nature corrupte ad actus libidinoſos ſi victa fuerit coronat ꝟgines. Et pari pacto vniuerſalit̄ ꝓnitas in malū ſi vincat̄ vel portionē aliquā addit ad coronā quaꝫ in celis expectamꝰ: ſꝫ nec coronat̄ niſi q̄ legitime certauerit. Deniqꝫ ſtimuli vitioꝝ ⁊ ꝓnitaſ in malū ſūt materia ex q̄ poteris tibi ſcalā facere ꝑ quā poſt chriſtū aīe tue dilectū ad celeſtē paradiſū ad locū illū voluptatis ⁊ ineffabiliū gaudioꝝ valeas aſcēdere. Fac ḡ tibi ſcalā ꝑ quā illo aſcēdere valeas ex illa lignoꝝ materia quoꝝ ī horto cōſciētie tue plurima forſitā ſuccreuiſſe inuenies. Audi Augꝰ. hāc materiā mirabilē tibi indicātē: videlicꝫ vitia tua ⁊ paſſiones e q̄bꝰ arte q̄dā ſcalā tibi optimā fabricabis. Nēpe de xp̄i loq̄ns aſcēſione ait. Poſt illū ḡ quō poſſumꝰ aſcēdamꝰ: ⁊ corpore ſeq̄mur illū affectuqꝫ parit̄. Aſcēdemꝰ aūt ſi vnꝰ q̄ſqꝫ nr̄m vitia ⁊ paſſiones ſbdere ſibi ſtudeat ac ſuꝑ ea ſtare aſſueſcat: et ex ipſis ſibi gradū cōſtruat: q̄ poſſit ad ſuꝑiora cōſcēdere: eleuabūt nos ſi fuerīt infra nos. De vitijs nr̄is ſcalā nob̄ facimꝰ ſi vitia calcamus. Hec Augꝰ.

De iracundia. Capl̄m. IIII.

r Verſum noli cõqueri de iracũdia tua ſeu paſſiõe ire: q̄ tibi ſatis eſt ꝑſpicua ratiõe habēde victorie. Nēpe ſi paulus ſtimulũ ſibi datũ nõ ſenſiſſet: nõ tã gl'ioſam victoriã q̄ nõ mediocrē gaudij portionē ad coronã ipſi⁹ addidit habuiſſet. Sic etiã ſi iracundia ſeu ira q̄ tibi materia ē ſp̃ualis exercitij careres: nec victoriã coronãdã obtineres. Vñ Ambro. Preclarũ eſt motũ tꝑare cõſilio: nec minoris ꝟtutis dicet̄ cohibere iracũdiã: indignationē cõpeſcere: q̄ȝ oĩno nõ iraſci: cũ plerũqȝ illud leui9: iſtud forti⁹ eſtimet̄. Vñ ꝛ Caſſiodo. Melior eſt q̄ vincit irã: q̄ȝ q̄ capit ciuitatē. Deniqȝ ſcias paſſionē ire etiã in plꝛibus caſib⁹ eſſe neceſſariã: ꝓſertim ſi a ꝓueniēte ratione imꝑet̄. Vñ Chryſo. Si ira nõ fuerit: nec doctrina ꝓficit: nec iudicia ſtãt: nec crimina cõpeſcũtur. Jtaqȝ q̄ cũ cauſa nõ iraſcit̄ peccat. Patiētia eñ irratiõabilis vitia ſeminat: negligētiã nutrit: ꝛ nõ ſolũ malos ſ etiã bonos ad malũ inuitat. Qui cũ cauſa iraſcit̄ nõ fratri iraſcit̄ ſed vitio. H̄ Chryſo. Scias etiã q̄ ſicut dic̄ Thomas aq̄nēſis: dc ꝑfectionē aliquaꝝ ꝟtutũ eſt ira ſicut fortitudĩs: vt dicit̄ ĩ ethicis. Qui etiã dicit: q̄ ira q̄ñqȝ dicit̄ volũtas vindicãdi aliq̄d maleficiũ: ꝛ ſic ira nõ eſt paſſio ꝓprie loq̄ndo: nec eſt in iraſcibili ſ ĩ volũtate: et ſic ira eſt in

deo ꝛ in btis: et fuit in xp̄o. Alio modo dicit̃ ꝓꝛie ira paſſio q̄dā vis iraſcibilis: q̄ cōtingit ex h̄ ꝙ appetitus ſenſibilis tēdit ad defenſionē alicuiꝰ qḋ appꝛehendit̃ cōtrariū volito ꝛ deſiderato: ꝛ ſiq̄dē ſit ex oꝛdine rationis inſurgēs vel oꝛdinata ratione: ſic dicit̃ ira ꝑ zeluꝫ: et ſic fuit ī xp̄o. h̄ Thomas. Qui rurſū dicit: ꝙ ira ſcḋm ꝙ eſt paſſio: nō opponit̃ māſuetudini ſed eſt materia eiꝰ circa quā: quia etiā mitis iraſcitur qn̄ opoꝛtet. Sed ꝛ philoſophꝰ in ethicis dicit: ꝙ nō iraſci in q̄bus opoꝛtet inſipiētꝫ eſt.

De triſticia ſuꝑ erronea ꝯſcia. Ca. v

p Reterea circa paſſionē ꝯſciētie ſcias dupliciter conſcientiā eſſe erroneam. Pꝛimo quia nimis lata: ſecundo quia nimis arta. Utroqꝫ eñ modo a medio virtutis deuiatur et in via moꝛū errat̃. Pꝛimo mō habēt erroneā cōſcientiā hoīes mūdani ꝛ peccatoꝛes: q̄ viā moꝛū faciūt ſibi latā que ducit ad ꝑditionē. Et hi ſiles ſūt cuidā ſeni q̄ trāſire volēs lignū trāſuerſalit̃ ſuꝑ ripā poſitū: fecit ip̄m berillo mediāte latiꝰ q̄ꝫ eſſet apparere: quiqꝫ pedē ſuū ad partē illā poſuit quā arte ſua appoſuit: et ſic in aquā cecidit. Secūdo mō cōſciētiā habēt erroneā illi freq̄nter qui de nouo ad deū ſūt cōuerſi ſp̄uales viri: vel quicūqꝫ ho/

mines deuoti et cũ hoc timorati: qui ſimiles ſũt illis q̇ per pontẽ ſatis latũ habent ire: quẽ tamẽ magus aliq̇s ſtrictũ eis ad ſimilitudinẽ fili vel calami facit apparere: q̃lis mag⁹ eſt dia bolus q̇ hoc moralit̃ ſolet facere. Hi aũt quia timorati ſũt: verẽtur ſicut Job oĩa opera ſua ſiue interiora ſiue exteriora. De cõſcientia er/go p̃mo modo erronea: eo ꝙ eſt nimis lata: q̇ quidẽ cõtritione: cõfeſſione et ſatiſfactiõe cu/ratur: hoc in loco nõ tractabit̃: ſ; tm̃modo de ſecũda: q̇ eſt nimis arta: que ſi forſitan te ꝑtur bat: ad ꝯſolationes ſequẽtes recurras. Deni/q; circa erroneã et nimis artã cõſciẽtiam pro vno remedio eſt ſciẽdũ: ꝙ ĩ dubijs vita bono/rũ viroꝝ debet alijs eſſe viuendi regula et ex/emplũ. Eſt igit̃ reſpiciendũ ad facta bonorũ viroꝝ et diſcretoꝝ: et ſi plures tales vel vt in pluribus caſu tali eis occurrente ſic vel ſic ſe habere inuenires: ac eſtimatione tua iudica/res: tũc et tu ſimiliter agere nõ formides. S; dices forte in cõtrariũ: ꝙ tales viri et ſi bonã habeant cõſcientiã: nõ tñ ſciẽtiã circa illã ma/teriã: vel ecõuerſo habẽtes ſciẽtiã ñ habẽt cõ/ſcientiã: vel ſi haberẽt vtrũq; forte ſic nõ face rẽt. Ad hoc tibi reſpõdeo: ꝙ quãdo nõ eſt oĩ/no certũ: probabile tamen eſt et modicũ du/biũ: qñ ſimul ſcientiã habẽt ⁊ bonã ꝯſcientiã:

et qñ ita ſe haberēt ſi caſus tales eis occurre/
rēt: tūc ꝓ excuſatiōe tua noueris eſſe ſatꝫ ſi ſi/
miliṫ feceris. Attēde etiā qđ q̄dā canon dicit:
nō ſolū in iurādo ſ; in oī qđ agiṫ h̄ eſt mode/
ratio ſolliciti⁹ obſuāda. Si in talē forte lapſū
verſuti hoſtis inciderim⁹ inſidijs: ex quo ſine
pctī ꝯtagio ſurgere nō poſſum⁹: illū poti⁹ eui
tādi aditū petam⁹ q̄ min⁹ piculi nos ꝑpeſſu/
ros eſſe cernim⁹. Vñ ꝛ Greg⁹: Ad deſtruēdaſ
behemoth ꝟſutias: ſbtiliter fiat vt cū mens
inter mīora ꝛ maxīa pctā ꝯſtringiṫ: ſi oīno nl/
lus ſine pctō adit⁹ patet: mīora ſemꝑ eligant:
qꝛ ꝛ q̄ muroꝝ ambitu vndiqꝫ ne fugiat claudi
tur: ibi ſe in fugā ꝑcipitat vbi breuior murus
ingeriṫ. Vñ cū in dubijs ꝯſtringimur: vtiliter
minimis ſbdimur: ne ī magnis ſine venia pec/
cem⁹. Itaqꝫ plexqꝫ neruoꝝ behemoth iſtius
ꝑplexitas ſoluiṫ: dū ad ꝟtutes maxias ꝑ cō/
miſſa minora trāſiṫ. h̄ Greg⁹. Vñ ꝛ Raymū/
dus in ſūma ſua infert: ꝙ veritate inſpecta ni/
hil ē ꝑplexitas. Nec pōt aliq̄s eſſe ꝑplex⁹ inṫ
duo mala neceſſitate aſtrict⁹ ad aliqđ malū ꝑ/
petrādū. h̄ ille. Quo dicēte: ꝙ nō pōt eſſe ali/
q̄s neceſſitate aſtrictus ad aliqđ malū ꝑpetrā
dū: dicit ei⁹ gloſator: niſi ꝓpter errorē ꝯſciētie:
aut ꝓpter malā voluntatē: quā nō vult depo/
nere. Hec aūt videre poteris ex dictꝫ Thome

aquinēſis. Simpliciter inqt nullus eſt ꝑplex⁹ abſolute loq̄ndo: ſ quodā poſito nō eſt incō/ ueniēs illo ſtāte aliquē ꝑplexū fore: ſicut intē/ tiōe mala ſtāte: ſiue fiat actus q̇ eſt in p̄cepto: ſiue nō fiat peccatū icurrit̃. Similit̃ etiā ſtan/ te cōſciētia erronea: q̇cq̇d fiat peccatū nō vi/ tat̃. Sed pōt hō prauā cōſciētiā et erroneā ſi/ cut ⁊ intentionē prauā deponere: et ideo ſim/ pliciter nō eſt ꝑplexus. h Thomas. Cū itaqꝫ illud qđ admittit̃ ne grauius cōmittat̃ q̄nqꝫ non vocat̃ peccatū: hoc intellige vel reſpectu peccati maioris: vl' ſcđm eſtimationē alicui⁹. Quāuis eñ ſm ſe acceptū ſit peccatū: in ca/ ſu tñ cōtra euentū peiorē ſiue maioris pcti: ñ ſolū ꝑmittit̃: ſ et licite pōt fieri: q̇ tñ circa ipm cōſcientia erronea et intētione mala depoſita ꝓaciter deſinit eſſe peccatū. Nō eñ ꝑiurat q̇ nō ſeruat iuramētū q̊ ſe iurauit facere homici diū. Nota etiā ꝙ i timore cōſciētie mltis mo/ dis cōtingit errare. Primo ex ignorantia: q̄ñ q̇s neſcit q̇d eligendū vel declinandū ſit. Se/ cūdo ex negligētia: vt q̄ñ q̇s negligit cōſcien/ tiā diſcutere: vel ſi neſcit ſe expedire: negligit ab alijs querere. Tertio ex ſupbia: vt q̄ñ quis nō humiliat intellectū ſuū: vt ſcꝫ ſapiētiorib⁹ et meliorib⁹ ſe velit credere. Quarto ex ſingu laritate: qua q̇s ſenſū ſeq̄ns ꝓpriū: ñ cōformat

ſe aliis:nec ſeqͣ̃t vias cõmunes doctoꝝ. Quin to ex affectu inoꝛdinato:q̄ ſepe inclinat ꝯſcīe tiā ad id qd̄ hō vult vel appetit:et ſic facit eā a ſua rectitudīe deuiare. Sexto ex puſillanimi tate: q̄ quis timet nō timēda ſcd̄m rectū iudi ciū rationis Septimo ex ꝑplexitate q̄ quis ſe credit inter duo pctā poſitū eſſe:quoꝝ alterū impoſſibile ſit declinare. Octauo ex hūilitate qua erroꝛ ex coꝛdis puritate ꝓcedit. Uñ Gre. Bonarū mentiū eſt ibi culpā cognoſcere vbi culpa nō eſt. Debet ḡ cõfeſſoꝛ vel cõſiliarius ꝓpter paſſionē cõſciētie erronee patiēs eſſe:et infirmāti cõpati:et cū oī benignitate cõſulere ac ligamina eiꝰ cū diſcretione ſoluere. Cõſciē tia eñ erronea etiā multū laudis habet: Naꝫ q̄ſi nihil eſt in ea de malo culpe:ſed ſolū erroꝛ in intellectu ſeu appꝛehēſiua virtute: et multū de ꝑfectiõe:ſcꝫ timoꝛ ꝛ amoꝛ dei. Uñ nō ſunt deridēdi talē habētes infirmitatē: ſed magis laudādi: vtpote quos adeo vrget caritaſ ꝛ ti moꝛ dei filialis:ꝙ ꝓ toto mūdo nollēt deū ſci enter offēdere pctō moꝛtali:licet timoꝛ vehe mēs deū offendēdi et dubitatio de agēdis nõ nullos hm̄õi intantū ꝑturbet ꝙ lepꝛā vel aliū moꝛbū grauiſſimū eligerēt: vt a tali eſſent in firmitate ſuppoꝛtati: q̄bus ob hoc multū ē cõ patiendū:ſūtqꝫ gratioſe et benigne ꝑtractādi: quos nimirū ꝛ hoc poteſt cõſolari ꝙ ſua infir

mitas eſt curabilis: q̄ƀ magni viri hac infir mitate ſcrupuloſe ꝯſcientie viſi ſūt laboraſſe: qui tandē curati fuerunt deo cooperante.

Quintuſdecimꝰ liber cōtinet cōſolationū remedia oportuna cōtra turbatiua q̄ opponūtur ſpēaliter ipſius aīe ſecuritati ⁊ trāquillitati. Et hꝫ ca. X.

I De ꝯſolatione ſup puſillanimitate ſiue timiditate.
II De timore hoīm.
III De timore raptorum.
IIII De timore diabolice impugnationis.
V De timore mortis in genere.
VI De timore mortis tēpore tonitruorū.
VII De timore mortis ratiōe cuiuſuis periculi imminentis.
VIII De timore purgatorij vel inferni.
IX De dubitatione predeſtinationis.
X De deſpatione ꝓpter graues culpas.

De ꝯſolatione ſup puſillanimitate ſiue timiditate. Caplm. I.

Primo ꝙ noli d̄ puſillanimitate ſeu timiditate turbari: q̄a ⁊ ſi mala ſit eiꝰ ꝯditio: a peiore tn̄ te p̄ſeruat: videlꝫ a p̄ſūptiōe ſeu p̄ſūptuoſitate ī mlt̄a mala p̄cipitāte. Nimirꝫ ī p̄ſūptuoſis regnat ⁊ relucet ſupbia: q̄ teſte ſcp̄tura: odibilis ē corā deo ⁊

hoib⁹. Puſillanimitas aũt ꝙuis ñ ſit vtus: tñ virtuti humilitati deo grate ⁊ hoibus: magis eſt vicina. Preſũptuoſi em̃ multis ſũt duri et infeſti: puſillanimes aũt ſolẽt alijs eẽ blãdi. Preſũptuoſi ſũt diſtorti ⁊ inqeti: puſillanimes aũt ſũt pacifici ⁊ qeti. Preſũptuoſi ſolẽt eſſe ĩ verbis exceſſiui: puſillanimes aũt patiẽter ſe hñt: nec ſolent peccare in exceſſu multiloquij. Hec oĩa expientia docet euidenter. Et nihilomin⁹ ꝓpter exceſſũ malitie ipſi⁹ pſũptionis dicit ſcptura: O pſumptio neqſſima: vñ es creata? Sane extremũ timiditati oppoſitũ eſt audacia: et ſi timiditas rationẽ mali habeat: inquãtũ tñ excludit audaciã ſic incõparabiliter plus ad bonũ cõfert ꝙ noceat. O qt mala et pctã ꝓpter timiditatẽ ſũt omiſſa: que per audaciã ſũt cõmiſſa. Vñ Salomon: Beatus hõ q ſemp eſt pauid⁹: q vero mẽtis eſt dure: ſcꝫ q̃lis eſt audax: corruet in malũ. Et ideo nõ mirꝫ ꝙ vbi vn⁹ puſillanimis vł timid⁹ infernũ meruit: ibi mille vel plures ꝓpter audaciã ⁊ h̄ ⁊ ĩ alio ſeculo cadere meruerũt. Deniqꝫ audi Senecã illuſtrẽ te cõtra timores inordinatos aiantẽ ipſoſqꝫ diſſuadentẽ. Nõ ſis inqt miſer ante tẽpus: cũ illa q velut iminẽtia expauiſti: forte nũꝙ vẽtura ſũt. Quedã nos magis torquẽt ꝙ deberẽt: quedã aũt torquẽt quãtũ deberent: quedã torquẽt cũ oĩno non deberent:

Aut augem⁹ dolorē: aut fugim⁹: aut preoccupam⁹. Si eñ futurū ē: quid iuuat dolori ſuo occurrere? Satis cito dolebis: cū venerit: interim tibi meliora ꝓmitte. Aliqñ gladius ab ipſa ceruice reuocat⁹ eſt: et aliquis ſuo carnifici ſupſtes fuit. Hec Seneca.

De timore hominū. Ca. II.

Sed et cōtra inordinatū timorē hoim in genere valēt tria ꝑcipue: ſcȝ deū timere: deū amare: ⁊ in eo ſperare ſeu fiduciā habere. De timore dicit Eccłiaſticus. Timēti deū nō occurrēt mala: ſ; in tēptatione deus illū ꝑſeruabit et liberabit a malis. De amore dicī Petrus. Quis eſt q̄ vobis noceat ſi boni emulatores fueritis? De ſpe et fiducia dicit Pſalm̄. In te dñe ſperaui nō confundar in eternū. Et iterū. In te cōfido nō erubeſcā. Patet quoqȝ ꝓpoſitū p exemplū M. ā⁊ ſuſanna erat fiduciā habēs in dño ⁊ a morte ad quā dānata fuerat liberta eſt. Sint ergo dicta tria ſimul: Nā funiculus triplex difficile rūpit. Nō ḡ nimis timeas hominē: Deū time potius ⁊ mandata eius obſerua: qꝛ hec debēt eſſe ſimul iuncta. Vñ Greg⁹. Timere deū: eſt nulla que facienda ſūt bona ꝑterire. Vñ Eccłiaſticus. Qui timet deū nihil negligit. Hmōi timoris dei vtilitatē ad futura extendens: ⁊ ad pñs referens

Aug⁹ dicit. Timor dei ſecuritatē generat ſempiternā. Time eū q̄ ſup oīs eſt: et nullū hominē formidabis. h Aug⁹. Et tūc dicere poteris cū pſalmiſta: Fiducialit̄ agā in eo ⁊ nō timebo. Et rurſū. Dn̄s adiutor me⁹ et ꝓtector meus eſt: in ipſo ſꝑauit cor meū ⁊ adiut⁹ ſū.

De timore raptorū. Ca. III.

Sunt etiā remedia multa ſpecialit̄ cōtra nimiū timorē raptoꝝ. Valet em̄ fiducialiter dicere officiū de ſctā cruce: et ſpecialiter: Protege dn̄e plebē tuā p ſignū ſancte crucis. Valet dicere fiducialit̄ officiū de btā virgine: Salue ſcā parēs: cū Euāgelio: In p̄ncipio ⁊c̄ Valet dicere bn̄dictionē itinerantiū. Denicꝫ cō tra timorē raptoꝝ valet dicere fiducialit̄: et ſpecialiter ī occurſu eoꝝ hāc bn̄dictionē. De⁹ meus: de⁹ me⁹: deus me⁹: de manu inimicoꝝ meoꝝ extollas me: ⁊ libera me ꝓpt̄ nomē ſctm̄ tuū: ab his q̄ appropinquāt mihi: qm̄ int̄ multos eras mecū. De⁹ me⁹ adiutor meus: deus meus refugiū meū: de⁹ me⁹ liberator me⁹: In hoc cognoui qm̄ voluiſti me: q̄a nō gaudebit inimic⁹ meus ſup me. Hāc bn̄dictionē: quidaꝫ frater de mane iter ꝑiculoſū arreptur⁹: nocte ꝓcedenti ſomniauit: de q̄ gaudebat: ⁊ in ſomnis ſibi dictū fuit: ꝙ illa vti deberet bn̄dictione: ⁊ ſic ſecurus eſſet. Cui⁹ rei exꝑimentū po-

ſtea ab ipſo pluries:et ab alijs fuit expertum. Uer vt in piculis latronũ:in piculis raptorũ ſis magis ſecur⁹: ꝓuenias picula te muniẽdo trib⁹ prius expſſis munimẽtis:ſcʒ timore dei: amore:ac fiducia ſeu ſpe firmiter concepta.

De timore diabolice impugnatio nis. Caplm. IIII.

r Urſum nec timere debes diabolũ noce re volentẽ non tñ valentẽ:impeditũ per mag⁹ potentẽ. Uñ Aug⁹. Diabolus plerũqꝫ vult nocere et nõ põt:qꝛ ptãs iſta ſb ptãte eſt. Nã ſi tm̃ nocere poſſet diabolus q̃ntũ vellet: aliqͥs iuſtoꝝ nõ remaneret. Uñ ⁊ Amb. Niſi qͥs ꝑter timorẽ vixiſſet:nunqꝫ accepiſſet in eo ptãtẽ diabolus:aut ſi accepiſſet:nõ vt ꝑderet ſed vt ꝓbaret. Sine permiſſione dei diabolũ nocere nõ poſſe cognoſcas:ne potẽtiã diabo li magis timeas q̃ꝫ diuinitatis offenſam. Uñ Bernardus. Demonũ ẽ mala ſuggerere: no ſtrũ eſt nõ conſentire:quotiens em̃ reſiſtimus totiẽs eos ſuperamus: angelos letificamus: deum honoramus:qui incitat vt pugnemus: adiuuat vt vincamus: ꝯſolidat ne deficiam⁹. Audi etiã doctrinã ſãcti Antonij:fratres ſuoſ ſic alloquẽtis: Uarias inquit demonũ noſcit⁹ inſidias:credulitatẽ nominis chriſti veſtris fi gite mentib⁹:et vniuerſi demones fugabunt.

Et ſumitur hoc remediũ a contrario ſenſu: ꝙ ſicut Vincẽtius ſcribit in ſpecu. Sctũs longinus ait ad demones habitãtes in idolis: Cur habitatis ĩ idolis? Et reſpõderũt: vbi xp̃s nõ noĩatur: et eiꝰ ſignũ nõ eſt poſitũ: ibi eſt habitatio nr̃a. Deniqꝫ ſciaſ diabolicaꝝ artiũ ⁊ ſupſtitionũ deceptiones bonis nõ eſſe timẽdas: ſ; prauis hoĩbus et fidẽ adhibentibꝰ: deo hec iuſte ꝓpter eorũ peccata ꝑmittẽte. Vñ Augꝰ. Hec ptãs iã daſ ĩmũdis ſpiritibꝰ: vt prauos hoĩes seducãt: illos videlicꝫ q̃ ſpernũt veritatẽ ⁊ credũt mẽdacio: Et iuxta Pauli ſentẽtiã: ſanã doctrinã nõ ferũt. Hec Augꝰ. Inſuꝑ cõtra ꝑmiſſa q̃bꝰ praui hoĩes mereſ ſeduci tãqꝫ excecati: mł̃tũ valere videſ ille v̾ſus pſalterij. Illumina dñe oculos meos ne vnq̃ꝫ obdormiã in morte: neq̃ñ dicat inimicus meꝰ ꝓualui aduerſus eũ ⁊c̃. Fertur eñ quẽdaꝫ demoniacum alberto magno hec v̾ba vel ſimilia dixiſſe: ꝙ videlicet ſciret quẽdã verſũ in pſalterio quicũqꝫ illũ q̃tidie diceret: nũq̃ꝫ ad ſui dãnationẽ ſeduci poſſet. Et cuꝫ ille req̃ſitus nollet dicere alberto q̃s ille verſus eſſet: Albertus reſpõdẽs dixit: niſi mihi dixeris illũ ego omĩ die integrũ pſalteriũ legã: et ꝑ cõſequẽs etiaꝫ verſũ illũ. Demõ times hoc ꝑ eũ fieri: ne tm̃ bonũ faceret: fatebaſ ei ꝙ eſſet verſus ille: ſcꝫ

Illumina dñe oculos meos ⁊c.

De timore mortis i genere. Ca. V

c Eterũ non timeas mortẽ: et ſtatũ tuum amaritudine plenũ terminari nõ trepides ꝑ eã. Vñ Ambro. Mors quidẽ cũ omẽs abſoluat: paucos delectat. At vero nõ eſt vitiũ hoc mortis: ſ nr̃e infirmitatis ꝗ voluptate corporis et delectatiõib⁹ vite iſti⁹ capimur: et curſũ hũc cõſũmare trepidam⁹: in ꝗ plus ẽ amaritudinis ꝙ voluptatis. Iƚ Ambro. Profecto vite pñtis cõtẽptus hoiem quietũ et ſecurũ reddit. Docet eñ experientia: ꝙ ſicut metus facit hoiem inqetũ et anxiũ: ſic ⁊ cõtẽpt⁹ illi cõtrarius quietũ facit et ſecurũ. Vñ Señ. Puſilla res eſt hoïs vita: ſ ingẽs res eſt cõtẽptus vite: Hãc ꝗ cõtempſerit ſecurus videbit maria turbari: ſecurus deſpiciet horridaꝫ faciẽ fulminantis celi. Quid ad me ꝙ magna ſint quib⁹ pereo: ipm ꝑire magnũ nõ eſt. Sꝫ ad timorẽ mortis excludẽdũ reqrit ꝙ hõ quo ad aĩam ſit bene expeditus ad moriendũ.

De timore mortis tpe tonitruoꝝ. VI.

ſ Pecialit aũt qñ ſũt tonitrua: mori ꝑ fulmina et tẽpeſtates minus timeas: Btĩ Iohãnis: ꝗ filiuſ tonitrui appellat: ſacroſanctũ euangeliũ: In principio erat verbũ: tecũ habeas: vel ipſũ omĩ die a ſacerdote audias: vel

p te legas: ꝛ ſpecialiť qñ eſt tēpeſtas. Hoc eñi in tribus religioſis ſimľ p campũ euntib⁹ ferť exptũ: quoꝝ duo q̄ p̄dictũ euangeliũ ipſo die nõ audierãt: tēpeſtate maxima veniēte pculſi interierũt: ꝛ terti⁹ q̄ predictũ euãgeliũ iſta die audierat ſoluſ euaſit. Valet etiã refugiũ p mētis deuotionē ad virginē gľioſam: et ipſa erit tibi p̄ſidio cõtra fulminis leſionē. Vñ Ceſarius de quodã ſacerdote narrat: ꝙ antiphonaꝫ Salue regina: ad oēs horas dicere cõſueuit: Et cũ die quadã campũ ptrãſiret: orta ſũt tonitrua tã valida vt vireſ ambulãdi ſibi adimerēt: veniēs tandē cũ multo labore ſimul et timore ad eccľiam ipſã intrauit: et corã altari ſe pſternēs p ipſa tēpeſtate dñam mariã interpellauit: et ecce matrona ꝟginei vulť⁹: miriq̄ʒ decoris de altari ad eum veniens allocuta eſt eũ dicēs: qꝛ antiphonã: Salue regĩa miſe. ꝛc̄ libēter ac freq̄nter decãtas: nũq̄ʒ fulmĩa neq̄ʒ tonitrua quoꝝ timore ſepi⁹ affligeris te ledēt.

De timore mortis ratiōe cuiuſuis periculi imminentis. Ca. VII.

Scias etiã ꝙ contra timorē fulguris ꝛ tēpeſtatis: et vniuerſaliter cõtra timorem mortis īminentis ratione cuiuſuis periculi nihil eſt melius q̄ʒ non eſſe ſibi conſcium alicuius actualis peccati: vel q̄ʒ ſe eſſe a peccati ui-

ſtificatū: et hoc firmiter ſperare. Vñ egregiū verbū dicit Greg⁹. Nullū genus mortis bono et recte viuēti homini metuēdū ē. Cur eñ metueret cū ſcptura dicat: Juſtus ſi morte p̄occupat⁹ fuerit in refrigerio erit. Ante piculū ergo pctā tua ꝯfitearis diſcrete: Qꝫ ſi mortis periculo īminēte oportunitatē cōfitēdi nō habeas ſaltē cōterearis: qđ pōt fieri in ictu oculi: et ſic iuſtificat⁹ ſi fueris optabile erit tibi mori: et veraciter dicere poteris: Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto.

De timore purgatorij vł inferni. VIII

Si aūt timor purgatorij vł inferni d̄terreat te inde gaude: qꝫ te a mortalib⁹ culpis retrahit ⁊ ad pniam agēdā adducit: cui⁹ młti ſūt fruct⁹. Vñ Aug⁹. Pnia languores ſanat: mortuos ſuſcitat: ſanitatē auget: ſupbiā reſecat: ⁊ filialē timorē inducit q̄ manet ī eternū.

De dubitatiōe p̄deſtinatiōis. IX.

Pretea ſi vis vt dubitatio d̄ p̄deſtinatōe ⁊ ſalute te ĝuit nō moleſtet: ſpa ī dño atqꝫ ſatage: vt electio tua p bona opa fiat certa: qꝫ certa electio n̄ ſtat cū dubitatione pbabili. Ad h̄ eñ hortat̄ p̄nceps apłoꝝ Petr⁹ dicēs: Fřes ſatagite vt p bōa opa certā vřaꝫ vocatiōnē ⁊ electōeꝫ faciat̄: ſic eñ abūdāt̄ miſtrabit̄ vob introit⁹ in eternū regnū dñi nři ieſu xp̄i.

Nimirũ bona opa ſi feceris: te ad celoꝛũ re/
gna tanq̄ ꝑdeſtinatũ ſbleuabũt: Una em̃ cuȝ
illis te eſſe ꝑdeſtinatũ reputes ad ſalutẽ. Quẽ
admodũ em̃ aq̄la ab eterno ꝑdeſtinata eſt ad
volandũ ſurſũ: nõ tamẽ ſine pẽnis q̄bus ſub/
leuat̃ ad celũ aereũ: cuius pullos ſi videres
in nido adhuc nudos: dubitare poſſes de fu/
turo eoꝛũ volatu: qḋ dubiũ nõ maneret ꝓba/
bile ſi pẽnas eoꝝ videres creſcere. Ita ꝑfecto
eſt de hoie ꝑdeſtinato ad regnũ celeſte: nõ ſe/
cũdũ nudã eius ſbſtãtiã: ſ; vna cũ bonis ⁊ v/
tuoſis opibus tanq̄ pẽnis ipſũ ſbleuãtibus.
Ob qḋ dicit Pſalmiſta: Quis dabit mihi pẽ/
nas ſicut colũbe et volabo et requieſcã: Hoc
ergo ſolũ ſupeſt cõſiliũ vt curram⁹ ⁊ cõtẽda/
m⁹ cõplacere ei q̄ nos vocauit. Dicit em̃ Au/
guſtin⁹: ꝙ ſic ꝑoꝛdinata ẽ diuina ꝑdeſtinatio:
vt ad eã ꝑ bonoꝝ opeꝝ pſeuerãtiã ꝑueniam⁹.
Uñ ⁊ Greg⁹. Ea q̄ ſancti viri oꝛãdo efficiunt
ita ꝑdeſtinata ſũt: vt ꝑcibus obtineant̃. Naȝ
ipſa ꝑhẽnis regni ꝑdeſtinatio ita eſt ab oipo/
tenti deo diſpoſita: vt ad hoc electi ex laboꝛe
ꝑueniãt: q̄tenus poſtulãdo mereant̃ accipere
qḋ eis oipotẽs deus añ ſecula diſpoſuit dare.
hec Greg⁹. Ceſſet itaq̄ tua dubitatio: ſed nõ
ſuccedat ꝑſũptio: q̄ regnũ celoꝝ tibi ꝓmittas
nullo merito reſpõdẽte: et declines magis ad

ſpem certam bonis operibus initentē. Hanc nimirū ſpem nō modicū poterit ꝯfortare dictū Bernardi: de nr̄i conditoris merito intimi cōfidentis: ꝙ cū infirmitate qñq; ſibi videret añ tribunal dñi pñtari: ⁊ ſathā cōtra ipſū multa diceret: rn̄dit: Regnū celorum duplici iure dñs meus obtinet: ſcʒ hereditate pr̄is: ⁊ merito paſſionis: altero ipe ꝯtentus: alteꝝ mihi donat: ad hoc ꝯfuſus inimicus deceſſit.

De deſperatione propter graues culpas. Caplm. x.

D Emū ceſſet in te tanq̄ puſillanimitatis vitiū ipſa deſperatio: cū tibi ſit potius cauſa ſperādi ꝙ poſt caſum pcti ſeq̄t equalis ei a qua cecidiſti virtutis ꝑfectio. Vñ Greg⁹: Nōnūq̄ culpa fortiū occaſio virtutꝭ fit. Vñ ⁊ Bernar. Vbi ſuꝑabundauit delictū: ſuperabundare cōſueuit et gr̄a. Cur ergo nō omni puſillanimitate depoſita ſperares et tu poſt peccata cōſequi gr̄am iuſtificatiōis cōſuetam dari aliis: p̄ſertim cū deteſtatione memoriaʒ habentib⁹ de peccatis: Vñ Chryſo. Nō ē ad virtutē vlla talis exhortatio: q̄lis eſt peccatorū recordatio. Et certe pctā p̄terita nō ꝯdemnāt: ſed nec iudicant: hoc breui et leui addito: ſi nō placēt. Vñ Ambro. Nō querit q̄d quis fuerit: ſ q̄s ſit: p̄terita eñi nec ꝯdēnāt nec iudi-

cāt. Vñ ⁊ Aug⁹. Nō nocēt mala p̄terita ſi nō placēt. Vñ ⁊ Hier. Dicite, inq̄t diſcipulis ei⁹ et petro: q̄ ſe diſciplinatui iudicauit indignū: q̄ꝛ ter negauit mg̃rm: Ac vo peccata p̄terita nō nocent: quādo nō placent. Et iteꝝ Ambꝛ. Nemo diffidat: nemo veteꝝ cōſcius peccato-rū p̄mia deſperet: nouit de⁹ mutare ſentētiā: ſi tu noueris mutare delictū. Vñ ⁊ Gregoꝛi⁹. Fit plerumqꝫ gratioꝛ deo amoꝛe ardēs vita poſt culpā: q̄ꝫ ſecuritate toꝛquens īnocentia. Unde ⁊ Beda: Multis qui in pace eccl̄ie ne-gligēter vixerūt: ſubito erraſſe ⁊ in flagitia ali-qua cecidiſſe pꝛofuit dū poſt caſum penitēdo erecti vigilātius domino ſeruire ceperūt: Et qui pigri ac deſides in innocentia ſtare vide-bantur: per accedentē ſibi ruinā admoniti ſūt ſollertius erga ſui cuſtodiā cōtra omēs anti-qui hoſtis inſidias accingi. Qđ et nobis con-cedat Jeſus Marie filius in ſecula ſeculoꝛuꝫ benedictus: Amen.

Explicit cōſolatoꝛiū theologicū p̄clariſſi-mi viri: mg̃ri Johānis de Tambaco: Baſi-lee per magiſtrum Johānem de Amerbach Anno domini ⁊c. xcij.

Cōſ. Tho

II

S. 7.